Matei
Injili ya Yesu Mwaiandikilwe na Matei
Kilongolyo

Wammatu'mbi' waupendilwe,

Amani ibe pamope na we!

Kitabu saukikamwa nga abali inannoga ya Yesu Kilisitu (nga yu', Isa Almasihi) kati mwaiandikilwe na banamasi' bake. Igalambulilwe bu'ka ku Kiyunani sa kwai'mbu' no isa ku Kimatu'mbi' kwa kunnyangatiya mwenga. Lakini kwa mwanjaa Kimatu'mbi' saai kinaandikilwali wiso mpaka nambi'yambi', ngatupalikwa tusikisane li'nga tutange mu'lu' mwoandika Kimatu'mbi'.

Patutumbwa andika, tulongolya wi'ti' awanikiya makowe ga.

Nnongelo.

Tukwipwi panga Kimatu'mbi' kibi na milongelo yambone. Kiwolo, Kiki'si', Kimbombwe, Kimapu'ngu'ti' na Kimabanda sakilongelelwa ku Somanga. Mukitabu si'no mulu'a kukibona muno Kimatu'mbi' sa Kiwolo, kwa mwanjaa aandiki bake babu'ka ku Nandete.

Kwa nyo, tusawi andika nnongelo wa pandu pamo, kwo yogopa yangabana milongelo mukitabu simo. Na mana tuyangabine milongelo yambone tulu'a kwapeya tabu balu' bandu babaiyi'gana soma Kimatu'mbi'.

Tusawi nnongelo wa Kiwolo, kwenda ipalikwa soma makowe ga kati mwagaandikilwe lili! Kwa nyo, mana wibweni iandikilwe “Nsese” wendakombwa soma “Ncheche.” “Kasako” wendakombwa soma “Kachako.” Ata kwa milongelo ya Kingelesa na Kialabu', ipi'nga ibi'li' isoma likowe limo kwa milongelo mbali'mbali'.

Elufi.

Kimatu'mbi' kilandanali na Kiswaili. Kimatu'mbi' kibi na elufi saba, Kiswaili kibi na elufi tano. Tuandike elufi ya sita na ya saba kati nnya, i' na u'. Kwa nyo lipinga (yai) na lipi'nga (kundi), buya (kurudi) na bu'ya (kuondoa).

Kimatu'mbi' kipu'ngwi elufi yansima kati elufi - d, f, j, r, v, na z. Patupalikwe andika maina ga pandu na bandu mu Bibilia, twapatike tabu kugaandika wiso. Kati Helode, Kimatu'mbi' tupeandika Elole! Kwa nyo, twamwi kugaandika maina kati mwagaandikilwe mu Bibilia ya Kiswaili, li'nga gatanganikwe.

Tuu'bi'lya panga mulu'a yaliwa kwo soma kitabu si'no, kwa mwanjaa ayi' nga u'mo ya kakape ya Nkosopoli na Masiya witu Yesu Kilisitu. Kai', tulu'ba mutusami kwa gano gagapangike, manaitei ganogelyali kwa bandu boti, au saalu'a nonopa kukisoma, mana ubile na likowe lyolyoti lyo yongeya mukitabu si'no utubakiye li'nga tubi'ke wiso.

Tupanga kasi yi'no kwa utukupu wa mwene Nnu'ngu'. Kati mwaibaya Bibilia, “Mumwegeli Nnu'ngu' naywembe alu'a kumwegelya mwenga.” (Yakobi 4:8) Usome, ulu'a kummona.

Lukolo lwa Yesu Kilisitu (Luk 3:23-38)

1 Yesu Kilisitu aabelekwi mulukolo lwa Daudi,
bu'ka mulukolo lwa Bulaimu. Wu'no nga nsis-
ingwa wa lukolo lwake.
2 Bulaimu aampapite Isaki,
Isaki aampapite Yakobi,
Yakobi aampapite Yuda na alongobe.
3 Yuda aampapite Pelesi na Sela (mau' babe bai
Tamali),
Pelesi aampapite Esiloni,
Esiloni aampapite Lamu,
4 Lamu aampapite Aminadabu,
Aminadabu aampapite Nashoni,
Nashoni aampapite Salimoni,
5 Salimoni aampapite Boazi (mau' bake Boazi bai
Raabu)
Boazi na Ruthu bai abelei ba Obedi,
Obedi aampapite Yese,
6 Yese aampapite Nkulungwa Daudi.
Daudi aampapite Selemani, ywembe mau'
bake baai yu'lu' ywaabile nnyumbowe
Ulia, Bathsheba.
7 Selemani aampapite Leoboamu,
Leoboamu aampapite Abiya,
Abiya aampapite Asa,
8 Asa aampapite Yeoshafati,
Yeoshafati aampapite Yoramu,
Yolamu aampapite Uzia,
9 Uzia aampapite Yotamu,
Yotamu aampapite Aazi,
Aazi aampapite Ezekia,
10 Ezekia aampapite Manase,

Manase aampapite Amoni,
Amoni aampapite Yosia,
11 Yosia aampapite Yekonia na alongobe. Awo
waai nsimu wa Ayahudi pelekelwa Babeli
kulwami.
12 Bu'ka pa Ayahudi pelekelwa kulwami Babeli,
Yekonia aampapite Shealtieli,
Shealtieli aampapite Zelubabeli,
13 Zelubabeli aampapite Abihudi,
Abihudi aampapite Eliakimu,
Eliakimu aampapite Azoli,
14 Azoli aampapite Sadoki,
Sadoki aampapite Akimu,
Akimu aampapite Eliudi,
15 Eliudi aampapite Eleazali,
Eleazali aampapite Matani,
Matani aampapite Yakobi,
16 Yakobi aampapite Yusupu, ywaabile nsengowe
Malia, mau' bake Yesu ywakemelwa Kil-
isitu.
17 Kwa nyo, yumulati ya lubelekwo lwoti bu'ka
Bulaimu mpaka Daudi yai ku'mi na nsese, bu'ka
Daudi mpaka lu'lu' lwami lwa Babeli yai ku'mi
na nsese, bu'ka lu'lu' lwami lwa Babeli mpaka ika
kwa Nkosopoli ywakemelwage Kilisitu yai ku'mi
na nsese.

Belekwa kwa Yesu
(Luk 2:1-7)

18 Belekwa kwake Yesu Kilisitu kwaabile
nnyanya. Malia mau' bake pabayi'ki'tyanie
kobekana na Yusupu, lakini babile balo
egelyana, Malia aabonekine abile na ndumbo
kwa makakala ga Loo Mpeleteu.

19 Yusupu aai mundu ywabi'ngi'ya salya
ya Nnu'ngu', lakini kwa mwanjaa aakani
kumwisiya Malia, aabini kunneka kwa kinunu.
20 Lakini paawasage panga nyo, malaika wa
Bwana ngampitya kwa ndi'la yo lota, ngam-
makia, "Yusupu wa mwana wa Daudi, kaneuyo-
gope kunkobeka Malia, kwa mwanjaa utopelwe
wabile nawo aupatike kwa makakala ga Loo
Mpeleteu.
21 Ywembe aapapa mwana nnalu'me, nawenga
wantine lina lyake Yesu, kwa mwanjaa ngaywa
aakosopolya bandu bake bu'ka mumasambi
gabe."
22 Ago goti gaapangike li'nga litimi li'lu'
liyi'gi'yo lya Bwana kwa lilobe lya nnondoli wa
Nnu'ngu' kabaya,
23 "Lingulya, kigoli aayi'ma ndumbo, nembe
aapapa mwana nnalu'me,
nabembe bantina lina lyake Emanueli,"
(lina li' lilombolya, "Nnu'ngu' pamope
natwenga").
24 Yusupu paayumwike mulugono, aapangite
kati mwaalagilwe na malaika wa Bwana na
ngantola Malia panga nnyumbowe.
25 Lakini aantangiteli nnyumbowe mpaka
Malia paapapite mwana nnalu'me, ngaantina
lina lyake Yesu.

2

Ageni bu'ka kumbwani

1 Yesu aabelekuli ku Betelehemu, kunkoa wa
Yudea, nsimu wo Helode ngaywabile nkulungwa

kwo. Nsimu wu'lu' wabelekwile, ajuzi ba
ndondwa bu'ka kumbwani baayi'i Yelusalemu,
2 ngabalaluya, “Abile kwaku' yu'lu' mwana
ywabelekwile nkulungwa wa Ayahudi? Mwan-
jaa tulubweni lutondwa lwake patwabile kumb-
wani, ngatuisi kunkilikitya.”
3 Nkulungwa Helode na bandu boti ba
Yelusalemu, pabaayu'wine makowe ga, baap-
atike kyukala.
4 Helode ngaakema api'ndo boti ba dini na
balimu ba salya, li'nga bammakie Kilisitu aa-
belekwa kwaku'.
5 Nabembe ngabammakia, “Ku Betelehemu ya
Yudea, kwa mwanjaa nyo ngamwaiandikilwe na
nnondoli wa Nnu'ngu',

6 ‘Wenga wa Betelehemu munni'ma wa Yuda,
wansene lili mukipi'nga sa ilambo ya Yuda,
Kwa mwanjaa kasako alu'a pita nkulungwa
ywaalu'a kwalongoya bandu bangu' Isi-
laili.’ ”

7 Bai, Helode aakemite kwa kinunu balu' ajuzi
ba ndondwa, li'nga bammakie masu'ba gaku'
lutondwa lu'lu' palwabonekine.
8 Bu'kapo, ngaatuma ku Betelehemu kaabakia,
“Muyende mukapekeseni wisowiso abali ya
mwana yu'lu'. Namwenga pamwamona, mwani-
bakiye li'nga nanenga niyende, nikankilikiti.”

9 Bu'ka pa kumpi'kania nkulungwa,
ngababu'ka. Lu'lu' lutondwa lwabaalubweni
pabaabile kumbwani, baimukya kalubonekana
kai' na kwalongoya, ngaluyenda yi'ma panani
ya pandu paabile mwana.

10 Baatinapusika muno kwa kulubona lu'lu'
lutondwa kai'.
11 Pabaayingi nnyumba, baamweni mwana
pamope na Malia mau' bake, ngabankilikitya
yu'lu' mwana, no undwana igombo yabe ya
samani na kumpeya zaabu, ubani na mauta
ganannungya.
12 Bu'kapo Nnu'ngu' aatikwakwi'li'ka mu-
maloto panga, kanebaki'li'bu'ki kwa ndi'la ya
kwa Helode. Ngabaki'li'bu'kya kunni'ma wabe
kwo pi'tya ndi'la yi'ngi'.

Tilya Misili

13 Balu' ajuzi ba ndondwa pababu'i, malaika
wa Nnu'ngu' ngaamwisilya Yusupu mumaloto
kammakia, “Uyumuke, untole mwana na mau'
bake mutile muyende Misili. Mukatame kwo
mpaka panaakubakia panga uki'li'bu'ke, kwa
mwanjaa Helode ampala mwana ammulage.”
14 Bai, Yusupu ngayumuka, kuntola mwana
pamope na mau' bake ngababu'ka kilo so yenda
Misili.
15 Aatami kwo mpaka Helode paawile, li'nga
litimi liyi'gi'yo lya Bwana lyalibayilwe kwa ndi'la
ya nnondoli ywa Nnu'ngu',
“Nankemite mwana wangu' abuyangane bu'ka
Misili.”

Bulagilwa kwa bana ilekeleke

16 Helode pakwipwi panga balu' atangi ba
ndondwa baatikunkonga, aatiusika muno. Nga-
tuma bandu ku Betelehemu na kila pandu
mbwega yake li'nga yenda kwabulaga bana

analu'me babaabile na myaka ibi'li' au pai' yake,
bu'kana na masu'ba gaabakiyilwe na balu' ajuzi.
17 Ngaapo litimile liyi'gi'yo lyalyaabayilwe na
nnondoli wa Nnu'ngu' Yelemia kabaya,
18 Lilobe liyu'wanika bu'ka Rama,
kili'lo na malombolo gambone.
Aywo Raeli kaali'lya bana bake,
nembe akani kunni'yali'ya, kwa mwanjaa
boti bawile.

Buyangana bu'ka Misili

19 Paawile Helode, malaika wa Bwana
ngampitya Yusupu mumaloto ku'lu' Misili,
20 na kummakia, “Uyumuke, umpu'twe mwana
na mau' bake uki'li'bu'ki kunni'ma wa Isilaili,
kwa mwanjaa balu' babapalage kummulaga yu'
mwana bawile.”
21 Bai, Yusupu ngakatuka na kuntola mwana
na mau' bake, ngabuyangania kunni'ma wa
Isilaili.
22 Lakini Yusupu paayu'wine panga Alike-
lao atawalage kwo Yudea pandu pa tati' bake
Helode, aatiyogopa yenda kwo. Ayomwike
kwi'li'ki'lwa mumaloto, ngayenda lwingo lwa
Galilaya,
23 Ku'lu' ngatama kukilambo sa Nasaleti, li'nga
gatimi gagaabayilwe na alondoli ba Nnu'ngu',
“Aakemelwa mundu wa ku Nasaleti.”

3

Maalo ga Yoani Ywabatisage
(Mal 1:1-8, Luk 3:1-18, Yoa 1:19-28)

1 Bu'ka po pi'ta myaka yambone, aapitike
mundu ywakemelwage Yoani Ywabatisage kaala
kulubele lwa ku Yudea kabaya,
2 “Mugalambuke bu'ka mumasambi ginu, kwa
mwanjaa Ukulungwa wa Kunani wegelile.”
3 Ayu' Yoani nga yu'lu' ywabayilwe na Nnu'ngu'
kwa ndi'la ya nnondoli wake Isaya, paabaite,
“Lilobe lya mundu likema kulubele,
‘Mumpetuli Bwana ndi'la yake, mugolwe
simbasimba yake.’ ”
4 Yoani abile aweti ngu'bo yaitengenesilwe na
matuputupu ga ngamia, na mukibuno sake lunga
lwa liki'ngo, no lya kwake kwaai njige na busi wa
mmwitu.
5 Ngabannyendelya bandu ba ku Yelusalemu,
Yudea yoti na mili'ma yoti yaiti'li'ta mbwega ya
libi'ndi' lya Yordani,
6 kabammakia masambi gabe, nembe Yoani
ngaabatisa mulibi'ndi' lya Yordani.
7 Yoani paabweni bandu bu'ka muipi'nga
ya Mafalisayo na Masadukayo kabaisa li'nga
babatisilwe, ngaabakia, “Mwenga mwa
kinng'ambo! Nyai ywankwi'li'ke mwenga kuitila
nyongo ya Nnu'ngu' yailu'a isa?
8 Bai, mulaye kwa itendo panga mugalamb-
wike kwa kugaleka masambi ginu.
9 Kanemwipune kwo wasa panga, ‘Nnu'ngu'
alu'a tuyi'ki'tya kwa mwanjaa twenga twabana
ba Bulaimu.’ Nimmakianga, Nnu'ngu' awesa
kugagalambwa ata maliwe ga yu'ka bana ba
Bulaimu.
10 Libago libi'kilwe wiso pa liina lya nkongo
li'nga kuupi'ngwana kila nkongo waukotoka

pambika matunda ganannoga na kuutaikulya pamwoto.
11 Nenga nimmatisanga kwa masi' li'nga itanganikwe panga mugalambwike kwa kwileka sambi. Lakini ywaalu'a isa nsu'gu' yangu' alu'a kummatisanga kwa Loo Mpeleteu na kwa mwoto. Ywembe abile na makakala pi'ta nenga, ata ilatu yake nipwaikali pu'twa.
12 Ywembe akamwa kyelo sake so pepekea ngano, alu'a kwiuna na kwibi'ka paligu'lu', lakini mayu'ngu'lu'lu' alu'a kugatiniya pamwoto wangaimika."

Yesu endabatisilwa (Mal 1:9-11, Luk 3:21-22)

13 Nsimu wo, Yesu aabu'i Galilaya no ika kulibi'ndi' lya Yordani kannyendelya Yoani Ywabatisage, li'nga abatisilwe.
14 Lakini Yoani aapayite kunkania Yesu na kummakia, "Nenga nganipalikwa batisilwa na wenga, wenga uniisilya nenga kai'?"
15 Yesu ngannyangwa, "Uyi'ki'ti panga nambi'yambi', kwa mwanjaa ngamwaipalikwa timisa salya yoti ya Nnu'ngu'." Bai Yoani ngayi'ki'tya.
16 Yesu paayomwi batisilwa no pita nkati ya masi', ngaimukya kunani kuyu'gwi'kya, ngammona Loo Mpeleteu wa Nnu'ngu' kauluka kwa ubee wa ngunda no tama panani yake.
17 Lilobe lyayu'wanike bu'ka kunani kalibaya, "Ayu' nga mwana wangu' ywanimpendile, ninogelilwe nakwe."

4

Payilwa kwa Yesu
(Mal 1:12-13, Luk 4:1-13)

1 Bu'kapo, Yesu ngalongoyelwa na Loo Mpeleteu mpaka kulubele li'nga apayilwe na Ibilisi.
2 Yesu paayomwi punga lya kwa masu'ba alubaini kilo na muntwekati, ngaimminya njala.
3 Ibilisi ngamwisilya na kummakia, “Manaitei wenga wa Mwana wa Nnu'ngu', ugaamulise maliwe ga li'nga gabe makati.”
4 Yesu ngannyangwa, “Iandikilwe nyinyo,
‘Mundu akombwali lama kwa likati bai,
ila kwa kila liyi'gi'yo lyaliuma munkano wa Nnu'ngu'.’ ”
5 Bu'kapo, Ibilisi ngampu'twa mpaka pansengo mpeleteu wa Yelusalemu na kunnyi'mi'ka pandu patu'ndu'bau munyumba ya Nnu'ngu',
6 na kummakia, “Manaitei wenga wa mwana wa Nnu'ngu', witaikuli pai', kwa mwanjaa iandikilwe,
‘Nnu'ngu' aakulagya malaika bake,
baakupu'twa mumaboko gabe,
li'nga magu'lu' gako gaakanekunywa pa liwe.’ ”
7 Yesu ngammakia, “Kai' iandikilwe,
‘Kaneumpaye Bwana Nnu'ngu' wako.’ ”
8 Bu'kapo, Ibilisi ngampeleka pakitu'mbi' kilaso na kunnaya kulungwa yoti ya padunia na uku'lu' wake,
9 ngammakia, “Nilu'a kupeya yi'no yoti mana unikilikitile na kuniyinamya.”
10 Lakini Yesu ngammakia, “Bu'kya kwo wenga wa Ibilisi, kwa mwanjaa iandikilwe,

‘Unkilikiti Bwana Nnu'ngu' wako,
na untumikiye ywembe kisake bai.’ ”
11 Bai, Ibilisi nganneka, malaika ngabaisa kun-
nyangatia.

Yesu atumbwa lyengo ku Galilaya (Mal 1:14-15, Luk 4:14-15)

12 Bai, Yesu paayu'wine panga Yoani abile
muutabilwe, ngayenda mpaka Galilaya.
13 Ywembe aabu'i Nasaleti no yenda tama
Kapernaumu, nsengo waubile mbwega ya
litanda lya Galilaya, muilambo ya Zebuluni
na Nafutali,
14 li'nga gatimi mayi'gi'yo gagaalongelikwe na
Nnu'ngu' kwo pi'tya nnondoli wa Nnu'ngu' Isaya,
15 “Nni'ma wa Zebuluni na nni'ma wa Nafutali,
li'nga kubaali kwiyi' ya libi'ndi' lya Yordani,
Galilaya, nni'ma wa bandu bangali Ayahudi.
16 Bandu bo babatama mulubi'ndu',
Baubweni bweya nku'lu',
Babatama mukiwili sa kiwo,
Bamulikilwe na mwaana wa kindai.”
17 Bu'ka masu'ba go, Yesu aatumbwi aala
no baya, “Muileke sambi na munng'alambuki
Nnu'ngu', kwa mwanjaa Ukulungwa wa Kunani
wegelile!”

Yesu akema alobi ba omba (Mal 1:16-20, Luk 5:1-11)

18 Yesu paabile katyanga mbwega ya litanda
lya Galilaya, aabweni alobi ba abi'li'. Bandu bo
baai Simoni ywakemelwage Petili, na nnunawe
Andelea, aakoli kabaulukia mbi'li'li' mulitanda.

19 Yesu ngaabakia, “Munibi'ngi'ye, nipala mu-
pange mwa alobi ba bandu.”
20 Popopo, ngabaileka mbi'li'li' yabe na
kummi'ngi'ya.
21 Payendeli nnu'ngi' ngaakolya kai' Yakobi na
nnunawe Yoani, batami mungalaba na tati' babe
Zebedayo kabatendekeya mbi'li'li' yabe. Yesu
ngaakema,
22 nabembe popopo ngabaaleka tati' babe na
ngalaba, na kummi'ngi'ya Yesu.

Yesu ayi'gana bandu no tepwa atamwe (Luk 6:17-19)

23 Yesu aabile kapi'ta pano na palu' ku ilambo
ya Galilaya, kaala no yi'gana abali inannoga ya
Ukulungwa wa Nnu'ngu' mumayumba gabe ga
kunnu'ba Nnu'ngu' no aatepwi atamwe boti.
24 Abali yake yaayu'wanike munni'ma woti
wa Shamu. Ngabannetya bandu boti babate-
silwe na matamwe mbali'mbali', na bene moka,
kyundaunda no tomboloka payi'ga, nembe Yesu
ngaatepwa.
25 Ipi'nga ya bandu yendekumi'ngi'ya bu'ka
Galilaya, Dekapoli, Yelusalemu, Yudea no bu'ka
kwiyi' ya libi'ndi' lya Yordani.

5

Utuba ya Pakitu'mbi'

1 Yesu paibweni ipi'nga ya bandu, aau'bwike
pakitu'mbi' no tama pai', na banamasi' bake
ngabamwisilya.
2 Nembe ngatumbwa kwayi'gana kabaya,

Napusika kwa kakape
(Luk 6:20-23)

3 “Nantali bababile aki'ba ba loo,
kwa mwanjaa Ukulungwa wa Kunani wabe.
4 Nantali babanyopa,
kwa mwanjaa Nnu'ngu' alu'a kwapembeya.
5 Nantali babaliyaa,
kwa mwanjaa baalu'a kuilisi dunia yoti.
6 Nantali bene njala na nnyota yo panga gapala Nnu'ngu',
kwa mwanjaa baalu'a yukutiyilwa.
7 Nantali bababile na kiya,
kwa mwanjaa baabi'ki'lwa kiya.
8 Nantali anoga mwoyo,
kwa mwanjaa baalu'a kummona Nnu'ngu'.
9 Nantali ya balu' babaleta amani,
kwa mwanjaa baakemelwa bana ba Nnu'ngu'.
10 Nantali babateselwa kitumbu so panga mwapala Nnu'ngu',
kwa mwanjaa Ukulungwa wa Kunani wabe.
11 “Nantali yinu mwenga bandu pabaalu'a kuntukana, kunku'su'mbwa na kunku'pi'ki'a malau goti kwa kitumbu sangu'.
12 Munapusike no luluta, kwa mwanjaa mubi'kilwe upo yinu ngu'lu' kunani. Nnyo, ngamwabaatesike alondoli ba masu'ba ga nsu'gu'.

Mwinyo na bweya
(Mal 9:50, Luk 14:34-35)

13 “Mwenga nga kati mwinyo kwa bandu boti, lakini mwinyo mana wobiye kilyi'lyi' sake,

ulu'a kuuyi'ya namani uki'li'bu'ye kilyi'lyi' sake? Upwaikali ata pasene, waigala taikulwa kuundi no li'batilwa na bandu.
14 “Mwenga nga mwabweya wa padunia. Nsengo wausengilwe pakitu'mbi' wiyanikwa lili.
15 Wala ntu'pu' mundu ywakoya kimuli na kukiwi'ki'lya mukitu'ndu', ila, aakibi'ka patu'ndu'bau li'nga kipiye bweya kwa bandu boti bababile nnyumba.
16 Nyinyonyo namwenga, bweya winu upalikwa umulike kwa bandu li'nga bagabone manogau gamugapanga, nabembe baalumbe Tati' binu bababile kunani.

Bu'kana na salya

17 “Kanemuwase panga niisi bu'ya salya ya Musa na mayi'gano ga alondoli ba Nnu'ngu'. Nenga naisali bu'ya, ila niisi timilisa.
18 Kwa mwanjaa nimmakianga kakape, mpaka kunani na pai' payayomoka, ntu'pu' ata pandu pasene mu salya papa alu'a bu'yi'lwa mpaka goti gatimi.
19 Bai, mundu ywaalu'a ti'kwana yimo muamuli njene yi' na kwayi'gana bandu, aywo aapanga nsene muno muukulungwa wa Kunani. Lakini mundu ywaalu'a kwikamwa na kwayi'gana bi'ngi', aywo aakemelwa nku'lu' muukulungwa wa Nnu'ngu'.
20 Bai nimmakianga, aki yinu mana ikotwike pi'ta yi'lu' ya balimu ba salya na Mafalisayo, mwauyingyali Ukulungwa wa Kunani.

Bu'kana na nyongo
(Luk 12:57-59)

21 “Muyu'wine mwabaabakiyilwe au'ku' bitu
kwai'mbu' panga, ‘Kaneubulage, mundu ywaab-
ulaga aukumilwa.’
22 Lakini nenga nimmakianga, mundu ywoy-
woti ywamusikya nnongowe apalikwa uku-
milwa. Mundu mana kantukana nnongowe
apalikwa ukumilwa kubalasa, na mana kam-
makia nnongowe ‘Wenga wa nnogeloge', apa-
likwa yingya mumwoto wangayomoka.
23 “Bai, mana kauyenda pandu papeleteu
piya salaka kwa Nnu'ngu', pauku'mbu'kya panga
uyu'mine na nnongogo,
24 wileke salaka yako, ukaawane na nnongogo,
bu'kapo ukapiye salaka yako.
25 “Uyomwane na nsitaki wako kiyu'ngu'ya
mubile balo mundi'la kamuyenda kumwalo.
Mana nyoli, aakuikiya kwa akimu, nembe
aakukamukia kwa asikali na kukuyingiya
muutabilwe.
26 Kakape nikubakia, waapitali mo mpaka
uyomwe li'pa lwela lwa kuundi'la.

Bu'kana na ugoni

27 “Muyu'wine panga ibayilwe ‘Kaneupange
ugoni.’
28 Lakini nenga nikubakia panga, mundu
ywoywoti ywanningulya nnwawa kwa kum-
minyikia, ayomwike gonja nakwe nkati ya
mwoyo wake.
29 Manaitei liyo lyako lya kummalyo likupanga
upange sambi, uliyokwe na kulitaikulya kuu-
talu. Nantali obeya kikowe simo mu yi'ga yako,

kulikoni yi'ga yako yoti taikulilwa kumwoto wangayomoka.
30 Kai', nyinyonyo na luboko lwako lwa kum-
malyo, mana kalukupeleka musambi, ulukate
na kulutaikulya kuutalu. Kwa mwanjaa nantali
obeya kikowe simo muyi'ga yako kulikoni yi'ga
yako yoti taikulilwa ku mwoto wangayomoka.

Bu'kana na talaka
(Mat 19:9, Mal 10:11-12, Luk 16:18)

31 “Kai', yaabayilwe panga, ‘Mundu mana
kanneka nnyumbowe ampei talaka.’
32 Lakini nenga nimmakianga panga, ntu'pu'
mundu ywayi'ki'ti'lwa kunneka nnyumbowe ila
kwa kitumbu sa ugoni. Kai', ampanga nnwawa
ywo abe nng'oni mana aaku'ndike kwa nnalu'me
ywi'ngi'. Na mundu ywakobeka nnwawa
ywalekilwe apanga ugoni.

Bu'kana na lapa

33 “Muyu'wine kai' au'ku' binu baabayilwe
panga, ‘Kaneuti'kwane kilapo sawannapi
Bwana, lakini utimise ndapo yako.’
34 Lakini nenga nimmakianga, kanemulape ata
pasene, kwa lina lya kunani, kwa mwanjaa nga
kiti'gu' sa lenji sa Nnu'ngu',
35 wala kwa dunia, kwa mwanjaa nga kiti'gu'
sake so bi'kya magu'lu', wala kwa Yelusalemu
kwa mwanjaa nga nsengo wa Nkulungwa
nku'lu'.
36 Wala mundu kaneulape kwa ntwe wako,
kwa mwanjaa uwesali ata kulugalambwa luny-
wili lwako lumo panga luu au lupili.

37 Ila pamulongela, mupalikwa longela kakape.
‘Elo,’ yinu ipange kakape ‘Elo’, na ‘Lili’ ipange
kakape ‘Lili’. Sakiyongeya po kibu'ka kwa yu'lu'
nnau Ibilisi.

Bu'kana na bukiya
(Luk 6:29-30)

38 “Muyu'wine panga ibayilwe, ‘Liyo kwa liyo,
na lino kwa lino.’
39 Lakini nenga nimmakianga kanemubukiye,
maakau kwa maakau. Mana mundu
akuku'mbwi mbande muligomo lya mmalyo,
unng'alambukiye na ligomo lya nki'ya.
40 Mundu mana kakusitakya kwa kukutolya
kiyampani sako, wanneki na likoti lyako kai'.
41 Mundu mana akulasimise pu'twa kigombo
ulipau wa kilometa yimo, ukipu'twe kigombo so
ata kwa kilometa ibi'li'.
42 Mundu mana kakulu'ba kili'be umpei, ywa-
pala nngu'ta kaneunnyime.

Kwapenda andumu
(Luk 6:27-28,32-36)

43 “Muyu'wine panga ibayilwe, ‘Umpende ywa
papipi yako, na unsukwe ndumu wako.’
44 Lakini nenga nimmakianga panga
mwapende andumu binu na kwalu'bya
babantesa.
45 Mupange nyo li'nga mupate panga kakape
mwabana ba Tati' binu ba kunani. Bembe
babawali, kwa mwanjaa aapea lumu na ula
anogau na alau.
46 Mana kamwapenda balu' babampenda
mwenga bai, mupata upo yaku' kwa Nnu'ngu'?
Ata alonga koli bapanga nyinyo.

47 Mana kamwapanga abali alongo binu bai,
mupanga namani sakwapi'ta bi'ngi'? Ata bandu
bangau'bi'lya bapanga kati go!
48 Kwa nyo, mupange mwatimya, kati mu'lu'
Tati' binu ba kunani mwababile atimya."

6

Bu'kana na kwayangatia aki'ba

1 "Mwili'ndi'le, mwakanepanga makowe ginu
manogau li'nga mubonekane na bandu, kwa
mwanjaa pamwapanga nyo mwaapatali upo
bu'ka kwa Tati' binu bababile kunani.
2 "Bai, mana kaumpeya kili'be nki'ba, kane-
unwaye kati mwabapanga anapiki mumayumba
ga kunnu'ba Nnu'ngu' na musimbasimba li'nga
balumbilwe na bandu. Nimmakianga kakape
panga bayomwile pata upo yabe.
3 Lakini wenga ponnyangatia nki'ba, ata
luboko lwako lwa nki'ya kanelutange salupanga
luboko lwa malyo,
4 li'nga salaka yako ipange ya kinunu. Nabe-
mbe Tati' bako bababile kunani babalinga
saupanga kwa kinunu, baakutwi'li'ki'a.

Bu'kana na salya
(Luk 11:2-4)

5 "Kai', pamusalya kanemupange kati anapiki,
kwa mwanjaa bapenda yi'ma no saalya mu-
mayumba ga kunnu'ba Nnu'ngu', na mbwega
ya simbasimba, li'nga babonekane na bandu.
Nimmakianga panga bayomwile pata upo yabe.
6 Lakini wenga pausali, uyingi kungati yako no
yigala nniango ulu'be kwa Tati' bako bababile

pa kinunu. Na Tati' bako babakubona saupanga
kwa kinunu balu'a kupeya upo yako.
7 “Kai', pamulu'ba, kanemupange kati bandu
bangantanga Nnu'ngu', kwa mwanjaa batumya
mayi'gi'yo gambone gangali maana kabawasa
panga Nnu'ngu' alu'a kwayu'wa kwo yoloka
mayi'gi'yo gabe.
8 Bai, kanemulandane na abo, kwa mwanjaa
Tati' binu baagatangite gamupala mubile balo
munalu'bali.
9 Bai, mupalikwa salya kati nya,
Tati' bitu ba kunani,
Lina linu likwi'yi'lwe.
10 Ukulungwa winu wise,
Lyamupala lipangike, padunia kati kunani.
11 Mutupei li'no kilyo situ sa kila lisu'ba.
12 Mutusami makosa gitu,
kati twenga mwatwaasamya babatukosile.
13 Kanemutuyingiye mumapayilwo,
lakini mutukosopoli na yu'lu' nnau, Ibilisi.
14 “Kwa mwanjaa mana mwasamile bandu
makosa gabe, Tati' binu ba kunani baalu'a kun-
samya mwenga nyinyonyo.
15 Lakini mana mukani kwasamya bi'ngi'
makosa gabe, Tati' binu ba kunani bansamyali
makosa ginu.

Bu'kana na punga

16 “Kai', pamupunga, kanemupange kati
anapiki, babakekenala kuminyo kati babile
mumaku'ku'li'ko, li'nga bandu baatange panga
bendapunga. Nimmakianga kakape panga
bayomwile pata upo yabe.

17 Lakini wenga paupunga, uuluge masi' ku-
minyo no pakala mauta munywili yako,
18 li'nga bandu kanebakutange panga wenda-
punga. Likowe lyo litanganikwe na Tati' bako
bababile pa kinunu. Na Tati' bako babakubona
saupanga kwa kinunu balu'a kupeya upo yako.

Mabi'ko gagabile kunani
(Luk 12:33-34)

19 “Kanemwibi'ki mabi'ko pano padunia,
pandu pene ngu'lu'ku'lu' na ngugu kwialabiya,
na baii bomwa nyumba li'nga yiba.
20 Mwibi'ki mabi'ko ginu kunani kwembe
ntu'pu' ngu'lu'ku'lu', ngugu ata baii bati'kwanali
no yiba.
21 Kwa mwanjaa pagabile mabi'ko gako, nga
pawaalu'a ba na mwoyo wako.

Bweya wa yi'ga
(Luk 11:34-36)

22 “Liyo nga kimuli sa yi'ga. Manaitei minyo
gako makoti, yi'ga yako yoti yabaa mubweya.
23 Lakini manaitei minyo gako gaina utamwe,
yi'ga yako yoti yabaa mulubi'ndu'. Bai, manaitei
bweya waubile nkati yako ugalambwike panga
lubi'ndu', lubi'ndu' lwo lwapanga totolo.

Nnu'ngu' na mali
(Luk 16:13)

24 “Ntu'pu' mundu ywakombwa tumika kwa
akulungwa abi'li', kwa mwanjaa aansukwa yu'
na kumpenda yu'lu', au alu'a lu'mbana na yumo
na kunsalawa ywi'ngi'. Mukombwali kuntu-
mikia Nnu'ngu' pamope na mali.

Kyukala
(Luk 12:22-31)

25 “Kwa nyo nimmakianga panga, kane-
muauke mubwu'mi winu bu'kana na kilyo, au
kinywo, wala payi'ga yinu muwale ki'li'. Kwa
mwanjaa bwu'mi nga wangama kulikoni kilyo,
na yi'ga yangama kulikoni mawalo.
26 Mwalinge iyuni ba mmwitu, bapandali,
baunali wala ligu'lu' ntu'pu' kwabe, lakini Tati'
binu ba kunani bendakwayukutiya. Buli, nengite
mwenga mwa bampu'ku'bi'la kulikoni iyuni?
27 Nyai mukipi'nga sinu kwa kwiauya kwake
muno awesa kwiyongeya lisu'ba limo lya bwu'mi
wake?
28 “Kwa kitumbu saku' mwiauya kwa mawalo?
Mugalinge malu'ba mwagalembulya, gapangali
kibalua, wala kwisonia ngu'bo.
29 Nanenga nimmakianga panga ata Nku-
lungwa Selemani, muutayili wake woti waabile
nawo, aawetili ngu'bo inannoga yaipi'ta ata
lilu'ba limo.
30 Bai, manaitei Nnu'ngu' agawalika nya
maakapi ga mmi'ndi' gagaboneka li'no na
malau' gayu'mi no sonjelwa mwoto, buli, aako-
toka kunng'walika wisowiso, mwenga mwabene
imani njene?
31 “Bai, kanemube na kyukala panga, ‘Tulu'a
lya ki'li', nywa ki'li', no wala namani?’
32 Bandu bangantanga Nnu'ngu' nga babaan-
gaikya ikowe yo, lakini Tati' binu ba kunani
batangite panga mupala ago goti.
33 Lakini mwenga muupale wi'ti' Ukulungwa
wa Nnu'ngu' no koleya mu'lu' mwapala, nembe

alu'a kunnyongea gamugapala goti.
34 Kwa nyo, kanemube na kyukala bu'kana
na makowe ga malau', kwa mwanjaa makowe
ga malau' gaiaukilya gene. Mbalanga ya lisu'ba
limo ili'ngani kwa lisu'ba lyo.”

7

Bu'kana na kwaukumu bandu bi'ngi'
(Luk 6:37-38,41-42)

1 “Kanemwaukumu bandu bi'ngi', li'nga
Nnu'ngu' aakane kumuukumu mwenga.
2 Kwa mwanjaa mwenga mwaukumilwa
kati mwamwaaukumu ainu, na kili'ngo soso
samwali'ngya ainu na Nnu'ngu' nga saatumya
kunni'ngya mwenga.
3 Mwanjaa namani ukibona kielenje sakibile
muliyo lya nnongogo, lakini ulubonali lubago
lwalubile muliyo lyako?
4 Au ukombwabuli kummakia nnongogo,
‘Baliya nikubu'ye kielenje muliyo,’ naapo kubile
na lubago muliyo lyako wamwene?
5 Wenga wa nnapiki, ubu'ye wi'ti' lubago lwalu-
bile nkati ya liyo lyako, bu'kapo uwesa kulubona
wiso lwelenje lwalubile muliyo lya nnongogo.
6 “Kanemwapei mbwa ikowe mbeletau, li'nga
baakane galambuka na kumpoteka. Wala
kanemwataikuli magu'be ili'be ya samani
ngu'lu'. Mana mwapanga nnya, baaili'bata.

Ulu'be, upale, upange u'li
(Luk 11:9-13)

7 “Mulu'be, namwenga mwapeyelwa, mupale
namwenga mwapata, mupange u'li, namwenga
mwayu'gu'li'lwa.
8 Kwa mwanjaa kila mundu ywalu'ba en-
dapeyelwa, na ywapala endapata, na ywapanga
u'li endayu'gu'li'lwa.
9 Nyai mukipi'nga sinu ywawesa kumpeya
mwana wake liwe mana kannu'ba likati?
10 Au nyai ywawesa kumpeya nng'ambo mana
kannu'ba omba?
11 Manaitei mwenga mwalau mumanyi
kwapeya bana binu ikowe inannoga, nengite
Tati' binu ba kunani nga munomuno kwapeya
ili'be inannoga babannu'ba.
12 “Kwa nyo, sosoti samupala mupangilwe na
bandu, namwenga mwapangi ainu nyinyonyo.
Aga nga malombolyo ga salya ya Musa na
maandiko ga alondoli ba Nnu'ngu'.

Nniango wo patimwa
(Luk 13:24)

13 “Muyingi kwo pi'tya nniango wo patimwa.
Kwa mwanjaa nniango na ndi'la yaibile ngu'lu'
ili'nga kuulanganyiki, na babayingya mo nga
bambone.
14 Lakini nniango na ndi'la yaili'nga kuukoto
nga yo patimwa. Bandu bamboneli bakombwa
kwipwa ndi'la yo.

Nkongo utanganikwa kwa matunda gake
(Luk 6:43-44)

15 “Mwili'ndi'le na alondoli ba ubu'su'. Bembe
bamwisilya kwo tu'lya kati ngondolo, lakini nkati
ya myoyo yabe ibile kati pu'mbe akali'.

16 Mwalu'a kwatanga kwa makowe gabaga-
panga. Buli, bandu bawesa tu'mbwa itunda
inannoga mumikongo ya mimimwa?
17 Nyinyonyo, nkongo nnogau upambika
itunda inannoga, na nkongo unannyata,
upambika itunda inannyata.
18 Nkongo unannoga upambikali itunda inan-
nyata, wala nkongo unanyata upambika itunda
inannoga.
19 Kila nkongo waukotoka pambika itunda
inannoga wendapi'ngu'lwa no taikulilwa pal-
itu'ta lya mwoto.
20 Nyinyonyo, mwalu'a kwatanga alondoli ba
ubu'su' bu'kana na makowe gabe gabagapanga.

Nintangiteli mwenga
(Luk 13:25-27)

21 “Kwenda kila mundu ywanikema, ‘Bwana,
Bwana’, aayingya muukulungwa wa kunani, ila
yu'lu' ywapanga gabagapendi Tati' bangu' ba
kunani.
22 Lisu'ba li'lu' lya ukumu, baingi baanibakia,
‘Bwana, Bwana! Kwa lina lyako twaalike
liyi'gi'yo lyako, bi'nga moka no panga mangelon-
gelo maingi?’
23 Nenga naalu'a kummakianga mpu'la, ‘Nin-
tangiteli mwenga katu. Mubu'ke nnu'ngi' yangu'
mwenga mwapanga malau.’

Asengi abi'li'
(Luk 6:47-49)

24 “Bai, kila mundu ywagapi'kania mayi'gi'yo
gangu' na kugakamwa alandana na mundu

mwene malango, ywasengite liku'ta lyake panani
ya liwe lya mpi'mbi'.
25 Ula ngania na mabi'ndi' twi'lya masi', na
kimbu'nga ngakiipukatya nyumba yo, lakini
yaayilwikeli kwa mwanjaa yaasengilwe muliwe
lya mpi'mbi'.
26 “Lakini kila mundu ywagayu'wa mayi'gi'yo
ganigalongela wangali kugakamwa, aywo alan-
dana na mundu nnogeloge ywasengite nyumba
yake pakyangi,
27 ula paanile na mabi'ndi' twi'lya masi',
mbu'nga ngaipukatya kwiku'mbwa nyumba yo,
nayembe ngaiyiluka no sengwanika yoti.”

Uweso wa Yesu

28 Yesu payomwi longela makowe go, ipi'nga
ya bandu yaatisangala muno bu'kana na mu'lu'
mwaayi'ganiye,
29 kwa mwanjaa mayi'gano gake gaai ga
kitawala, kwenda kati mwabayi'gana balimu ba
salya lili.

8

Yesu antepwa mundu mwene matana
(Mal 1:40-45, Luk 5:12-16)

1 Yesu paeli bu'ka kukitu'mbi', ipi'nga yambone
ya bandu yaatikummi'ngi'ya.
2 Mundu yumo mwene matana ngaisa kilikita
nnu'ngi' yake kammakia, “Bwana, mana up-
endile, unipeleteye.”
3 Yesu nga goloya luboko lwake na kunkunywa
mundu yu'lu', kummakia, “Mbala, upeleteke.”
Yu'lu' mundu aimukya matana gake gapeletike.

4 Bu'kapo, Yesu ngammakia, “Ulibi'ke pamwoyo wako likowe li', kaneummakie mundu. Lakini uyende kwa mpi'ndo ywa dini ukannaye mwaubile nambi'yambi'. Bu'kapo, upiye salaka kati mwaamulise Musa, li'nga ipange ukong'ondeli kwa bandu boti panga upeleteyilwe.”

Yesu antepwa ntumisi wa mpi'ndo ywa asikali ba Roma
(Luk 7:1-10)

5 Yesu paabile kayingya pakilambo sa Kapernaumu, mpi'ndo yumo ywa asikali ba Roma aatikunnyendelya na kunnu'ba,
6 “Ntumisi wangu' endatetelya, aminya utamwe wo tomboloka.”
7 Yesu ngammakia, “Nilu'a isa nintepwe.”
8 Ila yu'lu' mpi'ndo ywa asikali ngannyangwa, “Bwana, nenga nipwaikali kukupokya wenga nnyumba yangu'. Lakini kwa amuli yako bai, ntumisi wangu' alu'a yu'yu'ki'lwa.
9 Kwa mwanjaa ata nenga na mundu ywanibile pai' ya utawala wa alongosi, kai' nibile na asikali bababile pai' yangu'. Na mana nimmakie yumo, ‘Yenda!’, nembe endayenda. Mana nimmakie ywi'ngi', ‘Wise!’, nembe endaisa. Na mana nimmakie ntumisi wangu', ‘Panga mono’, nembe apanga mwanimmakie.”
10 Yesu pagayu'wine mayi'gi'yo go, aatisangala na kwabakia bandu babaabile kabammi'ngi'ya, “Kakape nendakummakianga, munni'ma woti wa Isilaili, nammonali mundu mwene imani ngu'lu' kati yu'.

11 Nimmakianga panga baaisa bandu bambone bu'ka kumbwani na kundondi, nabembe baatama pakitamo simo na Bulaimu, Isaki na Yakobi pakalamu ya Ukulungwa wa Kunani.
12 Lakini Baisilaili baingi babaapalikwe baa muukulungwa wo bataikulilwa panja kulubi'ndu', na akwo balu'a li'la no yaga mino."
13 Bu'kapo, Yesu ngammakia yu'lu' mpi'ndo ywa asikali, "Ubuyangani kasako, na ipangike kati mwauu'bi'lile." Na ntumisi wake ngayu'yu'ki'lwa saa yi'yi'lu'yi'lu'.

Yesu aatepwa bandu baingi (Mal 1:29-34, Luk 4:38-41)

14 Yesu payingi munyumba ya Petili, aakwembite mau' mukwe ba Petili bagonjike pakindanda kabaminya oma.
15 Bai, Yesu ngankunywa na luboko lwake, ngayu'yu'ki'lwa. Abo mau' ngabayi'ma no tumbwa kuntumikia.
16 Na payabile kakupilya, bandu baingi babaabile na moka ngabaletelwa kwa Yesu. Yesu ngaabi'nga balu' moka, kaamulisa kwa mayi'gi'yo gake bai, na kwatepwa atamwe boti.
17 Aapangite nyo li'nga gatimi mayi'gi'yo gagalongelilwe na nnondoli Isaya,
"Ywembe aapu'twi ukigopi witu,
no pu'twa kigombo sa matamwe gitu."

Babapwaika panga aumini (Luk 9:57-62)

18 Yesu paabweni bandu bambone kabanti'li'ta, ngaamulisa banamasi' bake baloki liyi' li'ngi' lya litanda.

19 Mwalimu yumo ywa salya ngannyen-
delya na kummakia, “Mwalimu, nenga nilu'a
kubi'ngi'ya kwokwoti kwalu'a yenda.”
20 Yesu ngannyangwa, “Ibweya babile na ma-
pango gabe go tama na iyuni babile na iyumba
yabe, lakini Mwana wa Mundu aoba na pobi'ka
lubau lwake.”
21 Na mundu ywi'ngi' mukipi'nga sa banamasi'
bake ngammakia, “Bwana, uniyi'ki'ti'ye wi'ti'
nikasike tati' bangu'.”
22 Lakini Yesu ngannyangwa, “Unibi'ngi'ye,
waleke babawile basikane bene na bene.”

Yesu aamulisa mabi'mbi' ga baali gatame liki (Mal 4:35-41, Luk 8:22-25)

23 Nembe Yesu ngayingya mungalaba, ba-
namasi' bake ngabammi'ngi'ya no longwana
nakwe.
24 Lolekeya, baimukya mabi'mbi' mubaali ka-
gapukatya no tumbwa kwiwi'ki'lya ngalaba yoti.
Apo, yai Yesu agonjike lugono.
25 Banamasi' bake ngabamwegelya na kun-
nyumuya kabammakia, “Bwana, twendawaa!
Utukosopoli!”
26 Yesu ngaabakia, “Mwanjaa namani muyo-
gopa mwenga mwabene imani njene?” Bu'kapo,
ngayi'ma na kuukalipya wu'lu' nsunga na
mapi'lu', ngakubaa liki muno.
27 Balu' bandu baatisangala kababaya, “Ayu'
mundu, mundu gani? Ata nsunga wa mubaali
wendakunnyu'wa!”

Yesu aatepwa bandu abi'li' bene moka (Mal 5:1-20, Luk 8:26-39)

28 Nembe Yesu paikite kwiyi' ya litanda
kunni'ma wa Agelasi, aakwembine na bandu
abi'li' babaatwi'li'yilwe na moka kababu'ka ku-
masiko. Babile akali' muno, ata bandu baakomb-
wili pi'ta ndi'la yo.
29 Nabembe ngabatumbwa kemelya
kababaya, “Ubile na makowe gani na twenga,
wenga wa Mwana wa Nnu'ngu'? Wisi
pano kutuku'su'mbwa pangali timya nsimu
watubi'kilwe?”
30 Papipi na pandu po, paabile na kipi'nga
kiku'lu' sa magu'be kabali'lya.
31 Balu' moka ngabampembelelya Yesu kabam-
makia, “Mana kautubi'nga, utuyi'ki'ti'ye tuyende
tukayingi mukipi'nga si'lu' sa magu'be.”
32 Yesu ngaabakia, “Muyende!” Ngababu'ka na
kwayingya balu' magu'be, na kipi'nga soti ngak-
ibutuka kakielya mungeleuko, mpaka mulitanda,
ngabawaa.
33 Balu' bandu babasungage magu'be ngababu-
tuka yenda kumisengo no yaulya goti gaga-
pangike, na galu' gagaapiti balu' bandu abi'li'
babaatwi'li moka.
34 Bu'kapo, bandu boti ba misengo yo
ngabayenda kwembana na Yesu. Nabembe
pabaamweni, ngabannu'ba abu'ke mumisengo
yabe.

9

Yesu antepwa mundu ywatombolwike
(Mal 2:1-12, Luk 5:17-26)

1 Yesu aau'bwike mungalaba, ngaloka litanda
liku'lu', ngaika kukilambo sake.

2 Na ku'lu', banneti mundu mwene utamwe
wo tomboloka, aabi agonjike pakindanda. Yesu
paabweni balu' bandu mwabaamwu'bi'lile,
ngammakia yu'lu' ywatombolwike, “Mwana
wangu', uku'le mwoyo, masambi gako
gasamilwe.”
3 Kwa kitumbu sa likowe lyo, bi'ngi' ba balimu
ba salya, ngabawasa mumyoyo yabe, “Mundu
yu' ankupulu Nnu'ngu'!”

4 Lakini Yesu abile agatangite gabagania,
ngaalaluya, “Mwanjaa namani mugania
makowe malau mumyoyo yinu?
5 Buli, kikowe saku' sakibile kiyu'yu'u kuk-
ibaya, ‘Masambi gako gasamilwe’ au baya,
‘Uyi'me, uyende’?
6 Bai, mbala mutange panga Mwana wa
Mundu abile na amuli yo samya sambi pano
padunia.” Kwa nyo ngammakia yu'lu' mundu
ywaatombolwike, “Uyi'me, witwi'ke kindanda
sako, uyende kasako.”

7 Yu'lu' mundu ngayi'ma no yenda kasake.
8 Bandu boti babaabile pakipi'nga so pabagab-
weni go, baatiyogopa muno. Ngabannumba
Nnu'ngu' ywaapei bandu uweso wa kubi nnya.

Kemelwa kwa Matei
(Mal 2:13-17, Luk 5:27-32)

9 Yesu paabile kapi'ta bu'ka kwo, aamweni
mundu ywakemelwa Matei atami munyumba
yo li'pya koli. Yesu ngammakia, “Unibi'ngi'ye.”
Matei ngakatuka na kummi'ngi'ya.

10 Yesu paabile kalya kilyo munyumba ya
Matei, baaisi alonga koli na bene sambi. Abo
baatami lya nakwe pamope na banamasi' bake.
11 Mafalisayo pabagabweni makowe go,
ngabaalaluya banamasi' bake, “Mwanjaa
namani mwalimu winu alya na bene sambi
na alonga koli?”
12 Nembe Yesu payu'wine mu'lu' mwabaa-
longei, ngaabakia, “Akoto bapalali pundi, ila
atamwe ngabapala pundi.
13 Lakini muyende mukaiyi'gane kikomeko sa
Maandiko Mapeleteu gagabaya, ‘Nipala kiya,
wala salaka yinu lili,’ kwa mwanjaa niisili
kwakema bene aki, ila niisi kwakema bene
sambi.”

Likowe lyo bu'kana no punga (Mal 2:18-22, Luk 5:33-39)

14 Banamasi' ba Yoani Ywabatisage bannyen-
deli Yesu na kunnaluya, “Mwanjaa namani
twenga na Mafalisayo twendakokotya punga,
lakini banamasi' bako bapungali?”
15 Yesu ngaayangwa, “Mwenga muwasa
babakokilwe kulisengele bawesa baa kati
babalombola, na mwene lisengele abile pamope
nabo? Iwesekanali! Lakini libile lisu'ba mwene
lisengele paabu'yilwa pakati yabe, masu'ba go
ngapabaapunga.
16 “Ntu'pu' mundu ywabi'ka kibamba sayambi'
mungu'bo ngona. Mana apangite nyo, aso
kibamba sayambi' kilu'a popwana ngu'bo ngona,
no popwanika kwake kwamambulya. 17 Kai',
bandu bayi'yali divai yayambi' mumapu'tu'
magona. Mana bapangite nyo, divai yaalu'a

puwana ago mapu'tu', nayembe divai pamope na mapu'tu' gaalabika. Divai yayambi' iyi'yi'lwa mumapu'tu' gayambi'. Mwaipalilwa yi'ya divai yayambi' nkati ya mapu'tu' gayambi', divai na mapu'tu' yoti, yaaba salama.”

Mwi'nja ywa mpangakasi wa silikali na mau' yumo bendatepulwa

(Mal 5:21-43, Luk 8:40-56)

18 Yesu paabile kaabakia makowe go, ngaisa mpi'ndo yumo na kunkilikitya nnu'ngi' yake kammakia, “Mwi'nja wangu' awile nambi'yambi', lakini sonde li'li'li', wise saubi'ke luboko lwako panani yake, li'nga apate yu'ka.”
19 Yesu pamope na banamasi' bake ngabammi'ngi'ya yu'lu' mundu.
20 Nnwawa yumo ntamwe wa nkongomokwa kwa myaka ku'mi na ibi'li', aaisi nsu'gu' ya Yesu no kunywa mpindo wa ngu'bo yake.
21 Mwanjaa aalongei pamwoyo wake panga, “Mana nikunywile ngu'bo yawati bai, naayu'yu'ki'lwa.”
22 Nembe Yesu paagalambwike, ngammona na kummakia, “Wenga wa mwi'nja wangu', ube na mwoyo nku'lu'! Imani yako ikutepwile.” Yu'lu' nnwawa ngayu'yu'ki'lwa saa yi'yi'lu'yi'lu'.
23 Yesu paaikite kasake yu'lu' mpi'ndo, ngaabona bandu kabayi'mba myambo yo lombola kwa pilimbi, na kipi'nga sa bandu kabapanga ndu'ti,
24 ngaabakia, “Mubu'kange! Kwa mwanjaa mwi'nja yu' anawaali, ila atigonja bai.” Ngabamweka kwa kunsalawa.

25 Payomwi kwabi'ngya panja balu' bandu,
ngayingya nnyumba na kunkamwa luboko yu'lu'
mwi'nja, nembe ngayi'ma.
26 Likowe li' lyaatiyu'wanika munni'ma wu'lu'
woti.

Yesu aatepwa kimbulibuli abi'li'

27 Yesu paabile kabu'ka pandu palu', mbulibuli
abi'li' baatikummi'ngi'ya kabau'bu'ya malobe
gabe kababaya, “Wa Mwana wa Daudi, utubi'ki
kiya!”
28 Yesu paayingi nnyumba, balu' mbulibuli
abi'li' baatikunnyendelya, nembe aatikwalaluya,
“Mwendau'bi'lya panga niwesa kumpangya
likowe lyo?” Nabembe ngabannyangwa, “Eloo,
Bwana.”
29 Bu'kapo Yesu ngagakunywa minyo gabe
kabaya, “Kwinu mwenga, ipangike kati mwa-
muu'bi'lya.”
30 Minyo gabe ngagabanjuka. Yesu
ngaakong'ondelya kabaya, “Mupi'kani, likowe
li', kanemummakie mundu ywoywoti.”
31 Lakini bembe ngabayenda no tumbwa
yaulya abali ya Yesu mu nni'ma wu'lu' woti.

Yesu antepwa bubu

32 Abo bandu abi'li' pabaabile kababu'ka,
ngabannetya Yesu mundu yumo bubu,
ywaayingililwe na moka.
33 Yesu paayomwi bi'nga yu'lu' moka, yu'lu'
bubu aatumbwi longela. Bandu boti baati-
sangala no baya, “Tunalibonali likowe kati li'
munni'ma woti wa Isilaili!”

34 Lakini Mafalisayo ngababaya, “Mpi'ndo wa
akamoka ngabampeya yu' makakala go bi'nga
moka.”

Yesu aabi'kya kiya bandu

35 Yesu aati'li'tike mumisengo na ilambo yoti
kayi'gana mumayumba ga kunnu'ba Nnu'ngu',
kaala abali inannoga ya ukulungwa no tepwa
matamwe na ukigopi woti.
36 Paibweni ipi'nga ya bandu aabi'ki kiya, kwa
mwanjaa aabweni kabaauka pangali yangatiy-
ilwa kati ngondolo bangali nsungi.
37 Apo ngaabakia banamasi' bake, “Mauno
gambone, lakini apangakasi bali'nganali.
38 Bai, munnu'be Bwana wa mauno, aatume
auni bi'ngi' li'nga baune mauno gake.”

10

Atumilwe ku'mi na abi'li'
(Mal 3:13-19, Luk 6:12-16)

1 Yesu aakemite banamasi' bake ku'mi na
abi'li' na kwapeya amuli yo bi'nga moka, tepwa
matamwe goti, na ukigopi wa kila sampuli.
2 Na gano nga maina ga abo atumilwe bake
ku'mi na abi'li', mosi nga Simoni (kwa lina li'ngi'
akemelwa Petili) na nnunawe Andelea, Yakobi
mwana wa Zebedayo na nnunawe Yoani.
3 Pilipi na Batolomayo, Tomasi na Matei ywaa-
bile nnonga koli, Yakobi mwana wa Alufayo na
Tadei,
4 Simoni wa kipi'nga sa Mazeloti, na Yuda
Isikalioti ywaansongi Yesu.

Yesu aatuma atumilwe ku'mi na abi'li' (Mal 6:7-13, Luk 9:1-6)

5 Abo nga banamasi' ku'mi na abi'li' babaa-
tumilwe na Yesu no lagilwa makowe ga,
“Kanemuyende kumili'ma ya bandu bangali
Ayahudi wala kanemuyingi mukilambo sosoti sa
Asamalia.
6 Ila mwayendeli alongo binu ba nni'ma wa
Isilaili, babapanga kati ngondolo babaobite.
7 Pamwaalu'a yenda, mwaali bandu ka-
mubaya, ‘Ukulungwa wa Kunani wegelile.’
8 Mwatepwe atamwe, mwayu'ye babawile,
mwapeleteye bene matana, mubi'nge moka.
Mwaapeyilwe wabule, namwenga mupiye wab-
ule.
9 Mumipuko yinu kanemupu'twe zaabu wala
mbanje yoyoti.
10 Mumyanja yinu kanemupu'twe utingo, wala
nganju ibi'li', wala ilatu, wala pimbo, kwa
mwanjaa mpangakasi apeyelwe yoti yaipalikwa
mumaisa gake.
11 “Pamwaika pamisengo au kilambo sosoti,
mumpale mundu ywayi'ki'tya kunkemya,
namwenga mwaatame kasake mpaka
pamwabu'ka pandu po.
12 Pamwayingya munyumba, mwapange abali
benekaya kamubaya, ‘Amani ibe kasinu.’
13 Manaitei bandu ba nyumba yo bankemile,
amani yinu ilu'a tama pamope nabo. Lakini
manabakani kunkemya, amani yi'lu' inki'li'bu'ki
mwenga.
14 Manaitei mundu ywoywoti aakana kunke-
mya mwenga, ata pi'kania mayi'gi'yo ginu,

pamwabu'ka munyumba au kilambo so, mwapapate lyu'ku'mbi' lyalibile mumagu'lu' ginu na kwaleka kati mwabaabile.
15 Kakape nimmakianga, lisu'ba lyo ukumilwa, bandu ba kilambo si'lu' baaukumilwa paku'lu' kulikoni bandu ba ilambo ya Sodoma na Gomola.

Ngu'su'mbu'
(Mal 13:9-13, Luk 21:12-17)

16 “Lingulya! Nintumanga kati ngondolo pakatikati ya mapu'mbe. Bai, mube mwang'anga kati nng'ambo, na mwatu'lya kati ngunda.
17 Mwili'ndi'le na bandu, kwa mwanjaa bampeleka kumabalasa gabe na kunku'mbwanga mumayumba gabe go salya.
18 Kai', mwalu'a pelekelwa nnu'ngi' ya api'ndo na akulungwa kwa kitumbu sangu', li'nga munikong'ondeli kwabe na bandu bangali Ayahudi.
19 Lakini pabampeleka kwo ukumilwa, kanemwisuluye bu'kana na galu' gamwalu'a longela wala mu'lu' mwamwalu'a longela, kwa mwanjaa popopo mwapeyelwa makowe gamwalu'a longela.
20 Kwa mwanjaa gamwalongela gapitali kwinu, gaapita kwa Loo wa Tati' binu Nnu'ngu' ywaalongela nkati yinu.

21 “Nnongo alu'a kunsongya nnongowe li'nga abulagilwe, nyinyonyo na tati' kunsongya mwana wabe. Nabembe bana baalu'a kwakania abelei babe li'nga babulagilwe.
22 Namwenga mwalu'a sukilwa na bandu boti kwa kitumbu sa lina lyangu', lakini

yu'lu' ywaalu'a komeya mpaka kuundi'la alu'a kosopolelwa.
23 “Pabaalu'a kunku'su'mbwa pakilambo simo,
mwatili kukilambo si'ngi'. Kwa mwanjaa kakape
nimmakianga, mubile balo yomwa lyengo linu
muilambo yoti ya Isilaili, Mwana wa Mundu
aapanga aisile.
24 “Mwanamasi' ampi'tali mwalimu wake,
wala mpangakasi ampi'tali bwana wake.
25 Ili'ngani kwa mwanamasi' landana na mwal-
imu wake na ntumisi landana na bwana wake.
Manaitei mwene nyumba bankema Belisebuli,
yu'lu' mpi'ndo wa moka, balu' ba munyumba
yake ngabaakemelwa maina maakau muno-
muno.

Ywapalikwa yogopelwa (Luk 12:2-7)

26 “Kwa nyo, kanemwayogope bandu bo,
kwa mwanjaa ntu'pu' likowe lyaliiyilwe lyalya-
somwa tanganikwa, wala sakiwi'ki'lilwe sasa-
somwa umukulwa.
27 Likowe lyanimmakianga palubi'ndu' mulin-
waye pabweya, na likowe lyamuliyu'wa kwo iya,
mulinwaye muyi'mi patu'ndu'bau li'nga bandu
bayu'we.
28 Kanemwayogope balu' bababulaga yi'ga bai,
lakini bakombwali bulaga loo. Munomuno
munnyogope Nnu'ngu' ywakombwa langamisa
yi'ga pamope na kwipeleka loo kumwoto wan-
gayomoka.
29 Injosi ibi'li' ipi'mi'yi'lwali kwa lwela lumo
bai? Lakini ntu'pu' ata yumo ywatu'la pai'
wangali tanga Tati' binu.

30 Na kwinu mwenga, ywembe atangite ata
isabu ya nywili yoti ya mitwe yinu.
31 Bai kanemuyogope, kwa mwanjaa mwenga
nga mwabangama kulikoni kipi'nga kiku'lu' sa
iyuni.

Kunnyi'ki'tya na kunkana Yesu
(Luk 12:51-53, 14:26-27)

32 “Kila ywaniyi'ki'tya pa bandu, nani nan-
nyi'ki'tya nyinyonyo kwa Tati' bangu' ba kunani
kabalola.
33 Lakini kila mundu ywanikana bandu ka-
balola, nani nankana nyinyonyo kwa Tati' bangu'
ba kunani kabalola.

Mayu'mano
(Luk 12:8-9)

34 “Kanemuwase panga niisi leta amani
padunia yi'no. Lili, ila niletike mayu'mano.
35 Kwa mwanjaa niisi kwayu'maniya mwana
na tati' bake, mwi'nja na mau' bake, na nkwano
na nkiwe.
36 Na andumu ba mundu nga balu' alongobe.
37 “Ywaapenda tati' bake au mau' bake ku-
likoni nenga, anipwaikali. Na nyinyonyo,
ywampenda mwana wake au mwi'nja wake
kulikoni nenga anipwaikali.
38 Kai', mundu ywakotoka pu'twa nsalaba
wake na kunibi'ngi'ya apwaikali panga ywangu'.
39 Kwa mwanjaa mundu ywapala kuuli'ndi'la
bwu'mi wake auobeya, lakini ywaalu'a kuupiya
bwu'mi wake kwa kitumbu sangu' alu'a kuupata
kai'.

Upo
(Mal 9:41)

40 “Mundu ywampokya mwenga anipokya
nenga, na ywanipokya nenga ampokya yu'lu'
ywanitumike.
41 Nnu'ngu' aapiya upo bu'kana na mundu
ywaumpokya, ywampokya nnondoli, kitumbu
sa ywembe nnondoli, aapata upo ya nnondoli.
Nembe ywampokya mwene aki, kwa kitumbu sa
ywembe mwene aki, aapata upo ya mwene aki.
42 Nimmakianga kakape panga, ywoywoti
ywaalu'a kumpeya yumo ywa asene ba, nnobo
gumo wa masi' maimu kwa mwanjaa ya
mwanamasi' wangu', aaikosali upo yaibu'ka kwa
Nnu'ngu'.”

11

Abali bu'ka kwa Yoani Ywabatisage
(Luk 7:18-35)

1 Yesu paayomwi kwalagya go banamasi' bake
ku'mi na abi'li', ngabu'ka ku'lu' yenda yi'gana no
ala muilambo ya nni'ma gu'lu'.
2 Yoani Ywabatisage paabile muutabilwe
aayu'wine abali ya makowe ga Kilisitu. Bai
ngaatuma banamasi' bake,
3 bannaluye, “Buli, wenga nga wayu'lu' ywapa-
likwage isa, au tunni'nde ywi'ngi'?”
4 Yesu ngaayangwa, “Muyendange mukam-
makie Yoani makowe gamugayu'wa na ku-
gabona.
5 Kimbulibuli bendalola, itewe bendatyanga,
bene matana bendapeleteyelwa, aibamakutu

bendayu'wa, babawile bendayu'yi'lwa na aki'ba baalilwa abali inannoga.
6 Nantali mundu yu'lu' ywakotoka baa na kyukala nanenga.”
7 Bai, abo banamasi' ba Yoani pabaabu'i, Yesu aatumbwi kwibakia ipi'nga ya bandu abali ya Yoani, “Mwayi'i lola namani ku'lu' kulupu'ngu'ti'? Buli mwaapalite kummona mundu kigopi kati nnai mwautenandena na nsunga?
8 Au mwayi'i lola namani? Mwayi'i kunnola mundu ywaawati ngu'bo inanng'oloka? Bandu babawati ngu'bo inanng'oloka batama mumayumba ga akulungwa.
9 Lakini mwayi'i lola namani? Nnondoli wa Nnu'ngu'? Eloo, kakape ywembe nku'lu' kuliko nnondoli wa Nnu'ngu'.
10 Ayu' nga ywabayilwa mu Maandiko Mapeleteu,
‘Lola, nintuma kinala wangu' akulongoli,
ywaakubi'kya wiso ndi'la nnu'ngi' yako.’
11 “Kakape nimmakianga, nkati ya bana boti ba bandu, anapityali nku'lu' kuliko Yoani Ywabatisage. Ata nyo yu'lu' nsene muno muukulungwa wa kunani nga nku'lu' kuliko ywembe.
12 Bu'ka nsimu wa Yoani Ywabatisage mpaka nambi'yambi', Ukulungwa wa Kunani bautangya kwa ukali', na bandu akali' ngabaupokonywa.
13 Mayi'gano goti ga alondoli ba Nnu'ngu' na salya ya Musa mpaka nsimu wa Yoani gaalondolilwe bu'kana na nsimu gu'no.
14 Mana kamuliyi'ki'tya lyo, bai Yoani nga Elia ywembe ngaalu'e isa.

15 Mwene makutu go yu'wa, ayu'we!
16 “Lubelekwo lu'no nilu'a kululandanisa na
kili'be saku'? Lulandana na anng'elo babatama
kusoko babaakema ayabe, kababaya,
17 ‘Tumwonekiye ngoma, lakini mwinikeli!
Tunnyi'mbi myambo ya ili'lo, lakini muli'ili!’
18 “Kwa mwanjaa Yoani aaisi kapunga na wala
anywileli divai, bembe ngababaya ‘Ai na moka’.
19 Mwana wa Mundu aaisi kalya no nywa,
nabembe ngababaya ‘Munnolange ayu', mundu
mwamila no lobya, mbwiga lyabe alonga koli na
bene sambi!’ Ata nyo ikima ya Nnu'ngu' ilaya
panga ya aki bu'kana na makowe gake.”

Mili'ma yangaliu'bi'lya (Luk 10:13-15)

20 Bu'kapo Yesu ngatumbwa kwikwi'li'ka il-
ambo yalu' yaapangite mangelongelo gambone,
kwa mwanjaa bandu ba ku'lu' baagalambwikeli
bu'ka mumasambi gabe.
21 Ngabaya, “Wakibona wa kilambo sa Ko-
lazini! Wakibona wa kilambo sa Betisaida!
Kwa mwanjaa ikapangage mangelongelo gagaa-
pangilwe kwinu gakapangilwa ku'lu' Tilo na
Sidoni, bandu bake kenda bayomwike wala
mabunia bu'ka palipite, no pakala maligu laya
panga bagalambwike bu'ka mumasambi gabe.
22 Ata nyo, nimmakianga panga lisu'ba lya
ukumu mwenga mwapata ukumu ngu'lu' ku-
likoni ya Tilo na Sidoni.
23 Nawenga wa Kapernaumu, buli ulu'a
kwiu'bu'ya mpaka kunani? Ulu'a uluyilwa
mpaka kumambi'! Mwanjaa, mangelongelo

gagapangilwe kasako gapangika ku'lu' Sodoma kilambo so kilu'e baa mpaka li'no.
24 Lakini nimmakianga, lisu'ba lya ukumu wenga wapata ukumu ngu'lu' kulikoni ya Sodoma.”

Mwisange kasangu' samupu'mu'li (Luk 10:21-22)

25 Pamasu'ba go Yesu aatibaya, “Nendakunsukulu mwa Tati', mwa Bwana ba kunani na padunia, kwa mwanjaa makowe gano mwaiyite bene ikima na bene ilimu, na kwaumukulya anangu'ta.
26 Eloo, Tati', amo nga mwainnogelile.
27 “Tati' bangu' bangamukiye ili'be yoti. Ntu'pu' ywantangite Mwana ila Tati', wala ywatangite Tati' ila Mwana na ywoywoti yu'lu' Mwana ywapenda, ngamwumukulya.
28 Mwisange kasangu', mwaboti mwamuauka no topelwa na igombo, nanenga nalu'a kuntu'la.
29 Muyi'ki'ti longoyelwa nanenga, kati ng'ombe ywatabilwe lukamba, na mwenga mukoleye mayi'gano gangu' mwanjaa nenga nantu'lya na ywangali kibuli. Kwa nyo myoyo yinu yaapu'mu'lya.
30 Kwa mwanjaa mayi'gano gangu' malegeleu na kigombo sangu' kiyu'yu'u.”

12

Bu'kana na Sabato (Mal 2:23-28, Luk 6:1-5)

1 Masu'ba go Yesu aabi kapi'ta mumigunda ya ngano, lyai lisu'ba lya Sabato ya Ayahudi.

Banamasi' bake pabaminyike njala, ngabati'kwa
yeyo ya ngano no tauna nombo yake.
2 Mafalisayo pabagabweni go ngabammakia
Yesu, “Lola, banamasi' bako bapanga likowe lya
mwilo lisu'ba lya Sabato.”
3 Yesu ngaayangwa, “Buli munasomali mwaa-
pangite Daudi pamope na aine pabaabile na
njala?
4 Ywembe aayingi munyumba ya Nnu'ngu'
no lya makati mapeleteu gagaapiyilwe kwa
Nnu'ngu' na kwapeya aine, pamope no panga
baayi'ki'tilweli lya makati go, ila api'ndo ba dini
kisabe bai.
5 Kai', munasomali mukitabu sa salya ya Musa
panga kila lisu'ba lya Sabato, api'ndo ba dini ben-
datumika munyumba ya Nnu'ngu'? Bati'kwana
salya ya Sabato, ata nyo Nnu'ngu' aabalangilyali
makosa.
6 Lakini nimmakianga panga pano pabile na
nku'lu' pi'ta nyumba ya Nnu'ngu'.
7 Mukatangage malombolyo ga Maandiko
Mapeleteu gagabaya, ‘Nipala kiya wala kwenda
salaka yinuli,’ mulu'e kwaukumuli bandu ba
bangali na makosa.
8 Kwa mwanjaa Mwana wa Mundu nga Bwana
wa Sabato.”

Mundu mwene luboko lutomboloka (Mal 3:1-6, Luk 6:6-11)

9 Yesu paabu'i po, ngayenda munyumba ya
kunnu'ba Nnu'ngu' kwa Ayahudi.
10 Mu'lu' nnyumba kwabile na mundu mwene
luboko lutomboloka. Bandu ngabannaluya
Yesu, “Buli mwiloli kuntepwa mundu lisu'ba lya

Sabato?” Bannalwiye nyo li'nga bapate kitumbu sa kunsitakya.
11 Yesu ngaabakia, “Tubaye yumo ywinu ai na ngondolo wake ywatumbuki mulyi'mbwa lisu'ba lya Sabato, buli, ankamwali na kumpiya?
12 Lakini mundu nga ywampu'ku'bi'la kulikoni ngondolo! Bai, mwiloli panga ganannoga lisu'ba lya Sabato.”
13 Bu'kapo ngaammakia yu'lu' mundu, “Golwa luboko lwako.” Ngalugolwa, na lwembe ngalupanga lukoti kati lu'lu' lwi'ngi'.
14 Bai, Mafalisayo ngabapita panja no sikisana mu'lu' mwa kunnangamisa Yesu.

Ntumisi ywasaulilwe na Nnu'ngu'

15 Lakini Yesu paakwipwi likowe lyo, ngabu'ka pandu po. Bandu baingi baatikunki'ngama, ngaatepwa atamwe boti.
16 Ngaamulisa kanebabakiye bandu panga ywembe nyai,
17 li'nga galu' gaalongei Nnu'ngu' kwa ndi'la ya nnondoli wake Isaya gatimi.
18 “Munnole ntumisi wangu' ywaninsawile,
ywanimpendile na kunipulaisa pamwoyo wangu'.
Nalu'a kuntwi'li'ya Loo wangu'
naywembe aanwaya ukosopoli wangu' kwa bandu boti.
19 Aabali na ntau, wala ndu'ti,
wala lilobe lyake lyayu'wanikali musimbasimba.
20 Nnai waubuguywike aauti'kwanali, wala utambi waupiya lyoi auimiali,

mpaka paalu'a kuupanga ukosopoli utawale.
21 Kasake ywembe bandu bangali Ayahudi baa-
panga na mau'bi'lyo.”

Yesu abayilwa panga uweso wake ubu'kana na Belisebuli
(Mal 3:20-30, Luk 11:14-23)

22 Apo bandu ngabannetya Yesu mundu ywaa-
bile mbulibuli na bubu kwa kitumbu sa moka.
Yesu ngaantepwa ata ngakombwa longela no
lola.
23 Lipi'nga lyoti lya bandu ba palu' baatisan-
gala ngababaya, “Buli, ayu' iwesa panga Mwana
wa Daudi?”
24 Lakini Mafalisayo pabaayu'wine go
ngababaya, “Mundu yu' abi'nga moka kwa
makakala ga Belisebuli, mpi'ndo wa akamoka.”
25 Yesu abile atangite maganiyo gabe,
ngaabakia, “Ukulungwa wowoti waubaganike
ipi'ngaipi'nga yaitaukyana ukombwali konda, na
ilambo yoyoti au alongo boboti bababaganike
ipi'ngaipi'nga yaitaukyana ikondali.
26 Manaitei Ibilisi ammi'nga Ibilisi, aitaukya
mwene. Bai, ukulungwa wake walu'ayi'ma buli?
27 Ikapanga kakape panga nenga nibi'nga
moka kwa makakala ga Belisebuli, buli? Bandu
ba kipi'nga sinu babi'nga kwa makakala ga nyai?
Kwa nyo bandu binu bakong'ondelya panga
kikowe samukilongela sa kakape lili!
28 Lakini manaitei nibi'nga moka kwa
makakala ga Loo wa Nnu'ngu', bai mutange
panga Ukulungwa wa Nnu'ngu' uikite kasinu.
29 “Au akombwabuli mundu kuitangya
nyumba ya mwene makakala na kumpokonywa

mali yake, wangali wi'ti' kuntaba? Apo ngapaalu'a kombwa kumpokonywa mali yake.

30 “Ywoywoti ywakotoka lu'mbana nanenga endanitaukya, na ywakotoka kongwa pamope nanenga endamesana.
31 Kwa nyo nimmakianga panga, kila sambi na kila liyi'gi'yo lya kupulu bandu baalu'a samilwa, ila kwa kunkupulu Loo Mpeleteu baasamilwali.
32 Kai' ywaalongela liyi'gi'yo lya kuntaukya Mwana wa Mundu aasamilwa, lakini yu'lu' ywaalongela lya kuntaukya Loo Mpeleteu aasamilwali, wala mudunia yi'no, wala mudunia yayaaisa.

Nkongo na itunda yake
(Luk 6:43-45)

33 “Nkongo unannoga na itunda yake yapanga inannoga, kai' nkongo unannyata na itunda yake yapanga inannyata. Kwa mwanjaa nkongo utanganikwa kwa itunda yake.
34 Mwenga mwa abu'su' kati nng'ambo! Mukombwabuli longela makowe ganannoga, lakini mwabene mwalau? Kwa mwanjaa mundu agalongela gagatwi'li mumoyo wake.
35 Mundu nnogau apiya makowe manogau bu'ka mumabi'ko gake manogau, na mundu nnau apiya makowe malau bu'ka mumabi'ko gake malau.

36 “Bai, nimmakianga, lisu'ba lya ukumu bandu baapalikwa yangwa bu'kana na kila liyi'gi'yo lyangali pwaika lyabalongei.

37 Kwa mwanjaa ya mayi'gi'yo gako wa-
balangilwa aki, na kwa mayi'gi'yo gako wauku-
milwa."

Pala mwanju
(Mal 8:11-12, Luk 11:29-32)

38 Bu'kapo bi'ngi' ba balimu ba salya na Mafal-
isayo ngabammakia Yesu, "Mwalimu, tupala
tuubone mwasu bu'ka kasako."
39 Naywembe ngaayangwa "Lubelekwo lu-
lau lwangau'bi'li'ka! Mupala myasu, lakini
mwaapeyelwali ila gu'lu' mwasu wa nnondoli
Yona.
40 Kwa mwanjaa kati mwaatami Yona
mundumbo ya omba nku'lu' kwa masu'ba gatatu
kilo na muntwekati, nga nyinyonyo na Mwana
wa Mundu alu'a tama mubwi' masu'ba gatatu,
kilo na muntwekati.
41 Lisu'ba lya ukumu, bandu ba Ninawi
baayi'ma pamope na mwenga mwabandu ba
lubelekwo lu'no na kabansitakya, kwa kitumbu
bembe baagalambwike bu'ka mumasambi gabe
pabaayu'wine maalo ga Yona, na kumbe pano
abile nku'lu' kumpi'ta Yona!
42 Nyinyonyo kwa lisu'ba lya ukumu, Malikia
bu'ka kusi alu'a yi'ma na bandu ba lubelekwo
lu'no na kasitakya, kwa mwanjaa ywembe aabu'i
kuutalu muno isa pi'kania mayi'gi'yo ga ikima ga
nkulungwa Selemani, na kumbe pano pabile na
nku'lu' kumpi'ta Selemani!

Ki'li'bu'ka kwa moka
(Luk 11:24-26)

43 “Moka pammu'ka mundu, atyangatyanga
mulubele kapala pandu po pu'mu'lya. Lakini
mana akotwike pata,
44 apo ngaibakia, ‘Nilu'a ki'li'bu'kya kasangu'
kwanibu'i.’ Lakini paabuya na kwikolya ntu'pu'
kili'be ipyagililwe no nemekelwa,
45 bai, ngayenda kwaatola moka bi'ngi' saba,
alau muno kuliko ywembe, na boti ngabaisa
kunnyingya mundu ywo. Na ali ya mundu
ywo yapanga mbaya kuliko patumbu. Na nyo
ngamwayalu'a panga mulubelekwo lwa bandu
bano alau.”

Alongo ba Yesu
(Mal 3:31-35, Luk 8:19-21)

46 Yesu paabile anayomwali longela na lipi'nga
lya bandu, mau' bake na anunabe baatiisa.
Ngabayi'ma panja kabapala longela nakwe.
47 Bai, mundu yumo ngammakia, “Mau' bako
na anunabo bai panja bapala longela nawe.”
48 Lakini Yesu ngannyangwa mundu ywo,
“Mau' bangu' nga nyai na anunangu' nga
kinyai?”
49 Bu'kapo ngagoloya luboko lwake li'nga kwa
banamasi' bake, kabaya, “Aba nga mau' bangu'
na akina anunangu'!
50 Kwa mwanjaa ywoywoti ywapanga
mwabapendi Tati' bangu' ba kunani, abo nga
mau' bangu', nnunangu' na nnu'mbwangu'.”

13

Lukongo lwa mpandi
(Mal 4:1-9, Luk 8:4-8)

1 Lisu'ba lyolyolyo, Yesu aabu'i muyi'lu'
nyumba ngayenda tama mbwega ya litanda
liku'lu' kayi'gana.
2 Ipi'nga ya bandu yaatikunti'li'ta, kwa nyo
Yesu ngau'bu'ka mungalaba no tama. Bandu boti
baayi'mi mbwega ya litanda liku'lu',
3 naywembe Yesu ngaabakia makowe gam-
bone kwa ngongo.
"Mupi'kaniange! Mpandi aayi'i panda mbeyu.
4 Paabile kamisa, mbeyu yi'ngi' yaatu'mbu'ki
mundi'la na iyuni ngabaisa sonywa.
5 Yi'ngi' yaatu'mbu'ki pamaliwe pangali
ukando wambone. Ngaibalika kwa kiyu'ngu'ya
mwanjaa ukando wayendekiyeli.
6 Lilumu palyaibalile ngaiyu'ma, kwa mwanjaa
ngi'ga yake yatotili mubwi'.
7 Yi'ngi' yaatu'mbu'ki pamimimwa, na yi'lu'
mimimwa ngaiku'la na kwikombaya.
8 Yi'ngi' yaatu'mbu'ki paukando nnogau,
ngaibalika no beleka. Yi'ngi' mya, yi'ngi' sitini
na yi'ngi' salasini.
9 Mwene makutu go yu'wa na ayu'we!"

Kitumbu so longela kwa ngongo (Mal 4:10-12, 8:9-10)

10 Banamasi' bake ngabannyendelya na kun-
naluya "Kwa mwanjaa namani ulongela na
bandu ba kwa ngongo?"
11 Yesu ngaayangwa, "Mwenga muyaliwite
kugatanga makowe gangaumukulilwa ga Uku-
lungwa wa Kunani, lakini bembe bayaliwiteli.
12 Kwa mwanjaa ywoywoti ywagatangite
makowe go, Nnu'ngu' alu'a kumpeya kugatanga

muno, lakini ywoywoti ywaakotwike kugatanga,
Nnu'ngu' alu'a kumpokonywa ata galu' masene
gagatangite.
13 Kwa nyo nilongela nabo kwa ngongo,
kwa mwanjaa bendalola lakini babonali, ben-
dapi'kania lakini bayu'wali na wala batangali.
14 Kwabe gatimile gaalongei nnondoli wa
Nnu'ngu' Isaya,
‘Yu'wa mwalu'a yu'wa lakini mwalu'a tangali.
Lola mwalu'a lola lakini mwalu'a bonali.
15 Kwa mwanjaa myoyo ya bandu ba itenonopa,
na makutu gabe manonopau kwo yu'wa,
minyo gabe gatiwiliwitya.
Ikapanga nyoli balu'e lola kwa minyo gabe,
balu'e yu'wa kwa makutu gabe, balu'e
tanga kwa malango gabe
na kunigalambukya, nanenga nilu'e
kwakosopolya.’
16 “Lakini nantali mwenga minyo ginu gen-
dalola na makutu ginu gendayu'wa.
17 Kakape nimmakianga, alondoli ba Nnu'ngu'
na bene aki baingi baaminyikie kugabona na
kugayu'wa gamugabona na kugayu'wa, lakini
baakombwili.

Maawanikio ga lukongo lwa mpandi

18 “Bai, mwenga mupi'kaniange malombolyo
ga lukongo lwa mpandi.
19 Ywoywoti ywaliyu'wa liyi'gi'yo lya Uku-
lungwa wa Nnu'ngu' wangali kulitangiya, alan-
dana na yi'lu' mbeyu yaitu'mbu'ki mundi'la,
yu'lu' nnau Ibilisi ngaisa no tola sakipandilwe
pamwoyo wake.

20 Yi'lu' mbeyu yaipandilwe pamaliwe nga kati
mundu ywaliyu'wa liyi'gi'yo lya Ukulungwa wa
Nnu'ngu' na popopo alipokya kwo napusika.
21 Lakini liyendekeali nkati yabe kati
ngi'ga. Balikamwa pasene bai, paiisa tabu
na ngu'su'mbu' kwa kitumbu sa liyi'gi'yo lya
Nnu'ngu', popopo bendatu'mbu'ka.
22 Mbeyu yaitu'mbu'ki pamimimwa nga kati
mundu ywaliyu'wa liyi'gi'yo lya Nnu'ngu' lakini
kyukala sa padunia yi'no na makowe ga mali
ngagakombaya liyi'gi'yo lyo no kotoka beleka
itunda.
23 Mbeyu yaipandilwe muukando nnogau nga
kati mundu ywaliyu'wa liyi'gi'yo lya Nnu'ngu' na
kulitangia, naywembe beleka itunda, yumo mya,
ywi'ngi' sitini na ywi'ngi' salasini.”

Lukongo lwa magu'gu'

24 Yesu ngaabakia bandu lukongo lwi'ngi',
“Ukulungwa wa Kunani ulandana na mundu
ywapandike mbeyu inannoga munng'unda
wake.
25 Lakini bandu pabaabile bagonjike, nndumu
wake ngaisa, ngapanda magu'gu' pakati ya
mbeyu inannoga no bu'ka.
26 Bai, mitombo paibalike no tumbwa ku'la, na
gembe magu'gu' ngagabonekana momomo.
27 Atumisi ba yu'lu' mwene nng'unda
ngabannyendelya na kummakia, ‘Bwana,
tutangite panga waapandike mbeyu inannoga
munng'unda wako, aga magu'gu' gabu'ka
kwaku'?’

28 Ywembe ngaayangwa, ‘Nndumu ngaywa-
pangite nyo.’ Bai, atumisi bake ngabannaluya,
‘Buli upala tukagayokwane?’
29 Naywembe ngaayangwa, ‘Lili, pamwayok-
wana magu'gu' mwakane ponekea yokwa
pamope na ngano.
30 Mugaleke gaku'le pamope mpaka nsimu wa
mauno. Nsimu wo naalu'a kummakia mwaauni,
Mukongwange wi'ti' magu'gu' mukagatabe
matu'tamatu'ta go sonjelwa. Lakini ngano
mwikongwe mukaibi'ke paligu'lu' lyangu'.’ ”

Lukongo lwa mbeyu ya aladali
(Mal 4:30-32, Luk 13:18-19)

31 Yesu ngaabakia bandu lukongo lwi'ngi'.
“Ukulungwa wa Kunani ulandana na mbeyu ya
nkongo wa aladali yaatweti mundu na kwipanda
munng'unda wake.
32 Yembe njene kuliko mbeyu yoyoti, lakini
mana ibalike no ku'la upanga nkongo nku'lu'
kuliko nkongo wowoti, ata iyuni bendaisa no
senga iyumba mundambi' yake.”

Lukongo lwa ngelule
(Luk 13:20-21)

33 Yesu ngaabakia lukongo lwi'ngi'. “Uku-
lungwa wa Kunani ulandana na ngelule njene
yaaitweti mau' yumo, ngayangabana na bwembe
wambone na bwembe woti ngaulu'la.”

Tumya ngongo
(Mal 4:33-34)

34 Yesu ngaabakia bandu boti makowe go
kwo tumya ngongo, wala alongeili nabo sosoti
wangali tumya ngongo,

35 li'nga likowe lyalyalongelilwe na nnondoli litimi,
“Nalu'a longela nabo kwa ngongo,
nalu'a kugabi'ka panja gagaiyilwe bu'ka umbilwa kwa dunia.”
36 Bu'kapo Yesu aatikwalaga balu' bandu, ngayingya nnyumba. Banamasi' ngabannyendelya na kummakia “Utuawanikie lu'lu' lukongo lwa magu'gu' munng'unda lulombolya namani.”
37 Yesu ngaabakia, “Mpandi wa mbeyu inannoga nga Mwana wa Mundu.
38 Gu'lu' nng'unda nga dunia. Yi'lu' mbeyu inannoga nga bandu balu' babapile nawo ukulungwa. Galu' magu'gu' nga balu' bandu ba yu'lu' Ibilisi.
39 Nndumu ywapandike manyei nga Ibilisi. Mauno nga kuundi'la wa dunia, na auni nga malaika.
40 Kati manyei mwagakongolelwa li'nga yoselwa mwoto, amo ngamwayalu'a baa kuundi'la wa dunia.
41 Mwana wa Mundu aatuma malaika bake baakongwe balu' boti babaapangia ayabe sambi na alau boti bu'ka muukulungwa wake,
42 na kwataikulya mulitu'ta lya mwoto, na akwo baali'la no yaga mino.
43 Bu'kapo balu' anogau baamelemetya kati lisu'ba muukulungwa wa Tati' babe. Mwene makutu go yu'wa ayu'we!

Lukongo lwa mabi'ko gagaiyilwe

44 “Ukulungwa wa Kunani ulandana na mali yaiiyilwe munng'unda. Mundu yumo paaibweni ngaiiya kai'. Aatinapusika muno ngayenda

pi'mi'ya ili'be yoti yabile nayo li'nga pi'ma nng'unda gu'lu'.

Lukongo lwa kili'be sa samani ngu'lu'

45 “Kai', Ukulungwa wa Kunani ulandana na
nsulusi ywaapalite kili'be sa samani ngu'lu'.
46 Paaipatike yimo ya yi'lu' yene samani
ngu'lu', aayi'i pi'mi'ya ili'be yoti yabile nayo,
ngapi'ma so.

Lukongo lwa lupi'li'li' lwa omba

47 “Kai', Ukulungwa wa Kunani ulandana na
lupi'li'li' lwalutumbukiyilwe mubaali no loba
omba ba kila lukolo.
48 Palwaatwi'lile, bandu baaluuti kumbwani,
ngabatama, no sawa omba banannoga na
kwabi'ka mwiitu'ndu' yabe, na anyatau nga-
bataikwa.
49 Na nyo ngamwayalu'a baa kuundi'la wa
dunia. Malaika baaisa na kwabawa bandu alau
na bandu anogau,
50 na kwataikwa balu' alau mulitu'ta lya
mwoto. Akwo baali'la no yaga mino.”

Mabi'ko gayambi' na magona

51 Yesu ngaalaluya, “Buli, mugatangite
makowe gano goti?” Ngabannyangwa, “Eloo.”
52 Naywembe ngaabakia, “Kwa nyo, kila mwal-
imu ywapanga mwanamasi' wa Ukulungwa wa
Kunani alandana na mwene nyumba ywapiya
mumabi'ko gake ili'be yayambi' na ngona.”

Yesu endakanilwa akwo ku Nasaleti (Mal 6:1-6, Luk 4:16-30)

53 Yesu paayomwi longela ngongo yo ngabu'ka
pandu po,
54 ngayenda kukilambo sake. Akwo
ngaayi'gana bandu munyumba ya kunnu'ba
Nnu'ngu', ata ngabasangala kababaya, “Ayu'
apatike kwaku' ikima yi' na mangelongelo ga?
55 Buli, ayu' mwana wa yu'lu' selemala li? Mau'
bake akemelwali Malia, na akina alongobe ki
Yakobi, Yusupu, Simoni na Yuda?
56 Na alu'mbu'be boti babileli pano pamope na
twe? Buli, apatike kwaku' aga goti?”
57 Bai, ngababi'ka kyukala nakwe. Lakini Yesu
ngaabakia, “Nnondoli wa Nnu'ngu' endaisimilwa
kila pandu, lakini munni'ma wake na panyumba
yake aisimilwali!”
58 Kwa nyo aapangiteli mangelongelo gambone
palu', kwa kitumbu so kotoka u'bi'lya kwabe.

14

Kiwo sa Yoani Ywabatisage
(Mal 6:14-29, Luk 9:7-9)

1 Nsimu wo nkulungwa Helode aayu'wine abali
ya Yesu.
2 Bai, ngaabakia atumisi bake, “Mundu yu'
nga Yoani Ywabatisage, ayu'kite bu'ka kuuwi'li.
Kwa kitumbu so ngaaba na makakala go panga
mangelongelo nkati yake.”
3 Kubile balo ika nsimu wo, Helode aammoywi
Yoani, ngaantaba na kunnyi'ya muutabilwe kwa
kitumbu sa Helodia nnyumbo wa Pilipi nnunawe
Helode.

4 Kwa mwanjaa Yoani ammakie Helode,
“Mwilo wenga kunkobeka nnwawa ywaakobek-
ilwe na nnunago!”
5 Helode aapalike kummulaga Yoani, lakini
aayogwipe bandu kwa mwanjaa bau'bi'li panga
Yoani aai nnondoli wa Nnu'ngu'.
6 Lisu'ba lya si'li'ku'si'li'ku' yo belekwa kwa
Helode, biti wa Helodia aatiina nnu'ngi' ya ageni.
Helode aatikunapusikya,
7 ata ngammakia kwa kilapo aywo mwi'nja
panga alu'a kumpeya kili'be sosoti saalu'a
kunnu'ba.
8 Naywembe ku'no kasopelwa na mau' bake,
ngalu'ba, “Papanopano unipei ntwe wa Yoani
Ywabatisage mukyani.”
9 Nkulungwa aatinyopa, lakini kwa mwanjaa
ya si'lu' kilapo saalapike nnu'ngi' ya ageni ba
pasi'li'ku'si'li'ku', ngaamulisa apeyelwe.
10 Bai, Helode ngantuma mundu kunyumba ya
atabilwe ankate ntwe Yoani.
11 Ntwe wa Yoani ngauletelwa mukyani,
ngabampeya yu'lu' mwi'nja, naywembe
ngaapelekya mau' bake.
12 Banamasi' ba Yoani ngabaisa, ngabautola
ntwi wake na kuusika. Bu'kapo ngabayenda
kumpeya Yesu abali yo.

Yesu apeya kilyo bandu elupu tano no pi'ti'li'ki'ya

(Mal 6:30-44, Luk 9:10-17, Yoa 6:1-14)

13 Yesu paayu'wine abali yo, aabu'i pandu palu'
kwa ngalaba yenda pandu pakiyi'yi'. Lakini

bandu baapatike abali, ngabanki'ngama kwa magu'lu' bu'ka kumisengo.
14 Yesu paaulwike bai kumbwani, aalib-weni lipi'nga liku'lu' lya bandu, aabi'ki kiya, ngaatepwa atamwe babe.

15 Pakwabile kitamwiyo, banamasi' bake baatikunyendelya ngabammakia, “Pandu pano palupu'ngu'ti', na lisu'ba lipilile. Walage bandu li'nga bayende kumisengo bakaipi'mi ilyo.”
16 Yesu ngaayangwa, “Ipalikwali bayende, mwapeyange mwenga ilyo.”
17 Lakini bembe ngabannyangwa, “Tubile nago makati matano, na omba abi'li' bai.”
18 Yesu ngaabakia, “Munileti pano.”
19 Ngaamulisa bandu batamange mumanyei. Bu'kapo Yesu ngagatola galu' makati matano na omba abi'li', ngalola kunani na kunsukulu Nnu'ngu'. Bu'kapo ngagametwa galu' makati, ngaapeya banamasi' bake, nabembe ngabapeya bandu.
20 Bandu boti ngabalya no yukuta. Bu'kapo banamasi' ngabakongwa yakulya yaigile, batwi'li'ye itu'ndu' ku'mi na ibi'li'.
21 Mayumu ga bandu babaalile baai analu'me mitumbi 5,000, pangali balangilya alwawa na bana.

Yesu atyanga panani ya masi'
(Mal 6:45-52, Yoa 6:15-21)

22 Bai, Yesu paabile kailaga ipi'nga ya bandu, ngaamulisa banamasi' bake bau'bu'ke ngalaba, bannongoli kwiyi' ya litanda liku'lu'.

23 Bu'ka pa kwalaga bandu, aau'bu'ki kukitu'mbi' kisake salya. Payaabile kitamwiyo, akwo
ywembe abile kisake,
24 na apo ngalaba yabile iikite pakatikati ya litanda liku'lu' kaiku'mbu'lwa na mabi'mbi' kwa
mwanjaa nsunga wapitike nnu'ngi' yake.
25 Kungu'ku', Yesu aayendeli banamasi' bake katyanga panani ya masi'.
26 Banamasi' bake pabaamweni katyanga panani ya masi', baatiyogopa muno ngababaya,
“Nga lyoka!” Ngabakemelya kwo yogopa.
27 Popopo Yesu ngaabakia, “Muliye, nga nenga. Kanemuyogope!”
28 Petili ngammakia, “Bwana, manaitei kakape nga wenga uniamulise nise kasako kanityanga
panani ya masi'.”
29 Yesu ngabaya, “Aya, isa.” Petili ngauluka bu'ka mungalaba, katyanga panani ya masi'
kannyendelya Yesu.
30 Lakini paauyu'wine wu'lu' nsunga, aatiyogopa, ngatumbwa swikya no li'la kwa lilobe
kabaya, “Bwana, unikosopoli!”
31 Apo, Yesu ngagoloya luboko lwake, ngaankamwa na kummakia, “Wenga wamwene
imani njene! Mwanjaa namani uba na kyukala?”
32 Na boti abi'li' pabaau'bwike mungalaba, nsunga ngaukotoka.
33 Boti babaabile mu'lu' mungalaba baankilikiti Yesu, kababaya, “Kakape wenga ngawa
Mwana wa Nnu'ngu'.”

Yesu antepwa ntamwe ku Genesaleti (Mal 6:53-56)

34 Pabaalokite litanda liku'lu', ngabaika
kunni'ma wa Genesaleti.
35 Bandu ba akwo pabankwipwile,
ngabayaulya abali yo pandu poti. Bai,
ngabannetya Yesu atamwe boti,
36 ngabannu'ba aayi'ki'ti'ye kunywa mpindo
wa ngu'bo yake bai. Nabembe babankunywile
baatiyu'yu'ki'lwa.

15

Mapokyo ga kiu'ku'lu'
(Mal 7:1-13)

1 Bu'kapo Mafalisayo na balimu ba salya bu'ka
ku Yelusalemu, ngabannyendelya Yesu na kun-
naluya,
2 “Mbona banamasi' bako bati'kwana mimu ya
api'ndo bitu? Kwa mwanjaa pabatumbwa lya
bauluwali moko!”
3 Yesu ngaayangwa, “Mboni mwenga
muti'kwana salya ya Nnu'ngu' kwa kitumbu
so koleya mimu yinu?
4 Kwa mwanjaa Nnu'ngu' aabaite, ‘Waisimu
tati' bako na mau' bako,’ na, ‘Ywaapwiwa tati'
bake au mau' bake, ipalikwa abulagilwe.’
5 Lakini mwenga mubaya, ‘Munisami, niwesali
kunnyangatia mwa abelei bangu', kwa mwanjaa
naabi'i nyalili ya kumpeya Nnu'ngu' yi'lu' yani-
palage kumpeya mwenga.’
6 Kwa nyo ipalikwali kai' kwaisimu abelei
bake! Amo ngamwa mulisalawa liyi'gi'yo lya
Nnu'ngu' kwo koleya mimu yinu mwabene.

7 Mwenga mwa anapiki! Ulondoli wa Nnondoli
wa Nnu'ngu' Isaya waai wa kakape bu'kana na
mwenga, paabaite panga,
8 ‘Bandu ba baniisimu pankano bai,
lakini mumyoyo yabe babile kuutalu na-
nenga.
9 Kunikilikitya kwabe kupwaikali,
kwa mwanjaa mayi'gi'yo gabagayi'gana ga
Nnu'ngu' li ila ga bandu bai.’ ”

Makowe gagannyi'ya mundu usapu wa loo (Mal 7:14-23)

10 Yesu aalikemite li'lu' lipi'nga lya bandu,
ngaabakia, “Mupi'kaniange na mugatange
makowe ganipala kummakia!
11 Kili'be sakiyingya munkano wa mundu kin-
sapuyali loo. Lakini si'lu' sakipita munkano wa
mundu nga kinsapuya loo.”
12 Bu'kapo banamasi' ngabannyendelya, na
kummakia, “Buli, utangite panga Mafalisayo
baatiusika pabaayu'wine mayi'gi'yo gako?”
13 Ywembe ngaayangwa, “Kila ntombo
waukotwike pandilwa na Tati' bangu' ba kunani
waayokolelwa.
14 Mwaalekange! Bembe nga kimbulibuli,
alongosi ba kimbulibuli. Na mbulibuli mana
annongoya mbulibuli nnyine, boti abi'li' baatum-
bukya mulyi'mbwa.”
15 Petili ngabaya, “Utuawanikiye lukongo lwo
lulombolya buli.”
16 Yesu ngabaya, “Ata mwenga balo munatan-
gali?

17 Buli, munatangali panga kila sakiyingya
munkano kiyenda mundumbo, bu'kapo kiyenda
pita no tumbukya mulindi?
18 Lakini mayi'gi'yo gagapita munkano,
gabu'ka mumyoyo na ago ngagagasapuya loo
ya mundu.
19 Mwanjaa mumyoyo ngamupita maganiyo
manyatau, ubulagi, upege, ugoni, bwii, ubu'su'
na matukano.
20 Ago nga makowe gakunnyi'ya mundu usapu
wa loo. Lakini lya wangali uluwa moko kun-
nyi'yali mundu usapu wa loo."

Imani ya mau' yumo
(Mal 7:24-30)

21 Yesu aabu'i pandu po ngayenda munni'ma
wa ku Tilo na Sidoni.
22 Bai, mau' yumo Nkanaani wa nni'ma wo
aatiisa no tu'ndu'bi'ya lilobe kabaya, "Bwana,
Mwana wa Daudi, umbi'ki kiya! Biti wangu'
aauyilwa na moka."
23 Lakini Yesu annyangwili. Banamasi' bake
ngabannyendelya na kummakia, "Ummakie
ayende kasake kwa mwanjaa atuki'ngama ku'no
kapanga ndu'ti."
24 Yesu ngayangwa, "Nitumilweli kwa bandu
bi'ngi', ila kwa bandu ba Isilaili babaaobite kati
ngondolo."
25 Apo aywo mau' ngaisa, ngaankilikitya,
kabaya, "Bwana, uniyangatiye."
26 Yesu ngannyangwa, "Inogelelyali tola kilyo
sa bana na kwataikulya mapwa."

27 Aywo mau' ngayangwa, “Kakape, Bwana,
lakini ata mapwa balya mbolotya yabapoloya
mabwana babe.”
28 Apo Yesu ngannyangwa, “Mau', imani yinu
ngu'lu'! Bai, mupangilwe kati mwamupala.”
Yu'lu' mwi'nja ngayu'yu'ki'lwa saa yi'yi'lu'yi'lu'.

Yesu aatepwa bandu bambone

29 Yesu paabu'i po aayi'i mbwega ya litanda-
liku'lu' lya Galilaya, ngau'bu'ka kukitu'mbi' no
tama kwo.
30 Bandu baingi ngabamwisilya kabaaleta ale-
mau kati kimbulibuli, itewe, mabubu na bi'ngi'
baingi babaabile atamwe. Ngabaabi'ka nnu'ngi'
yake, Yesu ngaatepwa.
31 Lipi'nga li'lu' lya bandu lyaatisangala muno,
palyaabweni mabubu kabalongela, babaabile
alemala baai akoti, itewe kabatyanga na kimbu-
libuli kabalola, bandu ngabannumba Nnu'ngu'
wa Isilaili.

Yesu apeya kilyo bandu elupu nsese (Mal 8:1-10)

32 Yesu aakemite banamasi' bake, ngabaya,
“Naabi'kya kiya aba bandu, kwa mwanjaa babile
nanenga kwa masu'ba gatatu na ntu'pu' kilyo.
Nipendili kwaleka babu'ke wangali lya baakane
induka mundi'la.”
33 Banamasi' ngabammakia, “Pano tubile
palupu'ngu'ti', tulu'a pata kwaku' kilyo sa
kwali'ngana bandu bambone kati ba?”
34 Yesu ngaalaluya, “Mubile na makati
gali'nga?” Ngabannyangwa, “Tubile na makati
saba na omba asene bai.”
35 Bai, Yesu ngaamulisa bandu batame pai'.

36 Bu'kapo ngagatola galu' makati saba na balu'
omba, ngaansukulu Nnu'ngu', ngagametwa,
ngaapeya banamasi', nabembe ngabaabagana
bandu.
37 Boti baatilya no yukuta. Bu'kapo banamasi'
ngabakongwa makombo, ngabatwi'li'ya itu'ndu'
saba.
38 Abo babaalile baai analu'me elupu nsese
wangali balangilya alwawa na bana.
39 Bai, Yesu bu'ka pa kwalaga bandu,
ngau'bu'ka ngalaba, yenda lwingo lwa
Magadani.

16

Bandu bapala myanju
(Mal 8:11-13, Luk 12:54-56)

1 Mafalisayo na Masadukayo bannyendeli
Yesu kwa kumpaya, ngabannu'ba alaye mwanju
wabu'ka kunani.
2 Lakini Yesu ngaayangwa, “Paiika saa ya ki-
tamwiyo, pamukubona kunani kuku'ngu'lwike,
mwenga mubaya panga pamalau' yake kwasa
kuku'ngu'lwike.
3 Na kindai' pamukubona kunani gai maunde
mapili, mubaya panga ula alu'a nia. Mu-
manyi kugatanga maunde, lakini mukombwali
kugatanga makowe ga nsimu gu'no.
4 Bandu ba lubelekwo lwaakau na
lwalukotwike u'bi'li'ka kwa Nnu'ngu' bapala
balayilwe mwanju. Lakini balayilwali mwanju
wowoti ila mwanju wa nnondoli Yona.” Bai,
ngaaleka no bu'ka.

Ulu'u wa Mafalisayo na Masadukayo (Mal 8:14-21)

5 Banamasi' bake pabaalokile liyi' lyenebi'li' lya litanda liku'lu', ngabaku'mbu'kya panga bal-ibalile pu'twa makati.
6 Yesu ngaabakia, “Mutame minyo na mwili'ndi'le na ulu'u wa Mafalisayo na Masadukayo!”
7 Lakini banamasi' bake ngabalaluyana bene na bene kababaya, “Abaya nyo kwa mwanjaa tupu'twili makati.”
8 Yesu ataangite mwabaganiyage ngaabakia, “Mwenga mwabandu mwabene imani njene! Mboni mulongelya abali yo kotoka baa na makati?
9 Buli, munatangali wala ku'mbu'kya palu' bandu elupu tano pabaayukwite makati matano? Mwatwi'liye itu'ndu' ili'nga ya makombo?
10 Au galu' makati saba gabaabaganilwe bandu elupu nsese, buli mwakongwi itu'ndu' ili'nga ya makombo?
11 Mboni mutangali panga nilongelyageli bu'kana na makati? Mwili'ndi'le na ulu'u wa Mafalisayo na Masadukayo!”
12 Apo banamasi' ngabakwipwa panga aabakiye baili'ndi'le, kwenda kwa ulu'u wa makati li, ila kwa mayi'gano ga Mafalisayo na Masadukayo.

Petili ayi'ki'tya panga Yesu nga Mwana wa Nnu'ngu' (Mal 8:27-30, Luk 9:18-21)

13 Yesu paaikite lwingo lwa Kaisalia Filipi,
ngaalaluya banamasi' bake, “Bandu babaya
Mwana wa Mundu nga nyai?”
14 Ngabannyangwa, “Bi'ngi' babaya panga
Yoani Ywabatisage, bi'ngi' Elia, bi'ngi' Yelemia au
yumo ywa alondoli bi'ngi'.”
15 Yesu ngaalaluya, “Na mwenga mubaya
nenga nanyai?”
16 Simoni Petili ngayangwa, “Wenga nga wa
Kilisitu, Mwana wa Nnu'ngu' ywabile nkoti.”
17 Yesu ngabaya, “Nantali wenga wa Simoni
mwana wa Yona, kwa mwanjaa ntu'pu' mundu
ywoywoti ywakutakulile likowe li'no, ila Tati'
bangu' ba kunani.
18 Nanenga nikubakia panga wenga wa Petili
nga wa mpi'mbi', na panani ya mpi'mbi' gu'
nalu'a lisenga kanisa lyangu', wala makakala ga
kiwo gaalikombwali.
19 Naakupeya punguo ya Ukulungwa wa Ku-
nani. Kila sawakiyigala padunia sayigalilwa
kai' kunani, na kila sawakiyu'gu'lya padunia
sayu'gu'li'lwa kai' kunani.”
20 Bu'kapo ngaaking'indya banamasi' bake,
kane bammakie mundu ywoywoti panga
ywembe nga Kilisitu.

Yesu alongelya ngu'su'mbu' na kiwo sake

21 Tangu' nsimu wo, Yesu aatumbwi kwabakia
banamasi' bake mpu'la panga ipalikwa ayende
ku Yelusalemu na akwo akapate ngu'su'mbu'
yayaapangilwa na api'ndo, api'ndo ba dini na
balimu ba salya na kwo aabulagilwa na lisu'ba
lyenetatu aayu'yi'lwa.

22 Apo Petili ngaampeleka pambwega na
kunkwi'li'ka, “Bwana, kaneibe nyo! Likowe li'
lyakupityali!”
23 Lakini Yesu ngagalambuka na kummakia
Petili, “Ubu'ke nnu'ngi' yangu' wenga wa Ibil-
isi! Wenga ngawa kiku'bala sangu'. Uganiali
gagabu'ka kwa Nnu'ngu' ila ga kimundu!”
24 Bu'kapo Yesu ngaabakia banamasi' bake,
“Mundu ywoywoti mana kapala panga mpwasi
wangu', ipalikwa aikane mwene, apu'twe nsal-
aba wake, aniki'ngame.
25 Kwa mwanjaa mundu ywapala
kuukosopolya bwu'mi wake mwene auobeya,
lakini mundu ywauobeya bwu'mi wake kwa
kitumbu sa nenga aaupata.
26 Lakini mundu ywauobeya bwu'mi wake kwa
kitumbu sa nenga aaupata. Au mundu aapata
ki'li' mana aaupata utayili woti wa padunia
lakini aobiye bwu'mi wake? Ntu'pu' kili'be
sowesa yangangana na bwu'mi wake.
27 Mwanjaa Mwana wa Mundu aaisa muu-
tukupu wa Tati' bake pamope na malaika bake,
apo ngalu'a kunni'pa kila mundu bu'kana na
yendo yake.
28 Kakape nimmakianga, bi'ngi' babile pa-
panopano baawaali wangali kummona Mwana
wa Mundu kaisa muukulungwa wake.”

17

Galambuka kwa Yesu
(Mal 9:2-13, Luk 9:28-36)

1 Pagaapite masu'ba sita bu'ka pa likowe li' Yesu aatweti Petili, Yakobi na Yoani nnunawe,
ngayenda nabo panani ya kitu'mbi' kilaso, na
kwo baabile kisabe.
2 Akwo, Yesu ngagalambuka ywoti nnu'ngi'
yabe, kuminyo yake ngakung'alang'atya kati
lisu'ba na iwalo yake ngaipanga uu kati bweya.
3 Popopo Musa na Elia ngabaapitya, ngababaa
kabalongela nakwe.
4 Apo Petili ngammakia Yesu, “Bwana, ino-
gelelile tube pano! Mana upendile naasenga
isewe itatu, simo sako, simo sa Musa na simo sa
Elia.”
5 Paabile balo kalongela ago, lyunde lyu
ngalyawi'ki'lya, na lilobe ngaliyu'wanika bu'ka
mulyunde lyo, “Aywo nga Mwana wangu' ywan-
impendile, ywaninogelelile. Mupi'kaniange!”
6 Banamasi' pabaayu'wine nyo, baatu'i pai'
wakukama, ngabayogopa muno.
7 Lakini Yesu ngaayendelya na kwakunywa,
kabaya, “Muyi'mange, kanemuyogope!”
8 Pabaloi kunani baamwenili mundu ywi'ngi'
ila Yesu kisake.
9 Pabaabile kabaelya kukitu'mbi', Yesu
ngaaking'indya, “Kanemummakie mundu
makowe gamugabweni mpaka Mwana wa
Mundu paayu'yi'lwa bu'ka kuuwi'li.”
10 Bu'kapo banamasi' ngabannaluya, “Mboni
balimu ba salya babaya panga Kilisitu abile balo
isa alongolya wi'ti' Elia?”
11 Yesu ngaayangwa, “Kakape, ipalikwa wi'ti'
buya Elia li'nga bi'ka wiso makowe goti.

12 Lakini nimmakianga, Elia aisile nabembe
baankwipwili, ila baampangi mwabaapendile.
Mwana wa Mundu aaku'su'mbu'lwa nyinyonyo
na bandu babalu'balu'.”
13 Apo banamasi' ngabakwipwa panga aai
kaabakia abali ya Yoani Ywabatisage.

Yesu antepwa mwana mwene moka (Mal 9:14-29, Luk 9:37-43)

14 Pabaikite palu' pa lipi'nga lya bandu, mundu
yumo aannyendeli Yesu, ngakilikita nnu'ngi'
yake,
15 ngabaya, “Bwana, ummi'ki kiya mwana
wangu'! Mwanjaa aminya kyundaunda, na
utamwe wo wendakunku'su'mbwa muno,
ywembe atu'mbu'kyatu'mbu'kya pamwoto au
mumasi'.
16 Naatikunneta kwa banamasi' bako, lakini
baakombwili kuntepwa.”
17 Yesu ngayangwa, “Mwenga mwa lubelekwo
lulau na lwangali u'bi'lya! Nilu'a tama na
mwenga na kunkomeya mpaka pakubawi? Un-
nete mwana wako pano.”
18 Bai, Yesu ngankalipya aywo moka,
naywembe ngammu'ka na yu'lu' mwana,
ngayu'yu'ki'lwa saa yi'yi'lu'yi'lu'.
19 Bu'kapo banamasi' ngabannyendelya Yesu
paakisake, ngabannaluya, “Kwa mwanjaa buli
twenga tukombwili kummi'nga yu'lu' moka?”
20 Yesu ngaayangwa, “Kwa kitumbu sa imani
yinu njene. Nimmakianga kakape, mana
mwabaa na imani njene ata kati mbeyu ya
nkongo wa aladali, mwaakombwa kukibakia
kitu'mbi' si', ‘Bu'ka pano uyende palu',’ nasembe

kilu'e yenda. Ntu'pu' kili'be sosoti sasaakotoka kombolwa kasinu.”

Yesu alongelya kai' bu'kana na kiwo na uyu'ki wake
(Mal 9:30-32, Luk 9:43-45)

22 Banamasi' pabaabile pamope akwo Galilaya,
Yesu aatikwabakia, “Mwana wa Mundu alu'a
kamukiyilwa mmoko ga bandu,
23 nabembe baamulaga, lakini lisu'ba lyenetatu
ayu'yi'lwa.” Banamasi' baatinyopa muno.

Li'pa koli ya nyumba ya Nnu'ngu'

24 Pabaaikite Kapernaumu, bandu
babakongwa koli ya nyumba ya Nnu'ngu'
bannyendeli Petili ngabannaluya, “Buli,
mwalimu winu endali'paga koli?”
25 Petili ngayangwa “Elo, endali'paga.” Bai
Petili paayingi nnyumba abi balo analongelali,
Yesu ngannaluya, “Simoni, wenga wibona buli?
Akulungwa ba dunia bakongwa koli bu'ka kwa
kinyai? Kwa benekaya au kwa ageni?”
26 Petili ngayangwa, “Bu'ka kwa ageni.” Yesu
ngammakia, “Aya kumbe, benekaya bapalikwali.
27 Lakini li'nga kanetwausi, uyende kuli-
tanda liku'lu' ukataikuli ndowana, wantole omba
ywaalongolya kola, waumukwe nkano wake, na
nkati waikolya mbanje ya koli. Waitole ukali'pe
kwa twenga twabi'li'.”

18

Nyai ywabile nku'lu'?
(Mal 9:33-37, Luk 9:46-48)

1 Nsimu gu'lu' banamasi' bannyendeli Yesu,
ngabannaluya, “Nyai ywabile nku'lu' muno
muukulungwa wa kunani?”
2 Yesu ngaankema mwana yumo, ngaan-
nyi'mi'ka pakatikati yabe,
3 ngabaya, “Kakape nimmakianga, mana
mukotwike galambuka no baa kati bana, mway-
ingyali katu muukulungwa wa kunani.
4 Ywoywoti ywaiuluya kati mwana yu', aywo
ngaywaalu'a panga nku'lu' muukulungwa wa
kunani.
5 Ywoywoti ywampokya mwana nnangu'ta kati
yu' kwa lina lyangu', anipokya nenga.”

Iku'balo
(Mal 9:42-48, Luk 17:1-2)

6 “Ywoywoti ywaalu'a kumpanga yumo ywa
bandu babaniu'bi'lya kati mwana apange sambi,
yapanga nantali kuntabya liwe lya lwaga paingo
na kuntumbukiya mubaali. 7 Mwakibona
mwenga mwabandu ba pa dunia yi'no kwa
kitumbu so panga makowe gagapangya bandu
bapange sambi.
8 “Manaitei luboko au lugu'lu' ngalukupanga
upange sambi, ulukate na kulutaikulya kuu-
talu na wenga. Nantali uyingi muukoto wan-
gali luboko au lugu'lu' kuliko kukutaikulya
mumwoto wangayomoka ubile nago moko na
magu'lu.
9 Na liyo lyako mana likupangite upange
sambi, uliyokwe na kulitaikulya kuutalu na
wenga. Nantali yako uyingi muukoto ubile na

liyo limo, kulikoni taikulwa mumwoto wangay-
omoka ubile na minyo gabi'li'.”

Lukongo lwa ngondolo ywaobite

10 “Mwili'ndi'le! Kane munsalawe yumo ywa
bana asene ba. Nimmakianga, malaika babe
akwo kunani babile nnu'ngi' ya Tati' bangu'
masu'ba goti.
11 Kwa mwanjaa Mwana wa Mundu aaisi
kwakosopolya babaobite.
12 Buli? Mundu mana abile na ngondolo mya
yimo, na mana amwobiye yumo apanga buli?
Aaleka balu' tisini na tisa kukitu'mbi' no yenda
kumpala yu'lu' yumo ywaaobite?
13 Mana ampatike, kakape nimmakianga am-
pulaikya ywo kuliko balu' tisini na tisa babile
nabo.
14 Na nyinyonyo, Tati' binu ba kunani
bapendili ata yumo ywa bana asene ba aobe.”

Bi'kana wisowiso

15 “Nnongogo mana akukosile, unnyendeli
ukankwi'li'ke mubile kisinu. Mana akuyu'wine
wapanga umpatike nnongo wako.
16 Mana akani kukuyu'wa, untole mundu
yumo au abi'li' pamope na wenga, li'nga
‘Kwa ukong'ondeli wa bandu abi'li' au atatu
kila iku'balo yabi'ki'lwa wiso,’ kati mwagabaya
Maandiko Mapeleteu.
17 Mana akotwike kwayu'wa bo, ulibakiye
kanisa. Na mana aaliyu'wali kanisa, na abe
kwinu kati bandu bangali kuntanga Nnu'ngu' na
alonga koli.”

Kanikiya no yi'ki'ti'a

18 “Kakape nimmakianga, lyolyoti lyamwalitaba padunia lyapanga litabilwe kunani, na lyolyoti lyamwaliyu'gu'lya padunia lyapanga liyu'gu'lilwe kunani.
19 Kai' nimmakianga panga, abi'li' nkati yinu mana bayi'ki'tyaniye lu'ba likowe lyolyoti pano padunia, Tati' bangu' ba kunani baalu'a kumpangya likowe lyo.
20 Kwa mwanjaa popoti palu' pabakongolekana bandu abi'li' au atatu kwa lina lyangu', nenga nibile pakati yabe.”

Lukongo lwa ntumisi ywangasamya

21 Bu'kapo Petili ngannyendelya Yesu na kunnaluya, “Buli, nnongo wangu' mana anikosile ninsami pali'nga? Mala saba yendali'ngana?”
22 Yesu ngaanyangwa, “Nibayali mala saba bai, ila, ata saba mala sabini.
23 Kwa nyo, Ukulungwa wa Kunani ulandana na nkulungwa yumo ywaapalike kabwa isabu ya maleni ga atumisi bake.
24 Paatumbwi kabwa bai, ngaletelwa mundu yumo ywaabile na leni liku'lu' muno lyosindwa mundu kulili'pa.
25 Mundu ywo abileli na sosoti so li'pa, kwa nyo bwana wake aamulise api'mi'yi'lwe ywembe, nnyumbowe, bana bake na ili'be yoti yaabile nayo, li'nga lili'pi'lwe leni lyo.
26 Bai ntumisi ywo ngakilikita nnu'ngi' yake kabaya, ‘Nilu'ba unikomeye nanenga nalu'a kuli'pa lileni lyoti.’

27 Yu'lu' bwana ngaammi'kya kiya, kunsamya
li'lu' leni na kunneka ayende kasake.
28 “Lakini ntumisi ywo ngabu'ka na kunkolya
yumo ywa atumisi aine ywaannongage lileni
lisene. Ngammoywa na kuntangya paingo
kabaya, ‘Uli'pe leni lyako!’
29 Aywo ntumisi nyine ngakilikita na kunnu'ba
kabaya, ‘Nikulu'ba unikomeye nanenga nalu'a
kuli'pa.’
30 Lakini ywembe ayi'ki'tili, ila aammi'kite
munyumba ya atabilwe mpaka palu' paali'pa
li'lu' leni.
31 “Bai, atumisi aine pabalibweni likowe lyo,
baatiku'ku'li'ka muno, ngabayenda kummakia
bwana wabe bu'kana na makowe go gagapitike.
32 Apo, yu'lu' bwana aatikunkema aywo ntu-
misi, ngaammakia, ‘Wenga wantumisi nnau
muno! Waatinilu'ba, nanenga nganikusamya
leni lyako lyoti.
33 Buli yali'nganili na wenga kummi'kya kiya
ntumisi nnyino kati mwanikubi'ki kiya nenga?’
34 “Bai, bwana ywo aatiusika muno, ngaam-
peleka kwa asikali aywo ntumisi apwatilwe
mpaka paali'pa leni lyoti.
35 Na Tati' bangu' ba kunani baampangyanga
nyinyonyo, manaitei yumo nkati yinu, ansamyali
nnongowe kwa mwoyo wake woti.”

19

Bu'kana na talaka
(Mal 10:1-12)

1 Yesu paayomwi longela ago, aabu'i ku
Galilaya yenda lwingo lwa ku Yudea kwiyi' ya
libi'ndi' lya Yordani.
2 Bandu baingi baatikunki'ngama kwo, nay-
wembe ngaatepwa.

3 Bi'ngi' ba Mafalisayo baatikumwisilya,
ngabannaluya kwa kumpi'ndi'ka, “Buli
yendayi'ki'ti'lwa mundu kumpeya talaka
nnyumbowe kwa kitumbu sosoti?”
4 Yesu ngaayangwa, “Buli, munasomali mu
Maandiko Mapeleteu panga Nnu'ngu' ywaa-
mumbite mundu bu'ka kwai'mbu', aampangite
nnalu'me na nnwawa,
5 ngabaya, ‘Kwa kitumbu si' nnalu'me alu'a
kwaleka tati' bake na mau' bake no lu'mbana na
nnyumbowe, na abo abi'li' baapanga yi'ga yimo?’
6 Kwa nyo, bembe abi'li' li kai', ila yi'ga
yimo. Bai, sakilu'mbaniye Nnu'ngu', mundu
kane alekanganiye.”

7 Lakini bembe ngabannaluya, “Tumbwe lelo
mwanjaa buli Musa aamulise panga nnwawa
apeyelwe talaka no lekelwa?”
8 Yesu ngaayangwa, “Musa aannyi'ki'tiye
kwaleka akinayumbo binu kwa kitumbu sa un-
onopau wa myoyo yinu. Lakini bu'ka kwai'mbu'
yaabileli nyo.
9 Nanenga nimmakianga, ywoywoti ywaalu'a
kunneka nnyumbowe, ila kwa mwanjaa ya up-
ege, no kobeka nnwawa ywi'ngi' apanga ugoni.”

10 Banamasi' bake ngabammakia, “Mana ipan-
gite makowe ga nnalu'me na nnyumbowe nga
nyo, nantali kotoka kobeka.”

11 Yesu ngaabakia, “Boti li babakombwa
kulipokya liyi'gi'yo li', ila balu' bai babayaliwite
na Nnu'ngu'.
12 Kwa mwanjaa kubile na itumbu yambone yo
kotoka kobeka. Bi'ngi' kwa mwanjaa babelekwi
awaambende, bi'ngi' bapangilwe na bandu babe
awaambende, na bi'ngi' baamwile kobekali kwa
kitumbu sa Ukulungwa wa Kunani. Ywakombwa
kulipokya liyi'gi'yo li'no, alipoki.”

Yesu endakwayalya bana anangu'ta

13 Bu'kapo bandu ngabannetya Yesu bana
anangu'ta li'nga aabi'ki moko na kwalu'bya.
Lakini banamasi' bake ngabaakalipya.
14 Yesu ngabaya, “Mwaleke abo bana baise
kasangu', wala kanemwakanikiye, kwa mwanjaa
Ukulungwa wa Kunani ngawa bandu bababile
kati bana ba.”
15 Bai, ngaabi'kya moko, bu'kapo ngabu'ka
pandu po.

Mwinsembe tayili
(Mal 10:17-31, Luk 18:18-30)

16 Mundu yumo aamwisili Yesu, ngaannaluya,
“Mwalimu, nipange kili'be saku' kinogau li'nga
niupate ukoto wangayomoka?”
17 Yesu ngammakia, “Mboni unilaluya bu'kana
na likowe linogau? Yumo bai ywabile nnogau.
Mana kaupala yingya muukoto wangayomoka,
wikamwe amuli ya Nnu'ngu'.”
18 Yu'lu' mundu ngaannaluya, “Amuli yaku'?”
Yesu ngabaya, “Kaneubulage, kaneupange up-
ege, kaneuyibe, kaneukong'ondeli ubu'su',

19 waisimu tati' bako na mau' bako, na
umpende ywapapipi yako kati mwawipenda
wamwene.”
20 Aywo mwinsembe ngammakia, “Ago goti
nigakamwile, nipu'ngu'kilwe muno na ki'li'?”
21 Yesu ngammakia, “Mana upendi panga
wantimya, uyende ukapi'mi'ye mali yako, ela
yo waapei aki'ba, nawenga wabaa na amana
kunani, bu'kapo uniki'ngame”.
22 Aywo mwinsembe paayu'wine ago aayi'i
kasake abile kanyopa kwa mwanjaa abile na
mali yambone.
23 Yesu ngaabakia banamasi' bake, “Kakape
nimmakianga, yapanga nonopa kwa tayili
yingya muukulungwa wa kunani.
24 Kai' nimmakianga, yapanga kwani ngamia
pi'ta pa lipoyo lya singano kuliko tayili yingya
muukulungwa wa Nnu'ngu'.”
25 Balu' banamasi' pabayu'wine go baatisan-
gala, ngabannaluya, “Nyai lelo ywakombwa
kosopolelwa?”
26 Yesu ngaalola, ngabaya, “Kwa mundu likowe
li' liwesekanikali, lakini kwa Nnu'ngu' makowe
goti gendawesekana.”
27 Bu'kapo Petili ngabaya, “Na twenga buli?
Tugalei goti kukuki'ngama wenga, twaapata
ki'li'?”
28 Yesu ngaabakia, “Kakape nimmakianga,
Mwana wa Mundu paalu'a tama pakiti'gu' sake
kitukupu sa lenji mudunia yayambi', mwenga
mwamuniki'ngime mwaatama mwiiti'gu' ku'mi
na ibi'li' kamwiukumu ngolo ku'mi na ibi'li' ya
Isilaili.

29 Na kila mundu ywailei nyumba yake, mwasawe, nnu'mbu'we, tati', mau', bana, au migunda
kwa kitumbu sa nenga aapokya mala mya no
pi'ti'li'ki'a na aapata ukoto wangayomoka.
30 Lakini baingi babalu'a baa alongoi baalu'a
panga bansu'gu', na bansu'gu' bapanga alongoi.”

20

Apangakasi ba munng'unda

1 “Ukulungwa wa Kunani ulandana na mundu
mwene nng'unda ywaabu'i kindai' putiputi
yenda kwayi'mi'ka apangakasi munng'unda
wake.
2 Ngayi'ki'tyana nabo kwali'pa mbanje di-
nali yimo kwa lisu'ba, bu'kapo ngaapeleka
munng'unda wake.
3 Payikite saa itatu kindai', ngayenda kai' ku-
soko, na kwakolya bandu bi'ngi' bayi'mi wangali
panga kasi.
4 Ngaabakia, ‘Namwenga, muyendange
mukapange kasi munng'unda wangu', nanenga
naalu'a kunni'pa aki yinu.’
5 Bai ngabayenda. Mwene nng'unda ngabu'ka
kai' musaa sita, na saa tisa kai' ngapanga nyiny-
onyo.
6 Ata musaa ku'mi na moja kitamwiyo,
ngabu'ka kai', ngaakolya bi'ngi' balo bayi'mi pa-
soko wangali kasi. Ngaalaluya, ‘Mboni muyi'mi
pano muntwekati yoti yi'no wangali panga kasi?’
7 Ngabannyangwa, ‘Kwa mwanjaa ntu'pu'
mundu ywakutupeya kasi.’ Naywembe
ngaabakia, ‘Na mwenga muyende mukapange
kasi munng'unda wangu'.’

8 “Pakupilile, aywo mwene nng'unda ammakie
mmi'ki wa mabi'ko gake, ‘Waakeme apangakasi
na wali'pe nkwiso wabe. Utumbuli kwakema
balu' ba kuundi'la, na uyomoli kwa balu' bawaa-
longoli kwayi'mi'ka.’
9 Bai, ngabaisa balu' babaapeyilwe kasi musaa
ku'mi na moja kitamwiyo, ngabapokya kila
mundu mbanje dinali yimo.
10 Balu' alongoi pabaikite, bakitage bapala
peyelwa paku'lu', lakini nabembe baapeyilwe
kila mundu dinali yimo.
11 Pabapoki mbanje yabe, ngabatumbwa
kunku'ku'li'kya yu'lu' mwene nng'unda,
12 ngababaya, ‘Aba bandu babakemilwe
kukasi nsu'gu' yitu bapangite kasi kwa lisaa
limo bai, nawenga wali'pite nsawani na
twenga twatukomeyite tabu na lilumu lyoti
lya muntwekati?’
13 “Apo yu'lu' bwana ngannyangwa
yumo ywabe, ‘Mbwiga, nakubonelali! Buli
twayi'ki'tyanieli kukuli'pa dinali yimo?
14 Utole aki yako, uyende. Nipendi kumpeya
ayu' ywaisi nsu'gu' yi'yi'lu'yi'lu' kati yanikupei
wenga.
15 Buli, ntu'pu' aki yo tumya mali yangu' kati
mwanipai? Au ubona bwigu kwa mwanjaa
nenga na nnoga mwoyo?’ ”
16 Yesu ngayomolya kwo baya, “Kwa nyo,
babaalu'a ba bansu'gu' baalu'a panga alongoi, na
alongoi baalu'a panga bansu'gu'.”

Yesu alongela pampanda patatu bu'kana na

kiwo na uyu'ki wake
(Mal 10:32-34, Luk 18:31-34)

17 Yesu paabile mundi'la yenda ku Yelusalemu,
ngaakema banamasi' bake ku'mi na abi'li' pak-
isake, ngaabakia,
18 “Mupi'kani! Tuyenda ku Yelusalemu, na
akwo Mwana wa Mundu alu'a kamukiyilwa kwa
api'ndo ba dini na balimu ba salya, nabembe
baalu'a kumuukumu kiwo.
19 Baalu'a kunkamukiya kwa bandu bangali
Ayahudi li'nga asalangilwe, aku'mbu'lwe mik-
wasu no bambilwa, lakini lisu'ba lyenetatu
aalu'a yu'yi'lwa.”

Lu'ba kwa mau' bake Yakobi na Yoani
(Mal 10:35-45)

20 Apo, mau' babe bana ba Zebedayo,
baamwisili Yesu pamope na bana bake.
Ngakilikita nnu'ngi' yake, na kunnu'ba kili'be.
21 Yesu ngannaluya, “Upala namani?” Aywo
mau' ngammakia, “Sonde, wayi'ki'ti'ye bana
bangu' ba batame, yumo kummalyo na ywi'ngi'
kunki'ya, muukulungwa wako.”
22 Yesu ngayangwa, “Mwenga mulitangiteli
lyamulilu'ba. Buli, mwendakombwa nnywelya
nnobo wa ngu'su'mbu' wa naalu'a nnywelya
nenga?” Ngabayangwa, “Twendakombwa.”
23 Yesu ngaabakia, “Kakape mwaalu'a kombwa
nywelya nnobo wanaalu'a nywelya nenga, lakini
tama kummalyo au kunki'ya wangu', alyo lyengo
lyangu'li. Ila Tati' bangu' babi'i wiso lipala lyo
tama bandu bo baalu'a kwasawa.”
24 Balu' banamasi' bi'ngi' ku'mi pabayu'wine
go, ngabaausikya abo alongo abi'li'.

25 Kwa nyo Yesu ngaakema na kwabakia, “Mutangite panga atawala ba bandu bangali Ayahudi batawala bandu babe kwa makakala, na api'ndo babe baalaya makakala gabe.
26 Lakini kwinu mwenga, kaneibe nyo, ila ywapala panga nku'lu' nkati yinu, apalikwa abe ntumisi winu,
27 na ywapala panga nnongoi nkati yinu, aapalikwa abe mmanda winu.
28 Kwa mwanjaa Mwana wa Mundu aaisili li'nga tumikilwa, ila tumikia no pi'ya bwu'mi wake ube mali'po ga kwakombwa bandu baingi li'nga bakosopolelwe.”

Yesu aatepwa kimbulibuli abi'li' (Mal 10:46-52, Luk 18:35-43)

29 Yesu na banamasi' bake pabaabile kababu'ka ku kilambo sa Yeliko, lipi'nga liku'lu' lya bandu lyaatikunki'ngama.
30 Bai, kwaai na kimbulibuli abi'li' baatami mbwega ya ndi'la, na pabayu'wine panga Yesu aabile kapi'ta ngabau'bu'ya lilobe, kababaya, “Bwana, Mwana wa Daudi, utubi'ki kiya!”
31 Li'lu' lipi'nga lya bandu ngalyaakalipya na kwabakia batame liki. Lakini bembe ngabayongeya u'bu'ya lilobe, kababaya, “Bwana, Mwana wa Daudi, utubi'ki kiya!”
32 Yesu ngayi'ma, kwakema na kwabakia, “Mupala nimpangi ki'li'?”
33 Ngabannyangwa, “Bwana, tulu'ba tepulwa minyo gitu.”
34 Yesu ngaabi'kya kiya, na kwakunywa minyo gabe, saa yi'yi'lu'yi'lu' ngabalola, nabembe ngabanki'ngama.

21

Yesu ayingya Yelusalemu kwo pulaika
(Mal 11:1-11, Luk 19:28-40, Yoa 12:12-19)

1 Yesu na banamasi' bake pabaabile
kabaegelya ku Yelusalemu no ika Bethfage
ku Kitu'mbi' sa Minjaituni, ngaatuma banamasi'
bake abi'li',
2 ngaabakia, “Muyende mpaka kukilambo sak-
ibile nnu'ngi' yinu, pamutumbwa yingya bai,
mukammona mbu'nda abile pamope na likinda
lyake batabilwe. Mukaundwe na munileti pano'.
3 Mana mundu alu'a kunnaluya kitumbu,
mwammakie, ‘Bwana endakwapala,’ naywembe
popopo alu'a kunnyi'ki'ti'yanga.”
4 Likowe li' lyaapangike li'nga galu' gagaabay-
ilwe na nnondoli ywa Nnu'ngu' gatimi,
5 Mukibakie kilambo sa Sayuni,
“Linga, nkulungwa wako endaisa!
Ywembe ntu'lya na au'bwi'ke mbu'nda,
na mwana wa mbu'nda.”
6 Kwa nyo, balu' banamasi' ngabapanga kati
mwababakiyilwe.
7 Ngabanneta yu'lu' mbu'nda na mwana wake,
ngabatandika magu'bo panani ya abo mbu'nda
abi'li', na Yesu ngatama panani ya ngu'bo.
8 Lipi'nga liku'lu' lya bandu baatandike
magu'bo gabe, na bi'ngi' baapalwi ndambi'
ya mikongo no tandika musimbasimba.
9 Lipi'nga lya bandu babaalongolile na balu'
babanki'ngime ngabau'bu'ya lilobe, kababaya,
“Lilumbo kwa Mwana wa Daudi!
Ayaliwite aywo ywaisa kwa lina lya Bwana!
Lilumbo kwa Nnu'ngu' kunani!”

10 Yesu paabile kayingya ku Yelusalemu,
malango ga bandu pakilambo soti gaatiyelen-
ganika, bandu ngabalaluyana, “Ayu' nga nyai?”
11 Kipi'nga sa bandu ngakibaya, “Ayu' nga
nnondoli wa Nnu'ngu' Yesu, bu'ka Nasaleti kil-
ambo sa ku Galilaya.”

Yesu aabi'nga babapanga nsuluso munyumba ya Nnu'ngu'
(Mal 11:15-19, Luk 19:45-48, Yoa 2:13-22)

12 Bai, Yesu ngayingya munyumba ya Nnu'ngu',
ngaabi'ngya panja bandu babaabile kabapi'mi'ya
no pi'ma ili'be munyumba ya Nnu'ngu',
ngapi'li'ngwana mesa ya balu' babaabile
kabapunja mbanje, na iti'gu' ya balu' babaabile
kabapi'mi'ya ngunda.
13 Ngaabakia, “Iandikilwe mu Maandiko
Mapeleteu, ‘Nyumba yangu' yaakemelwa
nyumba ya salilya,’ lakini mwenga muipanga
ibe lipango lya apokonyoli.”
14 Kimbulibuli na alemau bi'ngi' ngabannyen-
delya akwo kunyumba ya Nnu'ngu', nembe Yesu
ngaatepwa.
15 Bai, api'ndo ba dini na balimu ba salya
pabagabweni mangelongelo gaapangite Yesu, na
bana pabaabile kabau'bu'ya malobe gabe mun-
yumba ya Nnu'ngu', kababaya, “Lilumbo kwa
Mwana wa Daudi,” ngabamusikya Yesu.
16 Kwa nyo ngabannaluya Yesu, “Buli,
wendakugayu'wa gabagabaya bana?” Yesu
ngayangwa, “Elo, nendayu'wa! Buli aga
Maandiko munasomali?
‘Kwa mikano ya bana anangu'ta na bana
ilekeleke,

wipatya lilumbo lyako.’ ”
17 Bai, ngaaleka no pitya panja ya kilambo
yenda Betania, na akwo ngagonja.

Nkongo wa ntini wangali pambika (Mal 11:12-14, 11:20-24)

18 Pammalau' yake kindai', Yesu paabile
kaki'li'bu'kya ku Yelusalemu, ngaminya njala.
19 Ngaubona ntini gumo mbwega ya ndi'la,
ngauyendelya, lakini aukoli ntu'pu' itunda, ila
maakapi sika. Bai ngaubakia, “Katu kaneupam-
bike kai' itunda!” Na papalu'palu' wu'lu' ntini
ngauyu'ma.
20 Banamasi' pabaubweni, ngabasangala
kababaya, “Kwa mwanjaa namani ntini wu'
uyu'mite kwa kiimuimu?”
21 Yesu ngaayangwa, “Kakape nimmakianga,
mana mwapanga na imani wangali kyukala,
mwawesa kai' kwo panga nya baili, ila ata mana
mukibakie kitu'mbi' si', ‘Yokoka ukaitumbukiye
mubaali,’ ilu'a pangika.
22 Na mana mubile na imani, sosoti
samwaalu'a lu'ba kwa sala mwaalu'a pata.”

Likowe bu'kana na makakala ga Yesu (Mal 11:27-33, Luk 20:1-8)

23 Yesu payingi munyumba ya Nnu'ngu', ai
kayi'gana. Paabile kayi'gana, api'ndo ba dini
na api'ndo ba bandu ngabannaluya, “Upanga
makowe ga kwa makakala ga nyai? Na nyai
ywakupeile makakala ga?”
24 Yesu ngaayangwa, “Nanenga nilu'a kun-
naluya liswali limo, mana muniyangwile, bai na

nani naalu'a kummakia nipanga makowe ga kwa makakala ga nyai.
25 Buli Yoani aapatike kwa nyai makakala go batisa? Buli gaabu'i kunani au kwa bandu?" Lakini ngabalaluyana bene na bene kababaya, "Mana tubaite, 'Gaabu'i kunani,' Alu'a tulaluya, 'Buli mboni mwaamwu'bi'lili?'
26 Na mana tubaite, 'Gaabu'kite kwa bandu,' tuyogopa kipi'nga sa bandu, kwa mwanjaa boti bendayi'ki'tya panga Yoani nga nnondoli wa Nnu'ngu'."
27 Bai ngabannyangwa, "Tutangiteli." Naywembe ngaabakia, "Nanenga nyinyonyo nimmakiali panga nipanga makowe ga kwa makakala gaku'.

Lukongo lwa bana abi'li'

28 "Mwenga mwibona buli? Mundu yumo aai na bana abi'li'. Ngammakia yu'lu' mwana mmele, 'Mwana wangu', li'no uyende ukapange kasi munng'unda wa minjabibu.'
29 Yu'lu' mwinsembe ngammakia, 'Niyendali!' Lakini bu'ka po ngagalambwa maganio gake, ngayenda panga.
30 Bu'kapo yu'lu' tati' ngammakia mwana wake wenebi'li' nyinyonyo, naywembe ngayangwa, 'Eloo tati'!' Lakini aayi'ili.
31 Buli, ywaku' kati ya abi'li' ba ywapangite kati mwabapalage tati' babe?" Ngababaya, "Yu'lu' mwana mmele."
Bai, Yesu ngaabakia, "Kakape nimmakianga, alonga koli na apege baalu'a kunnongolya yingya muukulungwa wa Nnu'ngu'.

32 Kwa mwanjaa Yoani aaisi kasinu kunnaya
ndi'la ya aki yo lama, lakini mwenga
mwaamwu'bi'lili, ila alonga koli na apege
baatikumwu'bi'lya. Lakini mwenga ata
pamwaagabweni ago goti mwagalambwikeli
no u'bi'lya.”

Lukongo lwa nng'unda wa minjabibu na nni'mi (Mal 12:1-12, Luk 20:9-19)

33 Yesu ngabaya, “Mupi'kani lukongo lwi'ngi'.
Mundu yumo mwene nyumba aali'mite
nng'unda wa minjabibu, ngati'li'ti'ya lubi'go, no
tengenesa pandu po komangya minjabibu li'nga
ipiye divai, no senga kisewe. Bu'kapo ngaakolisa
ali'mi, no yabwa mwanja wa kunni'ma wi'ngi'.
34 Pawikite nsimu wo una, aatumike atumisi
bake kwa balu' ali'mi, li'nga bampei mauno gake.
35 Balu' ali'mi ngabaaboywa abo atumisi, yumo
ngabanku'mbwa, ywi'ngi' ngabammulaga na
ywi'ngi' ngabanku'mbwa maliwe mpaka waa.
36 Aywo mundu ngaatuma kai' atumisi bi'ngi',
bambone kulikoni balu' alongoi. Balu' ali'mi
ngabaapangya kai' nyinyonyo.
37 Kuundi'la, ngantuma mwana wake, kabaya,
‘Ndangite panga baalu'a kumwisimu mwana
wangu'.’
38 Lakini balu' ali'mi pabamweni mwana wake,
ngababakiana bene na bene, ‘Ayu' nga nnisi,
satummulage li'nga tuutole twenga ulisi wake!’
39 Bai, ngabammoywa na kumpiya panja ya
wu'lu' nng'unda wa minjabibu, ngabammulaga.

40 “Kwa nyo, aywo mwene nng'unda wa min-
jabibu paalu'a isa, alu'a kwapanga namani abo
ali'mi?”
41 Bembe ngabannyangwa, “Alu'a kwabulaga
abo bandu alau pangali kiya, na wu'lu' nng'unda
alu'a kwakolisa ali'mi bi'ngi' babaalu'a kumpeya
mauno gake nsimu waupalikwa.”
42 Apo Yesu ngaabakia, “Buli, munasomali
likowe li' mu Maandiko Mapeleteu?
‘Liwe lyabalikani asengi,
nambi'yambi' lipangite liwe liku'lu' lya pak-
itumembe.
Bwana ngaywapangite likowe li',
nalyembe nga lya ayabu muno kasitu!’
43 “Kwa nyo nimmakianga, Ukulungwa wa
Nnu'ngu' walu'a bu'yi'lwa kasinu no peyelwa
bandu bi'ngi' babaabeleya itunda yake.”
44 Ywaatu'mbu'kya panani ya liwe li'
alu'a ti'kwanika ipande ipande, na yu'lu'
ywaatu'mbu'ki'lwa, lyalu'a kuntimbinywa.
45 Api'ndo ba dini na Mafalisayo pabayu'wine
ayo ngongo yake, ngabakwipwa panga, aabile
kalongela makowe go bu'kana na bembe.
46 Kwa nyo, baabini pala kummoywa,
lakini baayogwipe bandu kwa mwanjaa
bembe baau'bi'li panga ywembe nnondoli ywa
Nnu'ngu'.

22

Lukongo lwa kalamu ya lisengele
(Luk 14:15-24)

1 Yesu ngayendelya longela na li'lu' lipi'nga lya
bandu kwa ngongo, kaabakia,

2 “Ukulungwa wa Kunani ulandana na
nkulungwa yumo ywaampangi mwana wake
si'li'ku'si'li'ku' ya lisengele.
3 Bai, ngaatuma atumisi bake kwakema balu'
babaakokilwe isa kulisengele, lakini baatikana
isa.
4 Ngaatuma kai' atumisi bi'ngi', kabaya,
‘Mwabakie balu' babaakokilwe panga
si'li'ku'si'li'ku' yangu' niyomwile bi'ka wiso,
nisinjike ng'ombe na makinda gagaatike,
baisange bai.’
5 Lakini balu' babaakokilwe baasitwikeli,
ngabayenda kila mundu kundu kwake, yumo
kunng'unda wake na ywi'ngi' kunsuluso wake,
6 na bi'ngi' ngabaaboywa balu' atumisi,
ngabaapwi'wa, na kwabulaga.
7 Yu'lu' nkulungwa ngausika, aatumike asikali
bake bakaabulage abo abulagi, no langamisa
kilambo sabe kwa mwoto.
8 Bu'kapo ngaabakia atumisi bake,
‘Si'li'ku'si'li'ku' ya lisengele ibi'kilwe wiso, lakini
balu' babaakokilwe baapwaikeli.
9 Bai, muyende pamalekano ga simbasimba,
na boboti bamwaalu'a kwabona mwakemi baise
kulisengele.’
10 Balu' atumisi ngabapita, yenda mumali'la,
ngabaaleta bandu boti, anogau na alau. Nyumba
ya lisengele ngaitwi'lya ageni.
11 “Nkulungwa paayingile li'nga kwabona
ageni, ngammona mundu yumo aai anawalali
ngu'bo ya lisengele.
12 Nkulungwa ngannaluya, ‘Mbwiga, uyingi
kitiwi pano wangali wala ngu'bo ya lisengele?’

Lakini ywembe annyangwili.
13 Apo nkulungwa ngaabakia atumisi bake,
‘Muntabe magu'lu' na maboko, mukantaikuli
panja palubi'ndu', akwo alu'a li'la no yaga
mino.’ ”
14 Yesu ngayomolya kwo baya, “Bandu
babakokilwe bambone, lakini babasaulilwe
asene.”

Li'pa koli kwa Kaisali
(Mal 12:13-17, Luk 20:20-26)

15 Bu'kapo, Mafalisayo ngabayenda sikisana
li'nga bapate kunnyonja Yesu mumayi'gi'yo gake.
16 Bai, ngabaatuma apwasi babe pamope na
bandu babaalu'mbi'ne na kipi'nga sa Helode.
Ngabannaluya, “Mwalimu, tutangite panga
wenga wa mundu wa kakape, na uyi'gana ndi'la
ya Nnu'ngu' kwa ukakape. Unnyogopali mundu
ywoywoti kwa mwanjaa uyi'me wa mundu
kili'be lili kasako.
17 Aya, utubakie mwawibona wenga, buli
yendayi'ki'ti'lwa au lili twenga li'pa koli kwa
Kaisali?”
18 Lakini Yesu autangite ulau wababiniage,
ngaayangwa, “Mwenga mwaanapiki, mwanjaa
namani munipi'ndi'ka?
19 Munilaye mbanje yo li'pya koli.” Nabembe
ngabannetya lwela.
20 Naywembe ngaalaluya, “Kuminyo ku' na
lina li' lyaliandikilwe pa lya nyai?”
21 Ngabannyangwa, “Ya Kaisali.” Bai Yesu
ngaabakia, “Mumpei Kaisali yaibile ya Kaisali,
na ya Nnu'ngu' yaibile ya Nnu'ngu'.”

22 Pabayu'wine nyo, ngabasangala muno, nga-
banneka Yesu no bu'ka.

Likowe lyo bu'kana na uyu'ki
(Mal 12:18-27, Luk 20:27-40)

23 Lisu'ba lyo bi'ngi' ba Masadukayo, bababaya
panga awi'li baalu'a yu'kali, bannyendeli Yesu,
24 ngabammakia, “Mwalimu, Musa aabaite
panga, ‘Mundu ywakobike mana awile wangali
papa mwana, ipalikwa nnongo wake ankobeke
aywo mau' nng'wi'li'kwa, li'nga ampapi nnon-
gowe bana.’
25 Bai, pano pakasitu kwaabile na alongo
saba. Yu'lu' nnongoi belekwa aatikobeka
bu'kapo ngawaa pangali papa mwana, ngan-
nekya nnunawe aywo nnwawa nng'wi'li'kwa.
26 Ngaipitya kai' nyinyonyo, kwa nnongo
ywenebi'li', na ywenetatu mpaka ywa saba.
27 Bu'ka po waa abo alongo boti, ngawaa kai'
na yu'lu' mau'.
28 Buli, lisu'ba lya awi'li pabaalu'a yu'ka, mau'
yu' alu'a panga nnyumbowe nyai mwa balu'
alongo saba? Kwa mwanjaa abo boti saba
baankobike nnwawa ywo.”
29 Yesu ngaayangwa, “Mwenga mukosea, kwa
mwanjaa mugatangiteli Maandiko Mapeleteu
wala uweso wa Nnu'ngu'.
30 Kwa mwanjaa awi'li pabaalu'a yu'ka
baakobekali wala baaku'ndali, kati mwababile
malaika ba kunani.
31 Lakini kwa uyu'ki wa awi'li, buli munaso-
mali galu' gamwaabakiyilwe na Nnu'ngu'? Am-
makie,

32 ‘Nenga na Nnu'ngu' ywa Bulaimu, Nnu'ngu'
ywa Isaki na Nnu'ngu' ywa Yakobi.’ Bai, ywembe
Nnu'ngu' ywa awi'li lili, ila ywembe Nnu'ngu'
ywa akoti.”
33 Si'lu' kipi'nga sa bandu pasaayu'wine nnya,
ngakisangala muno mayi'gano gake.

Amuli ngu'lu'
(Mal 12:28-34, Luk 10:25-28)

34 Mafalisayo pabayu'wine panga Yesu
aatamike liki Masadukayo, Mafalisayo
ngabakwembana pamope.
35 Yumo ywabe, ywaabile mwalimu wa salya,
ngannaluya Yesu kwa kumpi'ndi'ka, kabaya,
36 “Mwalimu, amuli yaku' musalya yaibile
ngu'lu' pi'ta yoti?”
37 Yesu ngannyangwa, “ ‘Umpende Bwana
Nnu'ngu' wako kwa mwoyo wako woti, kwa loo
yako yoti na kwa malango gako goti.’
38 Yi'no nga amuli yaibile ngu'lu', kai' nga
nnongoi.
39 Na yenebi'li' ilandana na ayo, ‘Umpende
ywapapipi yako kati mwawipenda wenga
wamwene.’
40 Salya yoti ya Musa na mayi'gano ga alondoli
ibu'kana na amuli ibi'li' yi'.”

Makowe bu'kana na Kilisitu
(Mal 12:35-37, Luk 20:41-44)

41 Mafalisayo pabaabile kabakwembana
pamope, Yesu ngaalaluya,
42 “Mugania buli bu'kana na Kilisitu? Ywembe
mwana wa nyai?” Ngabannyangwa, “Ywembe
nga mwana wa Daudi.”

43 Yesu ngaabakia, “Tumbwe, iwesekana buli
Daudi mana alongoyilwe na Loo Mpeleteu
ankema ‘Bwana’? Kwa mwanjaa aabaite,
44 ‘Bwana Nnu'ngu' ammakie Bwana wangu',
Utame kummalyo gangu',
mpaka panaalu'a kwabi'ka andumu bako
pai' ya magu'lu' gako.’
45 “Bai, Daudi ankema Kilisitu ‘Bwana,’ kwa nyo
Kilisitu apangali mwana wake bai, ila Bwana
wake kai', au lili?”
46 Bai, ntu'pu' ata mundu yumo ywakombwi
yangwa kili'be, kai' tumbulya lisu'ba lyo ntu'pu'
mundu ywaalowite kunnaluya liswali.

23

Yesu aabi'kya lukoolo balimu ba salya na Mafalisayo
(Mal 12:38-39, Luk 11:43,46, 20:45-46)

1 Bu'kapo Yesu ngakibakia kipi'nga sa bandu
na banamasi' bake,
2 “Balimu ba salya na Mafalisayo baina uweso
wo awanikia salya ya Musa,
3 kwa nyo, mugakamwe na kugakoleya galu'
gabaalu'a kummakianga. Lakini kanemukoleye
iyendo yabe, kwa mwanjaa bakoleyali galu'
gabagaala.
4 Bataba igombo ndopau na kwatwi'ka bandu
mmapamba, lakini bene bo bakani ata pasene
tu'ndu'bi'ya lukonji kwayangatia pu'twa.
5 Bembe bapanga makowe gabe goti li'nga
babonekane na bandu. Bawala tusanduku twene
maandiko ga salya pakibu'ngi' na mmoko, no

wala nganju yene mipembo milaso kulikoni bandu bi'ngi'.
6 Bapendi tama pandu pa isima muiyambo
no tama muiti'gu' ya nnu'ngi' munyumba ya
kunnu'ba Nnu'ngu'.
7 Bapendi pangilwa abali kwa isima kusoko no
kemelwa na bandu, ‘Mwalimu.’
8 Lakini mwenga kanemuyi'ki'ti kemelwa,
‘Mwalimu,’ kwa mwanjaa mwenga mwaboti
mwa alongo na Mwalimu winu yumo bai.
9 Nyinyonyo kanemunkeme mundu ywoywoti,
‘tati',’ pano padunia, kwa mwanjaa Tati' binu
bamo bai bababile kunani.
10 Wala kanemukemelwe, ‘Kolongosi,’ kwa
mwanjaa kolongosi winu nga yumo bai, nay-
wembe nga Kilisitu.
11 Ywembe ywabile mpi'ndo kwinu apalikwa
abe ntumisi winu.
12 Na ywoywoti ywaalu'a kwiu'bu'ya auluy-
ilwa, na ywaalu'a kwiuluya alu'a u'bu'yi'lwa.

Yesu aabi'kya lukoolo anapiki (Mal 12:40, Luk 11:39-42,44,52, 20:47)

13 “Mwakibona mwenga mwa balimu ba salya
na Mafalisayo mwa anapiki! Muuyigala nniango
wa Ukulungwa wa Kunani. Mwenga mwabene
muyingyali nnyumba na ata balu' babapala
yingya mwendakwaibya.”
15 “Mwakibona mwenga mwa balimu ba salya
na Mafalisayo, mwa anapiki! Muyabwa mwanja
wa kuutalu li'nga kumpata mwanamasi' yumo,
lakini bu'ka pa kumpata, mumpanga abe mum-
woto wangayomoka kulikoni mwenga.

16 “Mwakibona mwenga mwa alongosi mbu-
libuli! Mwenga mubaya, ‘Mundu mana alapite
kwa Nyumba ya Nnu'ngu', kilapo sake kili'be lili,
lakini mundu mana alapite kwa zaabu yayabile
munyumba ya Nnu'ngu', aitabite kwa kilapo
sake.’
17 Mwenga mwa kimbulibuli, mwalogeloge!
Saku' sa ngama muno, maliwe gagaleta mbanje
au yi'lu' nyumba ya Nnu'ngu' yaipanga maliwe
gagaleta mbanje gapange mapeletau?
18 Kai' mubaya ati' mundu mana alapite
katambwa kibi'ki'lyo, kili'be lili, lakini mana
alapite katambwa salaka yaibile kunani yake,
aapalikwa timisa kilapo sake.
19 Mwenga mwakimbulibuli! Saku' saki-
bile sangama muno, yi'lu' salaka au kibi'ki'lyo
sakipangya ayo salaka ibe mbeletau?
20 Kwa nyo, mundu ywalapa kwa kibi'ki'lyo,
alapa kwa aso kibi'ki'lyo na ili'be yoti yaibile
panani yake.
21 Naywembe ywalapa kwa Nyumba ya
Nnu'ngu', alapa kwa ayo Nyumba ya Nnu'ngu'
na kwa aywo ywatama nkati yake.
22 Naywembe ywalapa kwa kunani, alapa kwa
kiti'gu' sa lenji ya Nnu'ngu' na kwa ywembe
ywatama panani ya kiti'gu' so.
23 “Mwakibona mwenga mwa balimu ba salya
na Mafalisayo, mwa anapiki! Kwa mwanjaa
mumpeya Nnu'ngu' saka ya ndakyo, lakini mu-
galeka makowe maku'lu' ga salya, yani aki, kiya
na imani. Yaapalikwe panga wi'ti' aga maku'lu'
ga salya pangali kugaleka ago gi'ngi'.
24 Mwenga mwaalongosi mbulibuli! Mulopwa

libembe mukinywo, lakini ngamia mwendakummila.
25 “Mwakibona mwenga mwa balimu ba salya
na Mafalisayo, mwa anapiki! Mugu'lwa nnobo
na ibakuli kwa panja, lakini mukuleka nkati
kwakutwi'li upokonyoli na matamanio many-
atau.
26 Wenga wa Falisayo mbulibuli! Ugu'lwe wi'ti'
nnobo na kibakuli kwa nkati, na panja kwaalu'a
baa kupeleteu.
27 “Mwakibona mwenga mwa balimu ba salya
na Mafalisayo, mwaanapiki! Mulandana na
masiko gagapakayilwe swakala, gembe gen-
danogelelya kwa panja, lakini nkati kutwi'li yupa
ya awi'li na usapu wa kila lukolo.
28 Nga nyinyonyo na mwenga, panja
mubonekana panga mwabandu anogau, lakini
nkati yinu mutwi'li unapiki na ulau.

Mbwatyo yendaisa
(Luk 11:47-51)

29 “Mwakibona mwenga Mafalisayo na balimu
ba salya, mwa anapiki! Mwamusenga masiko ga
alondoli ba Nnu'ngu' na kuganemeka masiko ga
bene aki.
30 Na mwenga mubaya, ‘Na twenga ikapan-
gage tubile nsimu wa kiu'ku'lu' bitu, tulu'e
yi'ki'tyanali nabo mumakowe go bulaga alondoli
ba Nnu'ngu'!’
31 Kwa nyo, mwikong'ondelya mwabene panga
mwenga mwa lukolo lwa balu' babaabulige alon-
doli ba Nnu'ngu'.
32 Aya lelo, muyomoli li'lu' lyengo lyabali-
tumbwi kiu'ku'lu' binu!

33 Mwenga mwa lukolo lwa nng'ambo,
mwaiyepabuli ukumu ya mwoto wangayomoka?
34 Kwa mwanjaa nya naatuma kwinu alondoli
ba Nnu'ngu' na bene ikima na balimu. Bi'ngi'
babe mulu'a kwabulaga na kwabamba, na bi'ngi'
babe mulu'a kwamesa mikwasu mumayumba
ginu ga kunnu'ba Nnu'ngu', na kwaaka bu'ka ku
kilambo simo mpaka kukilambo si'ngi'.
35 Kwa nyo yi'lu' myai ya bene aki yaiyitanike
pano padunia, tumbulya Abeli ywaai mwene
aki, mpaka myai ya Zakalia mwana wa Balakia
ywamummulige pakati ya papeleteu munyumba
ya Nnu'ngu' na pakibi'ki'lyo, myai yabe yoti
yaalu'a kummi'kya lukoolo.
36 Kakape nimmakianga, makowe aga goti
gaalu'a pangika kwa lubelekwo lu'no.

Yesu mwakipendile kilambo sa ku Yelusalemu (Luk 13:34-35)

37 “Yelusalemu! Ee Yelusalemu! Wabulaga
alondoli ba Nnu'ngu' na kwaku'mbwa maliwe
balu' babatumilwe kasako! Pali'nga panipalite
kwakongolya bana bako pamope, kati mu'lu'
ngu'ku' mwaakongolya bana bake pai' ya mapa-
payo gake, lakini waapaili.
38 Lingulya nambi'yambi', nyumba yinu
iyu'kite kyame.
39 Kwa mwanjaa nimmakianga, tumbulya
nambi'yambi' mwalu'a nibonali kai' mpaka
pamwaalu'a baya,

‘Ayaliwite ayu' ywaisa kwa lina lya Bwana.’ ”

24

Yesu alongelya bu'kana no alabiyilwa kwa nyumba ya Nnu'ngu'
(Mal 13:1-2, Luk 21:5-6)

1 Yesu ngapita munyumba ya Nnu'ngu', na paabile kabu'ka banamasi' bake ngabannyendelya li'nga kunnaya uku'lu' wa mayumba ga Nnu'ngu'.
2 Lakini Yesu ngaabakia, “Buli, mwendakugabona aga goti? Kakape nimmakianga, lyaigalali ata liwe limo panani ya li'ngi', goti gaalu'a sengemwanilwa.”

Tabu na ngu'su'mbu'
(Mal 13:3-13, Luk 21:7-19)

3 Yesu paabile atami pa Kitu'mbi' sa Minjaituni, banamasi' bake ngabannyendelya pakisake, ngabannaluya, “Tubakia makowe ga galu'a pitya pakubawi? Mwasu waku' wawaalu'a tulaya kwo isa kwako na kuundi'la ya dunia?”
4 Yesu ngaayangwa, “Mwili'ndi'le mwakane kongelwa na mundu.
5 Kwa mwanjaa bandu bambone baalu'a isa kwa lina lyangu', kababaya, ‘Nenga nga Kilisitu,’ Nabembe baalu'a kwakonga bandu bambone.
6 Mulu'a yu'wa makowe ga ngondo na mayu'yu'to gake, lakini kanemwayogope. Kwa mwanjaa aga goti gapalikwa pitya, lakini kuundi'la yake balo.
7 Kwa mwanjaa nni'ma gumo waalu'a ku'mbwana na nni'ma wi'ngi', ukulungwa gumo waalu'a ku'mbwana na ukulungwa wi'ngi'. Na pandu mbali'mbali' paalu'a baa njala na ntikotiko wa bwi'.

8 Aga goti gaalu'a panga kati mwalutumbwa
lwu'ngu' lwo papa mwana.
9 “Bu'kapo bandu baalu'a kumpiya li'nga mu-
pate ngu'su'mbu' no bulagilwa, na bandu boti
baalu'a kunsukya kwa kitumbu sa lina lyangu'.
10 Kai' bandu bambone baalu'a kwileka imani
yabe, baalu'a songyana bene na bene no
sukyana.
11 Baalu'a pitya alondoli bambone ba ubu'su',
nabembe baalu'a kwakonga bandu baingi.
12 Kwa mwanjaa yo yolokana kwa ulau, up-
endo wa bandu baingi waapu'ngwa.
13 Lakini ywaalu'a komeya mpaka kuundi'la
ngaywaalu'a kosopolelwa.
14 Yi'no abali ya Ukulungwa wa Nnu'ngu'
yaalu'a alilwa mudunia yoti kati ukong'ondeli
kwa mili'ma yoti. Apo ngapapaalu'a isa ku-
undi'la ya dunia.

Siki ngu'lu'
(Mal 13:14-23, Luk 21:20-24)

15 “Kwa nyo, mwalu'a kibona kili'be sakisukwa
Nnu'ngu' na sakileta usapu kiyi'mi pandu pa-
peleteu kati mwaabaite nnondoli ywa Nnu'ngu'
Danieli, (Ywasoma na atange).
16 Bai, pamwakibona, babaalu'a baa ku Yudea
baabutuki muitu'mbi'.
17 Ywabile panani ya mwagala wa nyumba
yake, kaneauluke tola kili'be sosoti nnyumba
yake.
18 Na mundu ywabile munng'unda kaneabuye
kasake tola ngu'bo yake.

19 Mumasu'ba go, baakibona balu' akina mau' atopelwa na babayongeya!
20 Munnu'be Nnu'ngu' li'nga butuka kwinu kanekwabee nsimu wa mbepo au lisu'ba lya Sabato.
21 Kwa mwanjaa nsimu wo kwaalu'a baa na siki ngu'lu' nayembe inapityali bu'ka umbilwa kwa dunia mpaka nambi'yambi', na wala yaapityali kai'.
22 Ikapangage Nnu'ngu' akotwike pu'ngu'ya masu'ba go, ntu'pu' ata mundu yumo ywapalage kosopolelwa. Lakini kwa kitumbu sa balu' babasaulilwe, masu'ba go gapu'ngu'yilwe.
23 “Nsimu wo manaitei mundu ywoywoti ammakie, ‘Lingulya, Kilisitu abile pano,’ au ‘Abile palu',’ kanemwamwu'bi'li.
24 Kwa mwanjaa baalu'a pitya Kikilisitu ba ubu'su' na alondoli ba ubu'su', baalu'a panga myanju miku'lu' na mangelongelo go kombwa kwaobeya bandu, kai' ata kwakonga balu' babasaulilwe na Nnu'ngu'.
25 Pi'kania, niyomwile kunkwi'li'ka gabile balo pitya.
26 Bai, mana bammakiangite, ‘Lingulya, ai kulubele,’ kanemuyende, au mana abaite ‘Lingulya ayu'bite nnyumba,’ kanemwau'bi'li.
27 Kwa mwanjaa yapanga kati mwaibeyulya njai bu'ka kumbwani no bonekana mpaka kundondi, ngamwayapanga isa kwake Mwana wa Mundu.
28 Tai bakongolekana palu' paubile ntwi.

Isa kwake Mwana wa Mundu (Mal 13:24-27, Luk 21:25-28)

29 “Bu'ka pa siki ya masu'ba galu', lisu'ba lyagu-
bikilwa na lubi'ndu', mwei waalu'a piyali bweya,
ndondwa yaalu'a tu'mbu'ka bu'ka kumaunde,
makakala go goti ga kunani galu'a tikatika.
30 Bu'kapo mwasu wa Mwana wa Mundu
waalu'a bonekana kumaunde, na apo makabila
goti mudunia gaalu'a lombola muno kummona
Mwana wa Mundu kaisa kunani ya maunde,
mwene makakala na utukupu wambone.
31 Naywembe aatuma malaika bake bene
matalumbeta gagayu'wanika muno, li'nga
baakongwe bandu baasawile Nnu'ngu' bu'ka
mumbande nsese ya dunia, bu'ka kuundi'la wu'
wa kunani mpaka kuundi'la wu'.

Mayi'gano bu'ka nkongo
(Mal 13:28-31, Luk 21:29-33)

32 “Bai, bu'kana na mikongo, mutangite panga
ndambi' paitumbwa ipuka no piya maakapi,
ngapamutanga nsimu wo una wendaegelya.
33 Nga nyinyonyo na mwenga pamwaalu'a
gabona makowe ga goti kagapangika, mwatange
panga ai pipi nnu'ngi'.
34 Kakape nimmakianga, lubelekwo lu'no
lwaapi'tali pangali pitya makowe ago goti.
35 Kunani na dunia kwaalu'a pi'ta, lakini
mayi'gi'yo gangu' katu gaalu'a pi'tali.

Ntu'pu' ywatangite lisu'ba wala saa
(Mal 13:32-37, Luk 17:26-30,34-36)

36 “Lakini bu'kana na lisu'ba na saa yi'lu'
ntu'pu' ywatangite, ata malaika bababile kunani
wala Mwana, ila Tati' kisake bai.

37 Kati mwayaabile nsimu wa Nuu, ngamwaya-
panga nsimu wo isa kwake Mwana wa Mundu.
38 Papipi na masu'ba galu' ga nkukulo nku'lu',
bandu bendelya no nywa, bendekobeka no
ku'nda, mpaka paliikite lisu'ba li'lu' Nuu
paayingi musafina.
39 Nabembe baatangiteli lyolyoti mpaka wu'lu'
nkukulo nku'lu' pawaapitile na kwakumba boti.
Na nyo ngamwayapanga paaisa Mwana wa
Mundu.
40 Wakati wo bandu abi'li' baalu'a baa
munng'unda, yumo alu'a tolelwa na ywi'ngi'
lekelwa.
41 Alwawa abi'li' baalu'a panga kabayaga
pamope, yumo alu'a tolelwa na ywi'ngi' alu'a
lekelwa.
42 Bai, mukeleke, kwa mwanjaa mutangiteli
lisu'ba lyaku' lyaalu'a isa Bwana winu.
43 Lakini muku'mbu'ki likowe li', kenda mwene
nyumba atangite lisu'ba lyo isa mwii, alu'e
keleka, na wala alu'e kwilekali nyumba yake
iyingililwe.
44 Kwa nyo, na mwenga mutame wiso, kwa
mwanjaa mutangiteli saa yaaisa Mwana wa
Mundu.”

Ntumisi ywau'bi'li'ka na ywangali u'bi'li'ka (Luk 12:41-48)

45 Yesu ngayendelya baya, “Nga ywaku' ntu-
misi ywau'bi'li'ka na mwene malango? Ywembe
bwana wake ami'i kwayi'mi'li'ka atumisi bi'ngi'
munyumba yake, li'nga aapei ilyo yabe kwa saa
yaipalikwa.

46 Nantali ntumisi yu'lu', bwana wake paalu'a
buyangana alu'a kunkolya kapanga kati mwatu-
milwe.
47 Kakape nimmakianga, bwana wake alu'a
kummi'ka ntumisi ywo abe nnyi'mi'li'ki wa mali
yake yoti.
48 Lakini mana ntumisi ywo nnau, naywembe
aaibakia pamoyo wake panga, ‘Bwana wangu'
alu'a si'li'ya buya,’
49 naywembe ngatumbwa kwaku'mbwa atu-
misi aine no tumbwa lya no nywa pamope na
babalobya,
50 bai, bwana wa ntumisi ywo alu'a isa lisu'ba
lyangapi'kanilya na saa yangatanganikwa,
51 Alu'a kumbwatya paku'lu' na kummi'ka
likundi limo na anapiki. Akwo kwaalu'a ba na
kili'lo no yaga mino.

25

Lukongo lwa ai'nja ku'mi

1 “Nsimu wo, Ukulungwa wa Kunani waalu'a
landana na ai'nja ku'mi babaatweti imuli yabe
yenda kunni'nda mwene lisengele.
2 Batano baai alogeloge na batano baai bene
malango.
3 Balu' alogeloge baatweti imuli yabe lakini
baapu'twili mauta go yongeya.
4 Lakini balu' bene malango baatweti imuli
yabe na mauta go yongeya muyombo.
5 Kwa mwanjaa mwene lisengele aasi'li'ye isa,
boti ngalwaapi'tya lugono no gonja.

6 Lakini payiikite meku ngakubaa na ndu'ti,
‘Lingulyange, mwene lisengele endaisa, mupi-
tange panja mukampoki!’
7 Apo balu' ai'nja boti ngabayumuka no bi'ka
wiso imuli yabe.
8 Balu' alogeloge ngabaabakia balu' bene
malango, ‘Tulu'ba mutupu'ngu'li mauta ginu,
kwa mwanjaa imuli yitu yendaimika.’
9 Lakini balu' bene malango ngabaayangwa,
‘Mauta gatubile nago gatuli'nganali twenga
na mwenga! Nantali muyende kuliluka,
mukapi'me,’
10 Balu' alogeloge pabaabile kabayenda pi'ma
mauta, mwene lisengele ngaisa. Balu' batano
babaaibi'kite wiso ngabayi'ngya pamope nay-
wembe musi'li'ku'si'li'ku' ya lisengele. Bu'kapo
niango ngauyigalilwa.
11 Pasu'gu', balu' bi'ngi' ngabaika no tumbwa
kema, ‘Bwana! Bwana! Utuyu'gu'li niango!’
12 Lakini mwene lisengele ngayangwa, ‘Kakape
nimmakianga, nintangiteli mwenga.’ ”
13 Bu'kapo Yesu ngabaya, “Mukelekange, kwa
mwanjaa mutangiteli lisu'ba wala saa.”

Lukongo lwa atumisi atatu (Luk 19:11-27)

14 “Nsimu wo waalu'a panga kati mundu yumo
ywapalage yabwa mwanja, ngaakema atumisi
bake na kwakamukiya mali yake.
15 Aampei kila mundu kati mwawesa, yumo
aampei mbanje ela tano, ywi'ngi' ela ibi'li', na
ywi'ngi' ela yimo, bu'kapo ngayabwa mwanja.

16 Pangali si'li'ya, yu'lu' ywaapeyilwe mbanje
ela tano ngaipangya nsuluso, ngaibeleya yi'ngi'
tano kai'.
17 Yu'lu' ywaapeyilwe mbanje ela ibi'li',
ngaipangya nyinyonyo, ngaibeleya yi'ngi' ibi'li'.
18 Lakini yu'lu' ywaapeyilwe mbanje ela yimo
ngayenda kwii'mbya pai' li'nga kwiiya yi'lu'
mbanje ya bwana wake.

19 “Pagapite masu'ba maingi, yu'lu' bwana ywa
balu' atumisi ngaki'li'bu'ka no panga nabo isabu.
20 Yu'lu' ntumisi ywaapokile mbanje ela tano
ngaisa, ngaleta tano yi'ngi' yaabeliye. Ngabaya,
‘Bwana, wabi'i kasangu' mbanje tano, lingulya,
nibeliye yi'ngi' tano kai'.’
21 Bwana wake ngammakia, ‘Unogiye muno,
ntumisi nnogau na wauu'bi'like! Wau'bi'like
kwa makowe masene, nilu'a kubi'ka ube wan-
nyi'mi'li'ki wa makowe maku'lu'. Isa sonapusike
pamope na bwana wako.’

22 “Yu'lu' mwene mbanje ela ibi'li', nembe
ngaisa ngabaya, ‘Bwana, wabi'i kasangu' mbanje
ela ibi'li', lingulya, nibeleye yi'ngi' ibi'li'.’
23 Bwana wake ngammakia, ‘Unogiye, wantu-
misi nnogau na wauu'bi'like. Wau'bi'like kwa
makowe masene, nanenga nilu'a kupanga ube
wannyi'mi'li'ki wa makowe maku'lu'. Isa sona-
pusike pamope na bwana wako.’

24 “Bu'kapo yu'lu' ntumisi ywaapoki mbanje
ela yimo ngaisa no baya, ‘Bwana, natangite
panga wenga wa nnonopau, uuna pangali panda,
ukumba pangali misa mbeyu.

25 Kwa nyo naatiyogopa, nganiyenda kwiiya
mbanje yako mubwi'. Bai, ayi' nga mali yako,
utole.’
26 “Bwana wake ngayangwa, ‘Wenga wa ntu-
misi nnau na nkata! Waatangite panga niuna
pangali panda na nikumba pangali misa mbeyu.
27 Bai, upalikwage bi'ka mbanje yangu' kwa
bababeleya, li'nga paniki'li'bu'ka nitole yangu'
na yi'lu' yaibeliye.
28 Bai, mumpokonywe ayo mbanje yabile nayo,
mumpei yu'lu' mwene mbanje ela ku'mi.
29 Kwa mwanjaa kila mundu ywabile na kili'be
alu'a yongeyelwa si'ngi', lakini mundu ywangali
kili'be ata si'lu' sabile naso, saatolelwa.
30 Na kwa ayu' ntumisi ywangali pwaika,
muntaikuli panja kulubi'ndu'! Akwo kwaalu'a
panga kili'lo no yaga mino.’

Mbwatyo ya kuundi'la

31 “Nsimu wa Mwana wa Mundu paalu'a
isa mu utukupu wake na malaika boti babile
pamope nakwe, apo alu'a tama panani ya kiti'gu'
sake sa lenji kitukupu.
32 Bandu ba mili'ma yoti baalu'a kongolekana
nnu'ngi' yake, naywembe alu'a kwabaganiya kati
nsungi mwaabaganiya ngondolo na mbwi.
33 Alu'a kwabi'ka ngondolo kuluboko lwa
mmalyo na mbwi kuluboko lwa nki'ya.
34 “Apo Nkulungwa ngaalu'a kwabakia balu'
bababile kuluboko lwa mmalyo, ‘Mwisange
mwenga mwamuyaliwite na Tati' bangu',
muyingi muukulungwa wamwaabi'kilwe wiso
tangu' umbilwa kwa dunia.

35 Kwa mwanjaa panaaminyike njala, mwa-
nipei kilyo, panaaminyike nnyota, mwanipei
masi', panaai na nng'eni, mwanikemi kasinu,
36 panaai na buula, ngamuniwalika,
panaai na ntamwe, ngamuisa kunibu'bu'ya,
panaai muutabilwe, na mwenga ngamuisa
kunityangilya.'
37 Apo balu' bandu anogau ngapabalu'a kun-
nyangwa, 'Bwana, pakubawi patukubweni ubile
na njala na twenga ngatukupeya kilyo, au ubile
na nnyota, na twenga ngatukupeya masi' go
nywa?
38 Kai' pakubawi patukubweni ubile wa
nng'eni ngatukukemya kasitu, au ubile na buula,
ngatukuwalika?
39 Au pakubawi patukubweni ubile wa ntamwe
au ubile muutabilwe, ngatuisa kukulingulya?'
40 Nkulungwa alu'a yangwa, 'Kakape nim-
makianga, kwa kila kili'be samumpangi yumo
ywa aba alongo bangu' bangali isimilwa, mwaa-
nipangi nenga.'
41 "Bu'kapo alu'a kwabakia balu' ba kuluboko
lwa nki'ya, 'Mubu'ke kasangu', mwenga mwa-
mukosite lasi kwa Nnu'ngu', muyende mumwoto
wangali yomoka waubi'kilwe wiso kwa Ibilisi na
malaika bake.
42 Kwa mwanjaa panaabile na njala, mwa-
nipeili kilyo, panaabile na nnyota, mwanipeili
masi' go nywa,
43 panaabile na nng'eni mwenga mwanikemili
kasinu, panaabile na buula mwenga mwani-
walikeli ngu'bo, na panaabile na ntamwe na
muutabilwe mwenga mwaaisili kunilingulya.

44 “Apo nabembe ngabaalu'a yangwa, ‘Bwana
pakubawi patukubweni ubile na njala au nny-
ota, ubile wa nng'eni au ubile na buula, ubile
wa ntamwe au ubile muutabilwe, na twenga
ngatukotoka kukuyangatiya?’
45 Naywembe ngaayangwa, ‘Kakape nim-
makianga, kila kili'be samwaakani kumpangya
yumo ywa aba bangali isimilwa, mwaakani
kunipangya nenga.’
46 Bai, aba baalu'a yenda kungu'su'mbu' yan-
gayomoka, lakini balu' bene aki baalu'a yingya
muukoto wangayomoka.”

26

Ndi'la ya kummulaga Yesu
(Mal 14:1-2, Luk 22:1-2, Yoa 11:45-53)

1 Yesu paayomwi longela ago goti, ngaabakia
banamasi' bake,
2 “Mutangite panga bu'ka pa masu'ba gabi'li'
kwaalu'a baa na si'li'ku'si'li'ku' ya Pasika. Lisu'ba
lyo Mwana wa Mundu alu'a songelwa li'nga
abambilwe.”
3 Nsimu wo, api'ndo ba dini na api'ndo ba
bandu baatikwembana pamope munyumba ya
mpi'ndo nku'lu' wa dini ywakemelwa Kayafa.
4 Ngabasikisana ndi'la ya kummoywa Yesu kwa
kinunu na kummulaga.
5 Lakini ngababaya, “Likowe li' kanelipangike
lisu'ba lya si'li'ku'si'li'ku', kwa akane pitya puyo
kwa bandu.”

Yesu apakilwa mauta ku Betania
(Mal 14:3-9, Yoa 12:1-8)

6 Yesu paabile Betania munyumba ya Simoni,
mwene matana.
7 Pabaabile nnyumba kabalya ayingi nnwawa
yumo, abile na supa ya liwe yene mauta ga bei
ngu'lu'. Ngagamiminia muntwe wa Yesu.
8 Banamasi' bake pabagabweni go ngabausika,
ngababaya, “Kwa mwanjaa namani anyamanie
mali kati yi'?
9 Mauta ga gakapi'mi'yi'lwa kwa bei ngu'lu', na
mbanje ye kwapeya aki'ba.”
10 Yesu paakwipwi gabaganiyage, ngaabakia,
“Kwa mwanjaa namani mumwauya mau' yu'?
Ywembe anipangile likowe linannoga.
11 Aki'ba mubile nabo masu'ba goti, lakini
nenga naabali na mwenga masu'ba goti.
12 Ayu' mau' animimini mauta ganannungya
muyi'ga yangu' li'nga kwibi'ka wiso yi'ga yangu'
kwo sikilwa.
13 Kakape nimmakianga, pandu popoti palu'
mudunia yi'no kwayaalilwa abali inannoga yi',
likowe li' lyalipangite mau' yu' lyalu'a tambulwa
kwa kunku'mbu'kya ywembe.”

Yuda amwa kunsongya Yesu (Mal 14:10-11, Luk 22:3-6)

14 Bu'kapo Yuda Isikalioti, yumo ywa balu'
banamasi' ku'mi na abi'li', ngayenda kwa api'ndo
ba dini
15 na kwalaluya, “Mulu'a nipeya ki'li' mana
nimmi'i Yesu mumaboko ginu?” Ngabam-
malangya ipande salasini ya mbanje.
16 Bu'ka lisu'ba lyo, Yuda aabile kapala lipala
lya kunsongya Yesu.

Bi'ka wiso kalamu ya Pasika
(Mal 14:12-21, Luk 22:7-13,21-23, Yoa 13:21-30)

17 Lisu'ba lyo tumbulya si'li'ku'si'li'ku' ya
Makati Gangalu'la, banamasi' bannyendeli
Yesu, ngabannaluya, “Kilyo sa Pasika upala
tukakubi'ki wiso kwaku'?”
18 Ywembe ngayangwa, “Muyende kukilambo
kwa mundu nsi'si', mukammakie, ‘Mwalimu
abaya, Lisu'ba lyangu' liegelile, nenga na bana-
masi' bangu' tupala panga ngu'mbu'ku'mbu' ya
Pasika munyumba yako.’ ”
19 Kwa nyo, banamasi' ngabapanga kati
mwababakiyilwe na Yesu, ngabaibi'ka wiso
Pasika.
20 Pakupilile, Yesu ngatama pamesa pamope na
banamasi' bake ku'mi na abi'li'.
21 Pabaabile kabalya, Yesu ngabaya, “Kakape
nimmakianga, yumo mukipi'nga sinu alu'a
nisongya.”
22 Banamasi' ngabanyopa muno, ngaba-
tumbwa kunnaluya yumo yumo, “Bwana,
nengali, au lili?”
23 Yesu ngaabakia, “Ywasuyite likati pamope
nanenga mukibakuli, ngaywaalu'a nisongya.
24 Mwana wa Mundu ayenda kati mu'lu'
Maandiko Mapeleteu mwagabaya, lakini aki-
bona yu'lu' mundu ywaalu'a kunsongya! Ilu'e
panga nantali mundu ywo akakotoka belekwa.”
25 Yuda yu'lu' ywaapalage kunsongya
Yesu ngalaluya, “Mwalimu! Nengali, au
lili?” Yesu ngannyangwa, “Wenga wamwene
ngawaubaya.”

Kalamu ya Bwana
(Mal 14:22-26, Luk 22:14-20, 1Kol 11:23-25)

26 Pabaabile kabalya, Yesu ngatola likati, nga-
sukulu Nnu'ngu', ngalimetwana na kwapeya ba-
namasi' bake kabaya, “Mutole mulye, yi'no nga
yi'ga yangu'.”
27 Bu'kapo ngatola nnobo wa divai no sukulu
kabaya, “Munywelyange mwaboti munnobo
gu'no.
28 Kwa mwanjaa yi'no nga myai yangu'
yaikangamaya lilagano, iyitanika kwa kitumbu
sa bandu baingi li'nga kwabu'ki'ya sambi.
29 Lakini nimmakianga, naainywali kai' di-
vai ya njabibu mpaka lisu'ba li'lu' lyanainywa
yayambi' pamope na mwenga mu ukulungwa wa
Tati' bangu'.”
30 Bu'ka po yi'mba mwambo, ngababu'ka
yenda mu Kitu'mbi' sa Minjaituni.

Yesu abaya panga Petili alu'a kunkana
(Mal 14:27-31, Luk 22:31-34, Yoa 13:36-38)

31 Bu'kapo Yesu ngaabakia, “Kilo sa li'no,
mwenga mwaboti mwalu'a nileka nenga, kwa
mwanjaa Maandiko Mapeleteu gabaya,
‘Naalu'a kunku'mbwa nsungi,
na kipi'nga sa ngondolo saalu'a baganika.’
32 Lakini bu'ka pa uyu'ki wangu', naalu'a kun-
nongolya yenda ku Galilaya.”
33 Petili ngammakia Yesu, “Ata mana boti baalu'a
kuleka wenga, katu nenga nikulekali.”
34 Yesu ngannyangwa, “Kakape nikubakia, li'no
kilo kapala bi'ka njogolo, waalu'a nikana mala
itatu.”

35 Petili ngammakia, “Ata mana kanipalikwa waa
pamope na we, katu naalu'a kukanali.” Na balu'
banamasi' aine ngababaya nyinyonyo.

Yesu endasali mukyati' sa Getisemani (Mal 14:32-42, Luk 22:39-46)

36 Bu'kapo Yesu ngayenda pamope na bana-
masi' bake mpaka ku kyati' sakikemelwa Getise-
mani, ngaabakia, “Mutame pa, nanenga niyenda
palu'ngi' nikalu'be.”
37 Ngantola Petili na balu' bana abi'li' ba
Zebedayo, apo ngatumbwa nyopa no auka.
38 Apo ngaabakia, “Mwoyo wangu' utwi'li
manyingipalo, ata pipi no waa. Mutame pano
li'nga mukeleke pamope nanenga.”
39 Bai, ngayenda nnu'ngi' pasene, ngatu'la
ukukama, ngalu'ba kabaya, “Mwa Tati' bangu',
mana iwesekine nnobo gu' wa ngu'su'mbu' mu-
nibu'ki'ye, lakini kaneipange kati mwanipala
nengali, ila mwamupala mwa Tati'.”
40 Ngaayendelya balu' banamasi' bake,
ngaakolya bagonjike. Ngammakia Petili,
“Mukombwili keleka pamope nanenga ata kwa
lisaa limo?
41 Mukeleke na mulu'be li'nga mwaakane
yingya mumapayilwo, kwa mwanjaa, loo yinu
ipala panga makowe manogau, lakini yi'ga yinu
nga kigopi.”
42 Ngayenda kai' pampanda pabi'li' no lu'ba,
“Mwa Tati', manaitei nnobo gu' ukombwali
pi'ta kuutalu nanenga wangali kuunywelya, bai
gamupala gapangike.”

43 Ngaayendelya kai', ngaakolya bagonjike,
kwa mwanjaa minyo gabe gaatopilwe na lugono.
44 Bai, ngaaleka, ngayenda kai' lu'ba pam-
panda patatu kabwi'li'gi'ya baya gagalu'galu'.
45 Bu'kapo ngaayendelya balu' banamasi' bake
ngaabakia, “Buli, balo mukagonja no pu'mu'lya?
Lingulyange! Saa itimile, na Mwana wa Mundu
alu'a kamukiyilwa kwa bandu bene sambi.
46 Muyumuke, tubu'ke. Lingulyange! Yu'lu'
ywanisongya endaisa.”

Yesu endaboyolwa
(Mal 14:43-50, Luk 22:47-53, Yoa 18:3-12)

47 Yesu paabile anayomwali longela nabo Yuda,
yumo ywa balu' ku'mi na abi'li', ngaika pamope
na kipi'nga kiku'lu' sa bandu bene mapanga na
mandolonga babaatumilwe na api'ndo ba dini na
api'ndo ba bandu.
48 Aywo ywapalage kunsongya Yesu, aabile
aayomwile kwapeya abo bandu mwasu kabaya,
“Yu'lu' ywanannonia ngaywembe, mummoywe.”
49 Bai, Yuda paamwegeli Yesu na kumpanga
abali kabaya, “Abali, Mwalimu,” ngannonia.
50 Yesu ngammakia, “Mbwiga, upange si'lu'
soisilile.” Apo balu' bandu ngabaisa, ngabam-
moywa Yesu, na kuntaba.
51 Yumo ywa balu' babaabile pamope na Yesu
ngasolomwa lipanga lyake, nganku'mbwa ntu-
misi ywa mpi'ndo ywa dini, na kunkata lisikilo.
52 Apo Yesu ngammakia, “Ki'li'bu'ya lipanga
lyako mulupata lwake, kwa mwanjaa boti baba-
tumya lipanga, baalu'a waa kwa lipanga.

53 Buli, Utangiteli panga niwesa kwalu'ba Tati'
bangu', nabembe bawesa niletya saa yi'yi'noyi'no
ipi'nga yaipi'ta ku'mi na ibi'li' ya malaika ku-
niyangatia?
54 Nikapangage nyo, galu'e timya buli
Maandiko Mapeleteu gagabaya panga amo
ngamwaipalikwa ba?”
55 Bu'kapo Yesu ngakibakia kipi'nga sa bandu
babaaisi kummoywa, “Buli, mwisi kuniboywa
kwa mapanga na mandolonga, baya kwake kati
nenga nampokonyoli? Kila lisu'ba naabile mun-
yumba ya Nnu'ngu' kaniyi'gana, na mwenga
mwaniboywili!
56 Lakini aga goti gapangike li'nga maandiko
mapeleteu ga alondoli ba Nnu'ngu' gatimi.”
Bu'kapo banamasi' boti ngabanneka no butuka.

Yesu nnu'ngi' ya Balasa Liku'lu'
(Mal 14:53-65, Luk 22:54-55, 22:63-71, Yoa 18:13-14, 19-24)

57 Bai, balu' babammoywi Yesu ngabampeleka
kwa Kayafa, mpi'ndo ywa dini, pandu po
baakongolekine balimu ba salya na api'ndo ba
bandu.
58 Petili nganki'ngama Yesu kwa kuutalu
mpaka kulua lwa mpi'ndo ywa dini, ngayingya
nnyumba pamope na ali'ndi'li li'nga apate ku-
gabona makowe gagalu'a pitya.
59 Bai, api'ndo ba dini na Balasa Liku'lu' lya
Ayahudi lyoti ngabapala ukong'ondeli wa ubu'su'
bu'kana na Yesu li'nga bapate kummulaga,
60 lakini baapatikeli likowe lyolyoti, pamope no
panga baaisi akong'ondeli baingi ba ubu'su'. Ku-
undi'la ngabaisa akong'ondeli abi'li' ba ubu'su',

61 no baya, “Mundu yu' aabaite panga, ‘Nendakombwa kwisengwana nyumba ya Nnu'ngu', na kwisenga kwa masu'ba gatatu.’ ”
62 Bu'kapo mpi'ndo ywa dini ngayi'ma na kummakia Yesu, “Buli, uyangwali kili'be? Bandu ba bakong'ondelya ki'li' bu'kana na wenga?”
63 Lakini Yesu ngatama liki. Mpi'ndo wa dini ngammakia, “Ulape kwa lina lya Nnu'ngu' ywabile nkoti panga ulu'a kutubakia kweli. Buli, wenga wa Kilisitu, Mwana wa Nnu'ngu'?”
64 Yesu ngammakia, “Wenga ngaulongei. Lakini nimmakianga, tumbulya nambi'yambi' mwalu'a kummona Mwana wa Mundu atami kummalyo ga yu'lu' Bwana Mwene Makakala, kauluka bu'ka kumaunde ga kunani.”
65 Apo mpi'ndo ywa dini ngapapwana magu'bo gake no baya, “Atikupulu! Tupala ukong'ondeli wi'ngi' kai'? Linga, nambi'yambi' mwenga muyu'wine ayo kupulu yake.
66 Mwenga mwibona buli?” Bembe ngabannyangwa, “Apalikwa waa!”
67 Bu'kapo ngabammunia mmata kuminyo, ngabanku'mbwa ngondi, na bi'ngi' baabile kabanku'mbwa mapande,
68 kababaya, “Wenga wa Kilisitu, ummaye nyai ywakuku'mbwile!”

Petili ankana Yesu
(Mal 14:66-72, Luk 22:56-62, Yoa 18:15-18,25-27)

69 Petili atami panja muluwa. Ntumisi yumo nnwawa ngannyendelya na kummakia, “Wenga waabile pamope na Yesu ywa ku Galilaya.”

70 Petili ngakana nnu'ngi' ya boti babaabile
palu', kabaya, “Ndangiteli ata lyo baya.”
71 Paabile paniango kaapita, ntumisi ywi'ngi'
nnwawa ngammona, ngaabakia balu' babaabile
palu', “Mundu yu' abile pamope na Yesu ywa ku
Nasaleti.”
72 Petili ngakana kai' kwa kilapo, kabaya,
“Nintangiteli mundu yu'!”
73 Bu'ka pa masaa masene, balu' babaayi'mi
palu' bannyendeli Petili, ngabammakia, “Kakape
wenga ngawa yumo ywabe, kwa mwanjaa nnon-
gelo wako ukupanga utanganikwe.”
74 Apo Petili ngatumbwa kwilani no lapa
kabaya, “Nintangiteli mundu yu'!” Papalu'palu'
njogolo ngabi'ka.
75 Petili ngaku'mbu'kya mayi'gi'yo galu'
gaabakiyilwe na Yesu, “Li'no, kilo kapala bi'ka
njogolo, waalu'a nikana mala itatu.” Bai ngapita
panja, ngali'la kwa lwu'ngu' muno.

27

Yesu apelekelwa kwa Pilato
(Mal 15:1, Luk 23:1-2, Yoa 18:28-32)

1 Pakusile, api'ndo ba dini boti na api'ndo
ba bandu baatisikisana li'nga bapate ndi'la ya
kummulaga Yesu.
2 Ngabantaba pingwi, ngabantola na kunka-
mukiya kwa Pilato, mpi'ndo ywa nkoa.

Kiwo sa Yuda
(Mat 1:18-19)

3 Apo Yuda ywembe ngaywaansongile Yesu,
paabweni panga bayomwile kumuukumu Yesu,

ngayuta no ki'li'bu'ya ipande yoti salasini ya
mbanje yaapeyilwe na alongosi ba api'ndo ba
dini na api'ndo ba bandu.
4 Ngabaya, “Ngosite kwa kumpiya mundu yu'
ywangali likosa abulagilwe.” Lakini bembe
ngababaya, “Likowe lyo litu twenga lili, alyo
lyako wamwene!”
5 Bai, Yuda ngaitaikulya yi'lu' ipande ya
mbanje munyumba ya Nnu'ngu', naywembe
ngayenda kwiku'ngi'la.
6 Api'ndo ba dini ngabatondwa yi'lu' ipande
ya mbanje, kababaya, “Mbanje yi' ipwaikali
bi'ka mulisanduku lya mabi'ko ga munyumba
ya Nnu'ngu', kwa mwanjaa mbanje yi' ipatikine
kwa ndi'la yo bulagilwa mundu.”
7 Bai, bu'ka po sikisana, ngabaamwa tumya
mbanje yi'lu' kwo pi'ma Nng'unda wa Bwiba,
li'nga waapange nng'unda wo sikya ageni.
8 Kwa nyo, mpaka li'no nng'unda wo ukemelwa
Nng'unda wa Myai.
9 Kwa nyo mayi'gi'yo ga nnondoli ywa Nnu'ngu'
Yelemia ngagatimya, “Baatweti ipande salasini
ya mbanje, bu'kana na bei yayaabi'kilwe na
bandu ba Isilaili, bu'kana na ywembe,
10 ngabapi'ma nng'unda wo bwiba, kati mu'lu'
Bwana mwaanilagile.”

Pilato ampekeseni Yesu
(Mal 15:2-5, Luk 23:3-5, Yoa 18:33-38)

11 Yesu ngabannyi'mi'ka nnu'ngi' ya mpi'ndo
ywa nkoa, ngannaluya, “Buli wenga ngawa Nku-
lungwa wa Ayahudi?” Yesu ngammakia, “Wenga
ngawaubaya.”

12 Lakini api'ndo ba dini na api'ndo pabaabile
kabansitakya, aayangwili kili'be.
13 Kwa nyo Pilato ngannaluya, “Buli uyu'wali
makowe aga goti gabakusitakya?”
14 Lakini Yesu aayangwili ata kili'be simo, ata
aywo mpi'ndo ywa nkoa ngasangala muno.

Yesu apeyelwa ukumu ya kiwo
(Mal 15:6-15, Luk 23:13-25, Yoa 18:39-19:16)

15 Kila nsimu wa si'li'ku'si'li'ku' ya Pasika,
mpi'ndo ywa nkoa aai na mimu ya kwayu'gu'lya
Ayahudi ntabilwe yumo ywabampala.
16 Pamasu'ba go kwaabile na ntabilwe
ywaayu'wanike muno, lina lyake Balaba.
17 Kwa nyo bandu pabaakongolekine, Pi-
lato ngaalaluya, “Mupala ninnyu'gu'li ywaku'
muabi'li' ba, Balaba au Yesu ywakemelwa Kil-
isitu?”
18 Aabaite nyo kwa mwanjaa aatangite panga
baankamukiye Yesu kasake kwa kitumbu sa
bwigu bai.
19 Pilato paabile atami pakiti'gu' sa ukumu,
nnyumbowe ngampelekya abali panga, “Ka-
neube na likowe lyolyoti kwa mundu yu'
ywangali kipi'li', kwa mwanjaa li'no nipatike
ngu'su'mbu' muno mumaloto kwa kitumbu sa
mundu yu'.”
20 Lakini api'ndo ba dini na api'ndo ngabaa-
sopa bandu panga balu'be Balaba ayu'gu'li'lwe,
na Yesu abulagilwe.
21 Mpi'ndo wa nkoa ngaalaluya, “Mupala nin-
nyu'gu'li ywaku' mwa abi'li' ba?” Ngaban-
nyangwa, “Balaba!”

22 Pilato ngaalaluya, “Bai, nipange buli
kwa ayu' Yesu ywakemelwa Kilisitu?” Boti
ngabayangwa, “Abambilwe!”
23 Pilato ngalaluya, “Kwa kitumbu saku'?
Apangite likosa lyaku'?” Lakini bembe ngabay-
ongeya panga ndu'ti, kababaya, “Abambilwe!”
24 Pilato paibweni akombwali panga likowe
lyolyoti na puyo yendeyongekeya, ngatola masi'
no uluwa maboko gake nnu'ngi' ya bandu
boti, kabaya, “Nenga lawama ntu'pu' kwa kiwo
sa mundu yu', myai yake yalu'a baa kwinu
mwabene.”
25 Bandu boti ngababaya, “Myai yake na ibe
kasitu na kwa bana bitu!”
26 Apo Pilato ngaayu'gu'lya Balaba bu'ka mun-
yumba ya atabilwe, no bu'ka pakunku'bata Yesu
mikwasu, ngampiya abambilwe.

Asikali bansalanga Yesu
(Mal 15:16-20, Yoa 19:2-3)

27 Bu'kapo asikali ba mpi'ndo ywa nkoa
ngabampeleka Yesu kunyumba ya liwali, na
kipi'nga sabe soti ngakikongolekana, kunti'li'ta.
28 Ngabammula ngu'bo yake na kunng'walika
nganju ya lukanda lwa sambalau.
29 Ngabalu'ka kapiya ya mimimwa, nga-
bang'walika muntwe. Ngabammi'kya nnai mu-
luboko lwake lwammalyo, no kilikita nnu'ngi'
yake kabansalanga kwo baya, “Ukayumuka, nku-
lungwa wa Ayahudi!”
30 Ngabammunia mmata, no tola wu'lu' nnai,
ngabanku'mbu'lya nawo muntwe.

31 Bu'ka pakunsalanga, ngabammula yi'lu' nganju, ngabang'walika nganju yake, bu'kapo ngabampeleka li'nga kummamba.

Yesu endabambilwa
(Mal 15:21-32, Luk 23:26-43, Yoa 19:17-27)

32 Pabaabile kabayenda, ngabankolya mundu yumo lina lyake Simoni, mwenekaya wa Kulene, ngabanni'ndi'li'lya aupu'twe wu'lu' nsalaba wa Yesu.
33 Pabaaikite pandu papakemelwa Golgotha, lombolya Pandu pa Lipakala lya Ntwe.
34 Apo ngabampeya Yesu divai yaiyangabanike na kikaa li'nga anywe, lakini paipayite, ngakana nywa.
35 Pabayomwi kummamba, ngababagana ngu'bo yake kwa kwipangya mpumbe.
36 Bu'kapo ngabatama na kunni'ndi'la.
37 Panani ya ntwe wake ngababi'ka maandiko gagabaya kitumbu so sitakilwa kwake gagaandikilwe, “Ayu' Yesu, nga Nkulungwa wa Ayahudi.”
38 Apokonyoli abi'li' baabambilwe pamope nakwe, yumo kunki'ya na ywi'ngi' kummalyo.
39 Bandu babaabile kabapi'ta palu' ngabampwi'wa ku'no kabatikatika mitwe yabe kwa kunsalawa,
40 kababaya, “Wenga! Ka ngawipunage kobaya, uwesa kwisengwana nyumba ya Nnu'ngu' na kwisenga kwa masu'ba gatatu? Nambi'yambi' wikosopoli wamwene! Mana kakape ngawa Mwana wa Nnu'ngu', uluka munsalaba!”

41 Nyinyonyo na api'ndo ba dini pamope na
balimu ba salya na api'ndo ba bandu baatikun-
salanga, kababaya,
42 “Aakosopoli bi'ngi', lakini kwikosopolya
mwene akombwali! Ati' ywembe nga nkulungwa
wa Ayahudi! Nambi'yambi' aulu'ke munsalaba
li'nga na twani tumwu'bi'li.
43 Ywembe aamwu'bi'li Nnu'ngu' no baya
ati' nga Mwana wa Nnu'ngu', bai, Nnu'ngu'
ankosopoli mana ampendile.”
44 Nyinyonyo na balu' babaabambilwe pamope
nakwe baatikupwi'wa.

Yesu awaa munsalaba
(Mal 15:33-41, Luk 23:44-49, Yoa 19:28-30)

45 Tumbulya saa sita mutwekati mpaka musaa
tisa, lubi'ndu' lwawi'ki'li nni'ma woti.
46 Musaa tisa Yesu ngakemelya kwa lilobe
liku'lu', “Eli, Eli, lema sabakitani?” Lombolya
“Nnu'ngu' wangu', Nnu'ngu' wangu', mboni ute-
nileka?”
47 Lakini bandu babaayi'mi palu' pabayu'wine
nyo, ngababaya, “Ankema Elia.”
48 Popopo yumo ywabe ngabutuka yenda tola
sifongo, ngasuya mukasiki, na kwibi'ka munnai
li'nga kumpeya Yesu anywe.
49 Bi'ngi' ngababaya, “Bai, munneke, tulole
mana aywo Elia alu'a isa kunkosopolya.”
50 Bai, Yesu ngali'la kai' kwa lilobe liku'lu' no
yomoka.

51 Na saa yi'yi'lu'yi'lu' panjia ya nyumba ya
Nnu'ngu' yapapwike ipande ibi'li', tumbulya

kunani mpaka pai'. Nnendemo wa nni'ma ngaupitya na mipi'mbi' yaatipuanika,
52 masiko ngagaumukuka na bandu bambone babawile bayi'ki'tilwe na Nnu'ngu', ngabayu'yi'lwa,
53 ngabapita mumasiko, no bu'ka po yu'ka kwa Yesu, ngabayingya mu Yelusalemu, ngababonekana na bandu bambone.
54 Bai, yu'lu' mpi'ndo ywa asikali pamope na balu' babaabile kabanni'ndi'la Yesu pabaubweni nnendemo wa bwi' na galu' makowe gagapitile, ngabayogopa muno, no baya, “Kakape mundu yu' aabile Mwana wa Nnu'ngu'!”
55 Pandu po paabile na alwawa bambone babaammi'ngi'yage Yesu na kuntumikia. Alwawa bo, baayi'mi kuutalu kabalingulya goti gagaabile kagapangika.
56 Nkati yabe baabile Malia Makatalena, Malia mau' babe Yakobi na Yusupu, pamope na mau' babe bana ba Zebedayo.

Sikilwa kwa Yesu
(Mal 15:42-47, Luk 23:50-56, Yoa 19:38-42)

57 Paiikite kitamwiyo, ngaisa mundu yumo tayili mwenekaya wa Alimataya, lina lyake Yusupu. Naywembe aai mwanamasi' wa Yesu.
58 Ngannyendelya Pilato li'nga kunnu'ba ntwi wa Yesu. Pilato ngaamulisa apeyelwe.
59 Yusupu ngautola wu'lu' ntwi, ngaubilingilya musanda yaipeletike,
60 ngaubi'ka nkati ya lisiko lyake lyayambi' lyaaliyi'mbite mumpi'mbi'. Bu'kapo ngayigala

nniango wa lisiko kwo imbilikiya liwe liku'lu', na kwibu'kya.
61 Malia Makatalena na yu'lu' Malia ywi'ngi' baabile batami kabalinga kulisiko.

Lisiko lyendali'ndi'li'lwa

62 Pammalau' yake, lyaai lisu'ba lyaliegelyage bi'ka wiso Sabato, Api'ndo ba dini na Mafalisayo ngabannyendelya Pilato
63 no baya, “Bwana, tuku'mbu'kile panga yu'lu' nkongi paabile balo mwu'mi aabaite, ‘Masu'ba gatatu bu'ka po waa kwangu', naalu'a yu'ka.’
64 Kwa nyo uamulise lisiko lili'ndi'li'lwe mpaka lisu'ba lyenetatu, li'nga banamasi' bake baakane yiba yi'ga yake na kwabakia bandu panga ateyu'ka. Ubu'su' wu'no wa kuundi'la waalu'a nyata muno kulikoni wu'lu' waulongolile.”
65 Pilato ngaabakia, “Mutole asikali, mukali'ndi'le lisiko kati mwamuwesa mwabene.”
66 Kwa nyo ngabayenda na ali'ndi'li, li'nga kulili'ndi'la lisiko, ngabayi'ya muhuli mu li'lu' liwe no bi'ka asikali kwa uli'ndi'li nku'lu'.

28

Yu'ka kwa Yesu
(Mal 16:1-10, Luk 24:1-12, Yoa 20:1-10)

1 Bu'ka pa Sabato lisu'ba lya jumapili kindai' bulabula, Malia Makatalena na yu'lu' Malia ywi'ngi', baayi'i kulilingulya lisiko.
2 Imukya, ngakupitya nnendemo nku'lu' wa bwi', na malaika wa Bwana ngauluka bu'ka kunani, ngaliimbilikiya pambwega li'lu' liwe na kulitamya.

3 Kuminyo ya aywo malaika kwaabile kati njai,
na magu'bo gake gaabile mauu muno.
4 Balu' ali'ndi'li ba lisiko baatiyogopa muno,
ngabalendema no baa kati baatiwaa.
5 Yu'lu' malaika ngaabakia balu' alwawa,
“Kanemuyogope, kwa mwanjaa nitangite panga
mumpala Yesu ywaabambilwe.
6 Ntu'pu' pano, kwa mwanjaa ayu'kite kati
mu'lu' mwaabaite. Mwisange samulole pandu
pabanng'onjike.
7 Bai, muyende kiyu'ngu'ya mukaabakie bana-
masi' bake, ‘Ayu'kite bu'ka kuuwi'li, naywembe
alu'a kunnongolya yenda ku Galilaya. Akwo
ngamwaalu'a kummona.’ Aya, niyomwile kum-
makia.”
8 Abo alwawa ngabapita kiyu'ngu'ya mulisiko,
babi na bwoga na pulaa ngu'lu', ngababutuka
yenda kwabakia banamasi' bake abali yo.
9 Popopo, ngabakwembana na Yesu,
ngabaya, “Mukayumuka.” Balu' alwawa
ngabamwegelelya na kunkamwa magu'lu' gake,
ngabankilikitya.
10 Bu'kapo Yesu ngaabakia, “Kanemuyogope!
Muyende mukaabakie alongo bangu' bayende ku
Galilaya, na akwo bakanibona.”

Abali ya ali'ndi'li ba lisiko

11 Balu' alwawa pabaabile kabayenda, bi'ngi'
ba ali'ndi'li ba li'lu' lisiko, baayi'i kukilambo
kwapeya abali api'ndo ba dini bu'kana na
makowe goti gagaapitike.

12 Bai, ngabakwembana na api'ndo ba dini
pamope na api'ndo ba bandu no yi'ki'tyana.
Ngabaapeya balu' asikali mbanje yambone,
13 kabaaking'indya kababaya, “Mwenga
mwabaye nya, ‘Banamasi' bake baaisi kilo
twenga tugonjike, ngabannyiba.’
14 Na mpi'ndo ywa nkoa mana aayu'a abali
yi', twenga twaalu'a longela nakwe na kummu'ya
kyukala, li'nga mwenga mwaakane pata tabu.”
15 Kwa nyo balu' ali'ndi'li ngabatola yi'lu'
mbanje, no panga kati mwabayi'ganilwe. Abali
yo ngaiyu'wanika kwa Ayahudi mpaka li'no.

Yesu aapitya banamasi' bake
(Mal 16:14-18, Luk 24:36-49, Yoa 20:19-23, Mako 1:6-8)

16 Balu' banamasi' ku'mi na yumo ngabayenda
ku Galilaya kukitu'mbi' saalagile Yesu.
17 Nabembe pabaamweni ngabankilikitya,
lakini bi'ngi' babe baabi na kyukala nakwe.
18 Yesu ngaisa papipi nabo, na kwabakia,
“Nipeyilwe utawala woti wa kunani na padunia.
19 Bai, mwayendeli bandu boti li'nga bapate
panga banamasi' bangu', na kwabatisa kwa lina
lya Tati', na Mwana na Loo Mpeleteu,
20 Mwayi'gane kugayu'wa makowe goti ganin-
nagile mwenga. Na mutange panga nenga nibile
pamope na mwenga masu'ba goti, ata kuundi'la
ya dunia.”

Injili ya Yesu
Matumbi: Injili ya Yesu Mwaiandikilwe na Luka
Portions

copyright © 2017 Pioneer Bible Translators

Language: Matumbi

Contributor: Pioneer Bible Translators

For more information, visit pioneerbible.org.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 May 2025 from source files dated 14 May 2025
82b7e8f8-3527-586f-8e99-1862b2f2e12c